

ستاره باران چرخ ادب

برگزیدگان بخش شعر جایزه پروین اعتصامی عبارت بودند از «پیانو» سروده مریم جعفری آذرمانی که در حوزه شعر سنتی انتخاب شد و «به وقت البرز» سروده مهرنوش قربانعلی که در بخش شعر نو و سپید جایزه دریافت کرد. همچنین در حوزه ترجمه شعر، «گزیده شعر معاصر ایران؛ ترجمه به اسپانیایی» اثر فریبا گورگین شایسته تقدیر شناخته شد. در حوزه ادبیات داستانی (داستان بلند)، «فصل آخر» تالیف گیتا گرکانی و در حوزه ادبیات نمایشی ترجمه نمایشنامه «مردی برای تمام فصول» تالیف رابرت بولت، ترجمه فرزانه طاهری شایسته تقدیر اعلام شد. در بخش پژوهش ادبی، کتاب «از این باغ شرقی» (نظریه های نقد شعر کودک و نوجوان) تالیف پروین سلاجقه به عنوان تالیف برتر و «تذکره الشعرا» تصحیح فاطمه علاقه به همراه «شرفنامه منیری» یا «فرهنگ ابراهیمی» با گردآوری ابراهیم قوام فاروقی و تصحیح و تعلیقات حکیمه دبیران به عنوان تصحیح برتر شناخته شدند. همچنین جایزه ترجمه نقد و پژوهش ادبی به کتاب «نظریه ادبیات» (متن هایی از فرمالیست های روس) با گردآوری و ترجمه عاطفه طاهایی و پایان نامه «مدرنیسم و پسادرنیسم در ادبیات داستانی معاصر فارسی» تالیف منصوره تدینی تعلق گرفت. در بخش ادبیات کودکان نیز آثار برگزیده در حوزه داستان شامل «۳۶۵ قصه برای شب های سال» نوشته مژگان شیخی (داستان کودک) و «خانوم کوچیک» تالیف سهیلا علوی زاده (داستان نوجوان) بود...

۸

رشد شمارگان کتاب

به گفته معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تعداد عناوین کتاب در سال های گذشته رشد تصاعدی داشته است. دکتر محسن پرویز در گفت و گو با خبرگزاری مهر افزود: یکی از انتقاداتی که این روزها مطرح می شود به شمارگان کتاب ها نسبت به جمعیت برمی گردد، اما متأسفانه منتقدان این نکته را در نظر نمی گیرند که در سال های گذشته تعداد عناوین رشد تصاعدی داشته است. معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: البته شمارگان کتاب ها به صورت سنتی پایین نیامده است و تقریباً در همه نقاط دنیا کتاب های جدی در مصرف داخلی دو یا سه هزار نسخه است. دکتر پرویز با بیان این که بعضی ها با مشاهده افرادی که در برخی کشورها در مترو مشغول مطالعه هستند، فکر می کنند همه مردم کتابخوانند، گفت: آن کتابی که در مترو خوانده می شود «بینوایان» و «یکتور هوگو نیست بلکه کتاب کوچکی است از دسته ادبیات زرد و عامه پسند. در همه کشورها ادبیات فاخر و جدی شمارگان بالایی ندارد مگر این که برای آن تبلیغاتی ویژه شود.

۳

فراخوان ارسال طرح

سازمان عقیدتی سیاسی
ارتش جمهوری اسلامی ایران

رجوع به صفحه ۹

جعفر ابراهیمی از روایت زندگی امام عصر (عج) برای نوجوانان می گوید

آفتاب پنهان، سطرهای مرا گرم کرد

۱۳

دکتر نگار داوری اردکانی از «سره گرایی» می گوید

راه های عبور از واژه های بیگانه

نگار داوری اردکانی دارای دکترای زبان شناسی همگانی از دانشگاه تهران و درجه عالی برای پایان نامه اش با عنوان «برنامه ریزی زبان و هوشیاری زبانی: با نگاهی به ایران است. او عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، استادیار گروه زبان شناسی دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشگر و مدرس زبان فارسی در استرالیاست و عضو هیئت علمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی را نیز در کارنامه دارد. داوری اردکانی به تازگی کتاب «سره گرایی» را منتشر کرده است. داوری اردکانی با اشاره به انگیزه های خود از نگارش کتاب سره گرایی می گوید: نوشتن این کتاب، از آن جا شروع شد که من حدود ۱۰ سال در فرهنگستان به فعالیت مشغول بودم و به طور دائم اساننامه فرهنگستان اصول و ضوابطی را که بر اساس آن کار می شود مرور می کردم. در این فکر بودم که چگونه می شود این اصول را به صورت نظام مندتر و منسجم تر درآورد و در واقع برای الفاظی که در اساننامه فرهنگستان آمده معانی دقیق تر و تعریف شده تری ارائه کرد. در همین جریان بود که طرحی به

نام «بررسی پیشینه، مبانی نظری و دستاوردهای برنامه ریزی واژگان زبان فارسی» را به فرهنگستان دادم. داوری اردکانی می افزاید: در زمان تدوین این طرح به نظرم رسید که برای تحلیل مبانی نظری این کار نیاز است بعضی از مفاهیم مثل معیار سازی (استاندارد سازی)، سره گرایی، بومی سازی، مدون سازی و نوسازی تعریف شوند. از آنجا که در اساننامه فرهنگستان یکی از مهم ترین اهداف این نهاد تهذیب زبان فارسی ذکر شده است، تصمیم گرفتم کار را با پژوهش درباره «سره گرایی» آغاز کنم، چرا که با تهذیب - به مفهوم عمومی پاکیزه کردن - که همان پالایش و حاصل رویکرد سره گرایی است، رابطه ای تنگاتنگ دارد. چون کار فرهنگستان، یک کار علمی است، نیاز است که واژه های کلیدی اساننامه آن دقیقاً تعریف شوند. در واقع من با هدف تعریف دقیق واژه تهذیب، به موضوع سره گرایی پرداختم. به گفته داوری اردکانی سره گرایی در متون غربی یک ایدئولوژی زبانی تلقی شده است که تحقق این ایدئولوژی، پالایش و تهذیب زبان است.

۱۰

کتابخانه

شنبه ۱۷ اسفند ۱۳۸۷
۹ ربیع الاول ۱۴۳۰، ۷ مارس ۲۰۰۹
شماره ۱۷۳، پیاپی ۸۲۴
۲۴ صفحه، ۲۰۰ تومان

ISSN:1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
سردبیر: پدram پاک آیین
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواججه نصیر، پلاک ۲، طبقه چهارم
تلفن: ۶۶۹۶۶۱۵۱-۴
سازمان آگهی ها: ۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: ایرانچاپ

www.ketabehafteh.ir

۵۵۰ نمایشگاه کتاب از محرم تا دهه فجر

موسسه قدر ولایت با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در فاصله محرم تا دهه فجر سال جاری ۵۵۰ نمایشگاه کتاب برگزار کرده است. احمد عطایی مدیر موسسه قدر ولایت با اعلام این مطلب افزود: این نمایشگاه ها در دهه اول ماه محرم با حمایت و اهتمام معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ستاد عاشورایی دهه فجر آغاز شد و تا پایان دهه فجر ادامه یافت. وی گفت: طی فراخوان عمومی، هیات های بزرگ در استان های کشور آمادگی خود را برای برگزاری این نمایشگاه ها اعلام کردند و این تمامی استان ها برگزار شد. همچنین ۳۱ ناشر پس از فراخوان تمامی کتاب های ۸۱ به بعد خود را با موضوعات محرم و انقلاب اسلامی ارائه کردند که از میان آنها ۴۵۰ اثر انتخاب و در شمارگان های ۱۰۰۰ و ۵۰۰ نسخه از ناشران خریداری شد.

۳

واقعا انقلاب جزو آن حوادثی است که جز با زبان هنری، اصلا قابل بیان کردن نیست. مثلا آدم چطور می تواند در یک تاریخ، وضع زندان های رژیم پهلوی را تصویر کند؟ اصلا در تاریخ نمی شود. کسی حوصله ندارد که اینها را در تاریخ بخواند، جز در داستان و در شعر؛ عمده در داستان می شود اینها را بیان کرد. بقیه ماجراهایی هم که در انقلاب گذشته، فقط در قصه و کار هنری قابل ارائه است و لاغیر؛ لذا است که داستان انقلاب باید نوشته می شد.

شما الان می توانید داستان انقلاب را بنویسید؛ اصلا آن را باید حالا بنویسید. داستان انقلاب را آن زمان ها نمی شد نوشت؛ الان باید نوشت کما این که من می گویم قصه جنگ را هم الان باید نوشت. زمان جنگ، خاطرات جنگ را می شد نوشت، همین کاری که شماها کردید، اما قصه جنگ یک چیز دیگر است. هنرمندی که می خواهد از این ماجرا یک قصه در بیاورد، بایستی بر فضا مسلط باشد تا بتواند از همه عناصر استفاده کند... اصلا خاصیت کار هنری این است. باید اثر پایی از همه قضایای انقلاب در این قصه بیاید. در یک کوچه اتفاقی می افتد، در یک خانه اتفاقی می افتد؛ اما این کوچک شده آن حادثه بزرگی است که در همه جای کشور اتفاق افتاده است.

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار نویسندگان و هنرمندان حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی ۷۷/۳/۲

قبادی خبر داد

مخاطب پژوهی تالیفات قرآنی

به گفته مشاور معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مخاطب سازی تالیفات قرآنی و دینی در دستور کار این وزارتخانه قرار گرفته و در حال اجراست.

حمید قبادی افزود: مسئله طبقه بندی مخاطبان و طبقه بندی تولیدات نشر کشور یک دغدغه جدی است که در دستور کار معاونت فرهنگی قرار گرفته است.

وی تصریح کرد: ما اکنون نگاهمان در تمامی حوزه های نشر نگاه تخصصی است و انتظار داریم ناشران هم از این فرصت پیش آمده استقبال کنند. اکنون انجمن های فعالی در حوزه کتاب های دانشگاهی، کتاب های کودک و نوجوان و کتاب های آموزشی به فعالیت می پردازند و در حوزه کتاب های دینی و قرآنی نیز استان قم جلودار این مسئله است. وی ضمن اشاره به ضعف تالیفات قرآنی و دینی در برقراری ارتباط با نسل جوان گفت: بسیاری از متون دینی ما هنوز نتوانسته اند ارتباط عمیقی با مخاطبان برقرار کنند البته این مشکل به دلیل نبود علاقه در این قشر نیست، بلکه به دلیل فراهم نشدن زمینه مناسب برای برقراری ارتباط با این مخاطبان است.

به گزارش ایکن، مشاور معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در پایان پیشنهاد داد کارشناسان امر به ویژه مؤسسات پژوهشی می توانند مخاطب پژوهی تالیفات قرآنی و دینی را به صورت یک نهضت علمی دنبال کنند و معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و حوزه علمیه قطعا از این کار استقبال خواهند کرد.

خبررسانی کتاب؛ افزایش سرانه مطالعه

وی با اظهار امیدواری از افزایش بیش از پیش سرانه مطالعه در کشور تصریح کرد: مطالعه و کتابخوانی باید حجم بیشتری از برنامه های مردم را به خود اختصاص دهد و جزو اولویت های روزمره جامعه قرار گیرد.

نماینده مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی متذکر شد: ما به بسترسازی فرهنگی و تقویت زیرساخت های اجتماعی نیاز داریم که این کار از طریق ایجاد و تقویت انگیزه مطالعه از دوران کودکی میسر خواهد شد.

به گفته فرهنگی، برای کشف زمینه های مغفول در حوزه تالیف و ترجمه کتاب، نیازمند شناخت مخاطبان کتاب هستیم و نیازسنجی خوانندگان می تواند از اقدامات اولیه این حوزه به شمار آید. مسئولان اجتماعی و تولیدکنندگان فرهنگی نیز می توانند از طریق به کارگیری روش های روان شناختی، به کشف علاقه مندی خوانندگان و نیازهای جامعه پی ببرند و با توجه به نتایج حاصل از آن، به تولید آثار مکتوب مورد نیاز جامعه اقدام کنند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پایان گفت: به تناسب افزایش سطح دانش در سال های گذشته، میزان مطالعه مردم هم به طور طبیعی افزایش می یابد و مردم خود را نیازمند مطالعه می دانند و کتاب های بیشتری هم خواهند خواند.

افزایش سرانه مطالعه؛ رشد ابعاد فرهنگی

نایب رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی نیز از ارتقای سطح مطالعه به عنوان نشانه ای از رشد و پیشرفت در سایر زمینه های فرهنگی و اجتماعی یاد کرد و گفت: آمار ارائه شده در زمینه افزایش سرانه مطالعه که می تواند نتیجه برخی نمونه گیری ها باشد، تنها بیانگر ارتقای سطح مطالعه و کتابخوانی نیست، بلکه نشانه ای از رشد و پیشرفت در سایر ابعاد فرهنگی است که جای خوشحالی دارد.

به گفته دکتر محمد حسین فرهنگی اکنون در ایران بیش از دو میلیون نفر به صورت همزمان در حال تحصیل در مقاطع عالی هستند که این رقم در سال های پیش از انقلاب اسلامی به صدهزار نفر نیز نمی رسید.

به گفته وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی یکی از دلایل افزایش سرانه مطالعه در کشور، خبررسانی در حوزه کتاب بوده است.

محمد حسین صفارهرندی از دیگر دلایل افزایش سرانه مطالعه به برگزاری نمایشگاه های متعدد کتاب در کشور اشاره کرد و گفت: زمانی تنها نمایشگاه بزرگ کتاب در کشور، نمایشگاه کتاب تهران بود ولی در سال های اخیر در سراسر استان ها شاهد برگزاری نمایشگاه های گسترده ای هستیم که به رونق کتابخوانی در کشور کمک کرده اند.

وی در گفت و گو با اینا افزود: این نمایشگاه ها تنها شامل آنهایی نمی شود که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار کرده بلکه باید به اینها، برگزاری نمایشگاه های دیگری که از سوی سایر سازمان ها و ارگان های ذیربط نیز برگزار شده، اضافه کرد.

محمد حسین صفارهرندی در ادامه افزود: باید مردم را به کتابخوانی تشویق کرد و هشدار داد که نیازمند کتابخوانی هستند، البته این به واقع از نیازهای مردم است و آنها از این اطلاع رسانی و تشویق استقبال هم می کنند.

نخستین کتابخانه بدون کتابدار

نخستین کتابخانه سیستم باز (RFID) کشور همزمان با میلاد رسول اکرم (ص) فعالیت آزمایشی خود را آغاز می کند. در روش RFID همه مراحل دریافت یا تحویل کتاب بدون حضور کتابدار انجام می شود. با استفاده از این سامانه، کاربر حتی می تواند کتاب موردنظر خود را از طریق کیوسک تعبیه شده در بیرون فضای داخلی کتابخانه، امانت بگیرد یا تحویل دهد.

مدیرکل فناوری اطلاعات نهاد کتابخانه های عمومی کشور با اعلام این خبر گفت: این سامانه به طور آزمایشی در یکی از کتابخانه های شهر تهران راه اندازی می شود.

به گفته محسن لطفی روش کار این سامانه به گونه ای است که مراجعان در تمام ساعات شبانه روز با داشتن کارت عضویت و وارد کردن کد اختصاصی خود، می توانند وارد کتابخانه شوند و تمام عملیات درخواست، ذخیره و جست و جوی کتاب را از طریق تک های RFID تعبیه شده داخل شیرازه ها انجام دهند.

اثری تازه

از آیت الله جوادی آملی

جلد ششم از مجموعه مقالات و نوشته های آیت الله جوادی آملی با عنوان "منبع الفکر" به زبان عربی به زودی منتشر می شود.

این کتاب که ششمین جلد از

مجموعه سرچشمه اندیشه است، دربردارنده بیش از بیست مقاله درباره موضوعات قرآنی، فلسفی، کلامی، عرفانی، اخلاقی و فقهی است.

حکمت در قرآن، اتحاد عاقل و معقول، رساله ای در معاد، امامت حافظ حقوق انسان، ولایت فقیه، اسرار حج و نظام قضا در اسلام، بخشی از مقالات این کتاب را تشکیل می دهند.

کتاب "منبع الفکر" از سوی انتشارات اسراء در شمارگان سه هزار نسخه و ۵۰۶ صفحه به زودی روانه بازار نشر خواهد شد.

رمان نویسنده کویتی

درباره دکتر احمدی نژاد

برای نخستین بار، یک نویسنده خارجی رمانی درباره رئیس جمهور ایران نوشته که همزمان در چند کشور جهان توزیع شده است.

این رمان که "اهلا... سیاده الرئیس" (خوش آمدید... جناب رئیس جمهور) نام دارد به قلم خوله القزوینی، نویسنده کویتی به زبان عربی نوشته شده است. نویسنده در این رمان ۳۳۵ صفحه ای مراحل مختلف زندگی رئیس جمهور ایران را درسی فصل به فصل در داستان روایت کرده است. این رمان نویس زن عرب در رمان خود از دکتر احمدی نژاد به عنوان قهرمانی انقلابی و رئیس جمهوری مصلح نام می برد و تأکید می کند که اندیشه ها و تفکرات مدیرانه و قاطعانه وی از امام خمینی (ره) الهام گرفته شده است.

به گفته این نویسنده عرب زبان، قهرمان داستان پس از طی مراحل علمی و دانشگاهی با انتخاب مردم به قدرت رسیده است.

رمان "اهلا... سیاده الرئیس" از سوی انتشارات مؤسسه البلاغ لبنان در شمارگانی وسیع منتشر شده است.

روند رشد شمارگان کتاب

به گفته معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تعداد عناوین کتاب در سال های گذشته رشد تصاعدی داشته است.

دکتر محسن پرویز در گفت و گو با خبرگزاری مهر افزود: یکی از انتقاداتی که این روزها مطرح می شود به شمارگان کتاب ها نسبت به جمعیت برمی گردد، اما متأسفانه منتقدان این نکته را در نظر نمی گیرند که در سال های گذشته تعداد عناوین رشد تصاعدی داشته است.

معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: البته شمارگان کتاب ها به صورت سنتی پایین نیامده است و تقریباً در همه نقاط دنیا کتاب های جدی در مصرف داخلی دو یا سه هزار نسخه است. دکتر پرویز با بیان این که بعضی ها با مشاهده افرادی که در برخی کشورها در مترو مشغول مطالعه هستند، فکر می کنند همه مردم کتابخوانند، گفت: آن کتابی که در مترو خوانده می شود «بینوایان» و «یکتور هوگو» نیست بلکه کتاب کوچکی است از دسته ادبیات زرد و عامه پسند. در همه کشورها ادبیات فاخر و جدی شمارگان بالایی ندارد مگر این که برای آن تبلیغاتی ویژه شود.

وی ادامه داد: برای مثال کوری «ساراماگو» چند کتبخش دارد و چند نفر حوصله خواندن آن را دارند؟ اما وقتی این اثر نوبل می گیرد، هم در داخل و هم در خارج کشور ممکن است شمارگان چندصد هزار تایی پیدا کند.

معاون فرهنگی وزیر ارشاد در مورد بهبود وضعیت شمارگان کتاب در کشور نیز گفت: میانگین شمارگان کتاب در همه حوزه ها در سال ۱۳۸۵ حدود چهار هزار و صد جلد بود که در سال هشتاد و شش به چهار هزار و صد بیست جلد و اکنون هم به بیش از چهار هزار و چهارصد نسخه رسیده است. به گمان من این عدد نشانگر شمارگان کمی نیست و نباید چندان احساس خطر کنیم چرا که در همه کشورهای دنیا همین اتفاق در حال رخ دادن است.

دکتر پرویز با اشاره به این که بحث ادبیات چه در حوزه کودکان و چه بزرگسالان در حکومت قبلی چندان جدی نبود، تصریح کرد: در آن زمان ادبیات ما به شدت به دور از خواست های مردم بود البته گاهی آثار هنری هم به بازار می آمد اما مردم آنها را نمی پسندیدند چرا که نوشته می شد تا تنها بعضی روشنفکران آنها را بخوانند.

معاون فرهنگی وزیر ارشاد افزود: در سایر زمینه ها دو یا سه نفری داشتیم که آثارشان از نظر هنری آثار شایسته ای تلقی می شد و مردم هم آنها را می خواندند مثل آثار آقای دولت آبادی یا ابراهیمی و چند نفر دیگر اما پس از انقلاب این رویه عوض شد. برای مثال در زمینه شعر یک تحول اساسی رخ داد.

دکتر پرویز خاطر نشان کرد: در شرایط اخیر ممکن است جوانان بیست و پنج یا سی ساله شعری بگویند که از یک شاعر پخته هشتاد ساله قوی تر

باشد. ما شاعران مسنی داشتیم که برای دفاع مقدس شعر گفتند و شعر جوششی پدید آوردند مثل آقای سبزواری که شعرشان تأثیرگذار و حماسی است. وی افزود: بیشتر این بار مسئولیت بر عهده جوانان بود که اشعار خوب و قوی سرودند اما در عرصه ادبیات داستانی تعبیر من این است که آنها که وارد این عرصه شدند شاید هنوز تجربه کافی از زندگی برای آفرینش یک رمان موفق نداشتند چون رمان فاخر و تکنیکی و قابل اعتنا عموماً محصول تجربه و در واقع آمیزی از هنر و تجربه است و اساساً بدون تجربه و مطالعه نمی توان رمان فاخر آفرید.

دکتر پرویز با بیان این که در دوره اخیر جایزه جلال و کتاب سال، کتاب قاعده بازی نوشته فیروز زوزی جلالی را به عنوان اثر قابل تقدیر شناخته گفت: به اعتقاد من ما داریم نویسندگانی پیدایم که می توانند آثار فاخری را بیافرینند و تجربه هایشان می تواند آثار ارزشمندی باشد.

وی در پایان گفت: در ادبیات پیش از انقلاب ما بیش از ۱۰ نفر نویسنده توانمند و آشنای هنر نداشتیم در حالی که اکنون این طور نیست. در ادبیات دنیا کار را با حجم آن نمی سنجدند چرا که ممکن است نویسنده ای با یک اثر هم جهانی و نامش ماندگار شود. به گمان ما در آغاز راهی هستیم که در حال به بار نشستن است و باید امیدوار باشیم که در آینده نه چندان دور آثاری بسیار بهتر آفریده شود.

در همایش «نقش زبان و ادبیات فارسی در میراث مکتوب هند و ایران» مطرح شد

فارسی، میراث مشترک ایران و هند

همایش نقش زبان و ادبیات فارسی در میراث مکتوب هند و ایران هفته گذشته با حضور رئیس کتابخانه ملی ایران در دانشگاه اسلامی الیگره هند برگزار شد. در این مراسم علی اکبر اشعری با اشاره به توانمندی های زبان فارسی در انتقال مفاهیم علمی خواستار اهتمام بیشتر به حفظ قابلیت های این زبان شد.

وی در بخش دیگر سخنان خود با تأکید بر لزوم توجه به حفاظت از میراث مکتوب گفت: آثار و مکتوبات پیشینیان برگ هویت هر ملت محسوب می شوند و وظیفه کارگزاران ارشد فرهنگی اتخاذ تمهیداتی برای جمع آوری، حفاظت و اطلاع رسانی درباره محتوای علمی این مکتوبات است. در این راه ضمن تلاش برای نوآوری باید از آخرین روش های علمی بهره برداری کرد. وی در عین حال افزود: از برکات دفاع مقدس نوشته هایی است که در قالب خاطره، داستان و... منتشر شده و در نوع خود بی نظیر هستند؛ به طوری که موجب پیدایش یک گونه جدید در ادبیات فارسی به نام ادبیات دفاع مقدس شده است.

سید مهدی نبی زاده سفیر جمهوری اسلامی ایران در هند نیز در این مراسم گفت: زبان و ادب فارسی نه تنها نشانه روابط دیرینه و ناگسستگی ایران و هند است، بلکه میراث مشترک این دو کشور بزرگ در اعصار مختلف تاریخ محسوب می شود.

در کتابخانه مجلس شورای اسلامی

۷ هزار نسخه خطی

دیجیتال سازی شد

کارهای مربوط به تصویربرداری نسخ خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی که از سوی واحد دیجیتال سازی این کتابخانه از مهرماه امسال آغاز شده بود، به ۷۰۵۲ نسخه رسید.

۷۰۲۵ نسخه فوق، بالغ بر یک میلیون و ۳۲۵ هزار و ۸۶۱ فریم یا صفحه دیجیتالی است که هر فریم برابر با یک برگ از نسخه های خطی است.

این پروژه ملی که با هدف در دسترس قرار گرفتن نسخ خطی از طریق شبکه جهانی اینترنت آغاز شده است، در دو شیفت کاری صبح و بعد از ظهر و از سوی واحد مذکور در کتابخانه مجلس ادامه پیدا کرده است.

مسئولان این کتابخانه امیدوارند که با روند فعلی، تصویربرداری تمامی ۲۴ هزار نسخه خطی مجلس در سال آینده به اتمام برسد.

با حمایت معاونت فرهنگی وزارت ارشاد برگزار شد

۵۵۰ نمایشگاه کتاب

از محرم تا دهه فجر

موسسه قدر ولایت با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در فاصله محرم تا دهه فجر سال جاری ۵۵۰ نمایشگاه کتاب برگزار کرده است.

احمد عطایی مدیر موسسه قدر ولایت با اعلام این مطلب افزود: این نمایشگاه ها در دهه اول ماه محرم با حمایت و اهتمام معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ستاد عاشورایی دهه فجر آغاز شد و تا پایان دهه فجر ادامه یافت.

وی گفت: طی فراخوان عمومی، هیات های بزرگ در استان های کشور آمادگی خود را برای برگزاری این نمایشگاه ها اعلام کردند و این نمایشگاه ها به طور سراسری در تمامی استان ها برگزار شد. عطایی با اشاره به تعداد ناشران شرکت کننده در این طرح افزود: بر اساس فراخوان موسسه قدر ولایت، ۳۱ ناشر تمامی کتاب های سال ۸۱ به بعد خود را با موضوعات محرم و انقلاب اسلامی ارائه کردند که از میان آنها ۴۵۰ اثر انتخاب و در شمارگان های ۱۰۰۰ و ۵۰۰ نسخه از ناشران خریداری شد.

وی درباره تخفیف فروش این نمایشگاه ها نیز گفت: در پوسترهای تبلیغاتی این نمایشگاه ها به تخفیف ۵۰ درصدی اشاره شده بود که ۲۰ درصد آن را معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به صورت یارانه پرداخت کرده بود و ۳۰ درصد از تخفیف را هم خود ناشران شرکت کننده قائل شدند.

به گفته او حدوداً ۹۰ درصد کتاب های کودک و نوجوان و بیش از ۸۰ درصد کتاب های عمومی این نمایشگاه ها در طول مدت برگزاری به فروش رفته است. عطایی درباره نقش معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در برگزاری این نمایشگاه ها گفت: معاونت فرهنگی وزارت ارشاد علاوه بر نقش حمایتی در ارائه تخفیف، در این پروژه حمایت های کارشناسی هم ارائه کرده است. در قراردادی که میان موسسه ما و معاونت فرهنگی به امضا رسید، قرار شد یک ناظر طرح به ما معرفی شود.

شایان ذکر است این موسسه که در سال گذشته نیز با همکاری معاونت فرهنگی، ۱۲۵ نمایشگاه با موضوع دفاع مقدس برگزار کرده بود در سال ۱۳۷۲ تاسیس شده است و در مدت ۱۵ سال فعالیت خود، ۱۸۰ عنوان اثر در زمینه کودک و نوجوان، معارف و انقلاب اسلامی، دیدگاه های امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی منتشر کرده است.

به جای سالنامه کتاب هدیه بدهیم

زود آموز انگلیسی کلمه

سریع ترین دوره خود آموز زبان انگلیسی

با روش جدید (E.F.I.)

تألیف: سالدرا استیونز

استاد مشهور زبان انگلیسی دانشگاه کمبریج

ترجمه: آویشا اشرف الکتلی

ویژگی ها

- یادگیری عالی انگلیسی بدون نیاز به معلم
- یادگیری سریع و ساده الگوهای زبان
- تمرکز بر پرکاربردترین الگوهای مکالمه
- تمرکز بر قویترین ارتباطی زبان انگلیسی
- شامل CD آموزشی و ترجمه کلیه متون مکالمات کتاب
- بر کاربردترین واژگان زبان انگلیسی
- جدول تلفظ، همخوان ها، واژه ها و ...

بهترین یادگیری در کمترین زمان

ایران - تهران - صندوق پستی ۳۹۶ - ۱۳۱۲۵

موسسه نشر کلمه - تلفن و دورنگار: ۶۶۲۰۸۶۰۶

بها: ۷۵۰۰ تومان به همراه یک لوح فشرده

همراه با تخفیف ویژه

نادر ابراهیمی برگزیده جایزه «امام مهربانی»

به گفته مدیر واحد کودک و نوجوان مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) در جایزه امام مهربانی، زنده یاد نادر ابراهیمی که کتاب «دیدار با آرزو» را با محوریت امام (ره) برای کودکان

نوشته بود به عنوان برگزیده شناخته شده است. البته به غیر از ابراهیمی از دو نویسنده و یک شاعر کودک و نوجوان نیز تقدیر می شود.

حمید هنرجو افزود: اگر در سالی اثر برگزیده ای نداشته باشیم، ممکن است جایزه را دو سال یک بار برگزار کنیم اما امسال با توجه به گذشت سی سال از پیروزی انقلاب اسلامی، دستمان در داشتن آثار بازر بود و انتخاب این آثار هم به معنای این نیست که فقط همین کتاب ها را داشته ایم.

آثار تازه سیاوش جمادی

آنگار حضور دیگری شامل نقد های ادبی سیاوش جمادی همراه با ویرایشش دوباره ترجمه های «هایدگر و سیاست» و «متافیزیک چیست؟» منتشر می شود. جمادی در کنار ترجمه

آثار فلسفی به کار نوشتن مقاله در حوزه فلسفه و نقد ادبی نیز می پردازد؛ از این رو چنانچه خود تأکید دارد، مقاله های فراوانی را برای انتشار به رسانه ها سپرده است که از آن میان، در نخستین گام به تدوین و انتشار مجموعه نقدهای ادبی اش رسیده است.

جمادی در این باره گفت: مجموعه مقالاتم در حوزه نقد ادبی که پیش تر در مجله «خوانش» منتشر شده بود، برای انتشار تنظیم شده است. این مجموعه دربرگیرنده ۱۰ تا دوازده مقاله خواهد بود؛ از جمله نقدی بر «اولیس» جیمز جویس، «هملت» شکسپیر و کیفر آتش اثر الیاس کانتی که این نقد به عنوان نقد برتر سال معرفی شده است.

جمادی همچنین «هایدگر و سیاست» نوشته میگل د. بیستگی را دوباره ویرایش می کند تا ایرادهایی را که در چاپ نخست اثر بوده است، برطرف کند و بتواند به تعبیر خودش، اثر شسته رفته تری در اختیار مخاطبان آثارش قرار دهد. او از سوی، کتاب «متافیزیک چیست؟» نوشته مارتین هایدگر را برای انتشار در نوبت ششم مورد بازبینی قرار می دهد تا این اثر که چاپ نخستش در سال ۱۳۸۳ منتشر شده است، با دقتی دوباره و برطرف شدن ایرادها منتشر شود.

معرفی برگزیدگان جایزه شهید غنی پور

معرفی برگزیدگان

حسین مهکام، جمشید خانیان، احمد شاکری، حمیدرضا شاه آبادی و مجید قیصری به عنوان نویسندگان برتر هشتمین جایزه ادبی شهید حبیب غنی پور معرفی شدند.

در بخش مجموعه داستان، عبور از بودن نوشته حسین مهکام، در بخش داستان دفاع مقدس گوساله سرگردان نوشته مجید قیصری، در بخش رمان بزرگسال آنجنم مخفی نوشته احمد شاکری و در بخش ادبیات داستانی نوجوان لالایی برای دختر مرده نوشته حمیدرضا شاه آبادی و ناهی نوشته جمشید خانیان (به طور مشترک) به عنوان آثار برتر معرفی شدند. در عین حال هیئت داوران در بخش زندگینامه داستانی هیچ کتابی را به عنوان اثر برگزیده انتخاب نکرد.

دکتر محسن پرویز با تقدیر از دست اندرکاران و برپاکنندگان هشتمین جایزه ادبی شهید حبیب غنی پور که این جشنواره را به سرانجام رساندند، افزود: برپایی چنین جشنواره هایی باعث رشد ادبیات فاخر میهن می شود.

معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با تأکید بر دشواری قضاوت و داوری درباره آثار دیگران افزود: هنرمندان، نویسندگان و شاعران، بیشتر از دیگران در مسند قضاوت و نقد قرار می گیرند و باید با سعه صدر با این مقوله برخورد کنند و پشتیبان یکدیگر باشند. نقد سالم، باید به اثر توجه داشته باشد نه شخصیت افرادی که آن اثر را خلق کرده اند. وی در پایان گفت: با گسترش هدایای جایزه ادبی شهید حبیب غنی پور، می توان به اوج گیری ادبیات کشور امیدوار بود.

هشتمین دوره جایزه ادبی شهید حبیب غنی پور دوشنبه گذشته در مسجد نور تهران به کار خود پایان داد.

در این مراسم که با حضور دکتر محسن پرویز، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، محمد محمدیان، رییس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی کشور و جمعی از اهالی قلم برگزار شد، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: هنوز با گذشت سی سال از پیروزی انقلاب اسلامی، جشنواره ای برای تجلیل از داستان نویسان حوزه انقلاب و پایداری برپا نشده است. به همین دلیل، سال آینده قصد داریم جشنواره فجر داستان نویسان را به همت بنیاد ادبیات داستانی و با هدف تجلیل از پیشکسوتان این حوزه برگزار کنیم.

هدیه ۵۰۰ ناشر به مردم اصفهان

چهارمین نمایشگاه کتاب اصفهان پایان یافت

در مراسم افتتاحیه نمایشگاه امسال اصفهان، بختیاری استاندار اصفهان ضمن تقدیر از برگزارکنندگان نمایشگاه گفت: «اندازه گیری میزان مطالعه و کتابخوانی مردم یکی از ابزارهای سنجش فرهنگ هر جامعه است.»

سید علیرضا حسینی مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز با اشاره به این مطلب که برگزاری نمایشگاه کتاب از نیازهای اساسی استان است گفت: «طی برنامه ریزی های صورت گرفته امیدواریم برگزاری نمایشگاه کتاب را هر ساله در همین ایام شاهد باشیم و شکل گیری نمایشگاه کتاب اصفهان در تقویم فرهنگی استان و برنامه های موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران تثبیت شود.»

در نمایشگاه کتاب استان اصفهان که به مدت یک هفته در محل دائمی نمایشگاه های بین المللی استان دایر بود ۵۰۰ ناشر کشوری بیش از ۷۰ هزار عنوان کتاب را در معرض دید و استفاده مراجعان قرار دادند. این نمایشگاه که در سه سالن مجزا برگزار شد برخلاف سال گذشته، از اولین روز برپایی و شروع به کار با استقبال گسترده ای مواجه شد تا تبدیل به یکی از پرمخاطب ترین نمایشگاه های کتاب استانی سال جاری شود.

نمایشگاه سال گذشته استان اصفهان همزمان با روزهای سرد و برفی اصفهان شکل گرفت اما خوشبختانه نمایشگاه امسال در حال و هوایی متفاوت راه اندازی شد.

فرصت زیادی تا پایان سال جاری باقی نمانده است و ناشران فعال در زمینه برگزاری نمایشگاه های کتاب استانی از دو هفته دیگر پس از حضور در بیست و یکمین نمایشگاه کتاب در استان های مختلف کشور به استقبال نوروز و همچنین تعطیلی دو سه ماهه برپایی نمایشگاه های کتاب استانی خواهند رفت. پس از پایان کار چهارمین نمایشگاه کتاب استان اصفهان و همچنین نوزدهمین نمایشگاه برگزار شده در سال جاری، ناشران آماده سفر به بندرعباس شدند تا در آخرین نمایشگاه کتاب سال جاری و همچنین صد و چهل و دومین نمایشگاه کتابی که موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران برگزار می کند، شرکت کنند.

انتشارات فرتاب

مؤلف: دکتر حسنعلی محمدی

www.fartab.com
Email: mohamadi@fartab.com

۷۷۷۸۱۷۳۴ - ۰۹۱۲۱۸۹۶۴۲۲
صندوق پستی ۱۴۴ - ۱۶۵۷۵

خانه کتاب منتشر کرد

خیابان انقلاب بین فلسطین و صبی

جنوبی شماره ۱۱۷۸

کشورهای عضو آکو جشن کتاب می گیرند

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران از برگزاری نمایشگاه کتاب و نسخ خطی کشورهای عضو آکو خبر داد.

علی اکبر اشعری که در نشست خبری دومین اجلاس روسای کتابخانه های ملی کشورهای عضو آکو، سخن می گفت، افزود: این نمایشگاه در کنار برگزاری اجلاس سران کتابخانه های ملی کشورهای عضو آکو، سال آینده در کشور آذربایجان برگزار می شود. وی دو عامل اساسی ایجاد سهم حوزه اسلامی در تمدن جهانی و آشنایی افراد با منابع گسترده و ارزشمند کتابخانه های مختلف جهان را از اهداف این نمایشگاه دانست و تصریح کرد: محور اصلی این نمایشگاه به علت نامگذاری سال آینده از سوی یونسکو با عنوان نجوم، نجوم اسلامی است. اشعری با بیان این خبر که اجلاس سران کتابخانه های ملی کشورهای عضو آکو ۲۹ فروردین سال آینده در جمهوری آذربایجان برگزار می شود، گفت: با انتخاب آکو به عنوان پایتخت کشورهای اسلامی، این کشور می خواهد فعالیت های متنوعی را در مسیر بین المللی انجام دهد.

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران درباره برنامه های این اجلاس نیز گفت: بررسی و نهایی کردن اساسنامه همکاری میان کشورها، اعلام برنامه های آینده این تشکل و تبادل تجربیات کشورها، دستاوردهایی که هریک از کتابخانه ها برای آشنایی با ظرفیت های هم دارند و فعالیت های کتابداری، از جمله اهداف این اجلاس است.

در ادامه این نشست رئیس کتابخانه ملی آذربایجان نیز گفت: بخش اول از دومین کنفرانس روسای کتابخانه های ملی کشورهای عضو آکو به برگزاری اجلاس سران کتابخانه های ملی کشورهای عضو آکو و بخش دوم به برگزاری نمایشگاه کتاب و نسخ خطی این کشورها اختصاص دارد.

کریم طاهراف با بیان این که قرار است کشورهای عضو آکو ارزشمندترین آثار و اسناد خود را در چارچوب نمایشگاه اسناد به نمایش بگذارند عنوان کرد: هدف از این کار معرفی فرهنگ اسلامی در جهان است. وی تصریح کرد: در تمام این کشورهای

تمدید فراخوان جشنواره پایان نامه دانشجویی

فراخوان سیزدهمین دوره جشنواره پایان نامه سال دانشجویی و نهمین دوره پژوهش برتر دانشجویی تا ۲۷ اسفند ماه جاری تمدید شد.

این جشنواره در سه بخش اصلی، جنبی و ویژه برگزار می شود که در بخش اصلی پایان نامه های فارغ التحصیلان دوره های کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه ها، همچنین حوزه های علمی کشور در تمامی رشته ها و در شش گروه اصلی فنی و مهندسی، پزشکی و دامپزشکی، معماری و هنر، علوم انسانی و اجتماعی، کشاورزی و منابع طبیعی، علوم پایه و علوم دینی پذیرفته می شود.

سیزدهمین دوره جشنواره پایان نامه سال دانشجویی و نهمین دوره پژوهش برتر دانشجویی از سوی سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی و با حمایت

و همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، سازمان ملی جوانان، دانشگاه آزاد اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان همیاری اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه ها و پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برگزار خواهد شد.

علاقه مندان می توانند آثار خود را به نشانی تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۷۲ سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی یا صندوق پستی ۱۱۶۳-۱۳۱۴۵ ارسال کنند و برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره ۶۶۹۵۲۷۲۷ تماس بگیرند.

دکتر محسن پرویز خبر داد

اهدای جایزه کتاب سال به برگزیدگان جشنواره جلال

به گفته معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، رشته هایی که بین جایزه های کتاب سال و جلال آل احمد مشترکند، دیگر در جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران داوری نخواهند شد.

دکتر محسن پرویز که در نشست خبری سومین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی سخن می گفت، افزود: ما نوعی همپوشانی بین جایزه جلال و کتاب سال داشتیم؛ یعنی رشته هایی که در جایزه جلال برگزیده داشتند، در جایزه کتاب سال هم می توانستند برگزیده شوند اما قرار شد از سال آتی همکاران ما به نوعی عمل کنند که برندگان جایزه جلال به منزله برندگان جایزه کتاب سال هم تلقی شوند تا دو بار انتخاب صورت نگیرد.

معاون فرهنگی وزیر ارشاد تأکید کرد: از این به بعد در حوزه های مشترک، جایزه جلال را به منزله حوزه های مربوطه در کتاب سال تلقی می کنیم و کسانی که برگزیده شوند لوحی دریافت می کنند که هم لوح جایزه جلال است و هم لوح جایزه کتاب سال و این بخش ها دیگر در جایزه کتاب سال مجدداً مورد داوری قرار نمی گیرند و فقط جایزه نقدی جلال را دریافت می کنند.

بخش های داستان کوتاه و رمان، تاریخ نگاری، مستندنگاری و همچنین نقد ادبی در جایزه جلال آل احمد داوری می شوند.

۳۰ گفتار خالقی مطلق درباره شاهنامه

سخن های دیرینه مجموعه سی گفتار جلال خالقی مطلق درباره فردوسی و شاهنامه منتشر شد. تطهیر معنوی با آب در شاهنامه، نگاهی به فن داستان سرایی فردوسی، عناصر درام در برخی از داستان های شاهنامه، آغاز و انجام داستان های شاهنامه، ایران گرایی در شاهنامه، نظری درباره هویت مادر سیاوش، تاریخ روز پایان نظم شاهنامه، عنوان چند مقاله کتاب سخن های دیرینه است. این کتاب از سوی نشر افکار منتشر شده است و از روز پانزدهم اسفند در دسترس عموم خواهد بود.

جمشیدی

رمان معناگرا نوشت

نگارش رمان "لیکا" از سوی مصطفی جمشیدی که داستان فعالیت فرهنگی یک دختر مهاجر جنگ زده اهل آبادان را روایت می کند به پایان رسید.

این نویسنده با اعلام این خبر گفت: "لیکا" در واقع رمان یا داستان بلندی است درباره زندگی دو دختر که به صورت مشترک در یک فعالیت فرهنگی همکار می شوند و یکی از این دو دختر مهاجر جنگ زده و اهل آبادان است.

وی افزود: شخصیت اصلی داستان (لیکا) دچار بیماری نادری است که در آن ۶ ماه از سال را نابینا و ۶ ماه دیگر را بینا می شود. رویکرد اصلی داستان جدای از بخشهای ابتدایی آن که به نقل خاطرات دوران جنگ مرتبط است به فعالیت دو شخصیت اصلی داستان در یک مرکز فرهنگی فرضی با عنوان "کانون مستمعان" و از آن طریق ورود به جریانهای ادبی روز اختصاص دارد.

جمشیدی اضافه کرد: با توجه به مختصات دراماتیک اثر فکر می کنم این داستان بعد از زمانی که یک نویسنده هنگ کنگی با همین موضوع بیماری نادر فوق الذکر نوشته دومین اثر در این باره باشد و اتفاقاً برای نگارش کتاب ارتباط هایی ایملی نیز با نویسنده آن کتاب برقرار کرده ام. البته من کوشیده ام به جریان معناگرایی و استعاره های مربوط به معنویت در جهان مدرن بپردازم و داستان کتاب هم در پایان با یک رویکرد دفاع مقدسی تمام می شود.

راهنمای کتاب هفته

تلفن: ۲۲۲۵۵۲۴۶
فاکس: ۲۲۹۰۲۷۷۷

فراخوان هشتمین دوره جایزه کتاب فصل

دبیرخانه جایزه کتاب فصل به منظور حمایت از کتاب های برتر و تشویق محققان، مؤلفان، مترجمان و مصححان متعهد و شایسته کشور و برای ارتقای فرهنگ و دانش و پیشبرد فرهنگ کتابخوانی در کشور. هشتمین دوره جایزه کتاب فصل (زمستان ۱۳۸۷) را برگزار می کند. از ناشران، مؤلفان، مترجمان و مصححان محترم دعوت می شود آثار خود را که برای نخستین بار در زمستان ۱۳۸۷ منتشر شده است، به دبیرخانه این جایزه ارسال نمایند.

- مهلت ارسال آثار:
بیست و پنجم فروردین ۱۳۸۸

- نشانی دبیرخانه:
خیابان انقلاب اسلامی - بین خیابان برادران مظفر و فلسطین جنوبی شماره ۱۱۷۸، مؤسسه خانه کتاب، طبقه ۲ - دبیرخانه جایزه کتاب فصل

بهترین هدیه نوروزی کتاب است

انتشارات کومش

چهارمین آثار و پژوهش خود را به دستاوردهای روزی تقدیم می کند

- ۱- آزاداندیشی و مردم گرایی در ایران
- ۲- قهرمانان ملی ایران در سه مجلد (از کاوه آهنگر تا دکتر محمد مصدق)
- ۳- فرهنگ شاعران زبان پارسی از آغاز تا امروز در ۲ مجلد
- ۴- حکومت جهانی ایرانیان از کوروش تا آریو برزن
- ۵- دیوان کامل حافظ حافظ رفیع به مقدمه تحقیقی دکتر عبدالرفیع حقیقت (رفیع)
- ۶- حکومت دینی ساسانیان
- ۷- وزیران ایرانی از بزرگمهر تا امیرکبیر
- ۸- تاریخ نوهفت های ملی ایران از جدال مشروطه تا سقوط جبهه ملی
- ۹- تاریخ هنرهای ملی و هنرمندان ایرانی (از مانی تا کمال الملک)

تلفن مرکز پژوهش ۸۸۰۴۸۰۰۴

مرکز پخش ۱۹ - ۸۸۷۹۴۲۱۸

موسسه گسترش فرهنگ مطالعات

سه پنجره به هوای تازه جشنواره شعر فجر

برای بررسی و ارزیابی کارنامه جشنواره شعر فجر باید پیش از هر چیز به پیشینه و اهداف آن نظر کنیم. در طول سی سال گذشته همواره و در تمامی عرصه های انقلاب اسلامی شاهد

حضور شاعران بوده ایم. شاعران همیشه پا به پای دیگر اقشار جامعه در پیشبرد اهداف انقلاب و بهبود شاخصه های فرهنگی آن نقش داشته اند. این شاعران حتی در دوران جنگ تحمیلی در سنگرهای نبرد حق علیه باطل حضور می یافتند و شرکت در این عرصه را بر خود فرض می دانستند. این گونه بود که حدود سه سال پیش آقای علیرضا قزوه شاعر متعهد و دوستانشان دست به ابتکاری در حوزه شعر زدند و جشنواره فجر را در سه سطح استانی، ملی و بین المللی بنا نهادند. همان طور که اشاره شد این جشنواره اهدافی را پی گیری می کند که یکی از مهم ترین آنها اتخاذ سیاست هایی است که باعث افزایش تولیدات در حوزه شعر می شود. شاعر آفریننده کوچکی است که اثرش خواه ناخواه متاثر از عناصر فرهنگی است. به این ترتیب تولید شعر به نوعی انباشتگی فرهنگی و ثبت آن می انجامد و در نهایت از زوال فرهنگی جلوگیری می کند.

از اهداف دیگر جشنواره شعر فجر، تلاش برای عمده شدن مفاهیم والای انسانی و اسلامی در آثار شعری است. توجه به شاعران جوان به عنوان آینده سازان این عرصه از دیگر افق هایی است که برای شعر فجر ترسیم شده است. این توجه به شاعران جوان و ایجاد فضای رقابتی بین آنها به طور مشخص تر از دوره دوم جشنواره شکل گرفت و در دوره سوم جشنواره نیز تداوم پیدا کرد. علاوه بر این، جشنواره فجر در پی تقسیم امکانات شعری در استان هاست. پیش از اینها فضای شعری بیشتر در تهران متمرکز بود اما جشنواره فجر با توجه به استان ها و شاعرانی که از مرکز دور هستند در تلاش است که فضای شعری را در همه شهرهای کشور پررنگ سازد. شعر فجر فضایی را ایجاد کرده که آثار شاعران همه استان های کشور در یک مسابقه سالم ارتقا پیدا کند. اما از دیگر هدف های جشنواره این است که شاعران ایران را با آثار شاعران دیگر نقاط دنیا آشنا کند. بدین منظور بخش بین الملل شعر فجر راه اندازی شد. فعال کردن بخش بین الملل دشواری های فراوانی دارد و برای برگزاری آن به نحو مطلوب به برنامه ریزی های بسیار دقیق احتیاج است. در نهایت جشنواره فجر امسال به مناسبت جشن های سی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی برنامه های تجلیلی داشت که طی آن از شاعرانی که در سی سال گذشته، در حوزه شعر فعالیت داشته اند و آثار ارزنده ای تولید کرده اند، تقدیر به عمل آمد. وقتی به سه دوره جشنواره فجر نظر می کنیم می بینیم که هر دوره یکی از اهداف و به تعبیری ابعاد این جشنواره پررنگ شده است. جشنواره اول با توجه به نوپا بودن، جشنواره ای موفق بود؛ در دوره دوم جشنواره بیشتر به شعر جوان اهمیت داده شد و بر فعال کردن استان ها و شهرستان ها تمرکز شد و در جشنواره سوم نیز علاوه بر آن که همه اهداف شعر فجر با تقویت خوبی برآورده شد، برای معرفی شاعران ایران به دنیا، تمرکز بیشتر جشنواره بر بخش بین الملل است که مراسم پایانی آن هنوز برگزار نشده است.

در سومین جشنواره بین المللی شعر فجر و با اعلام اسامی برگزیدگان

ایران جشن شعر گرفت

بگیرد و از سوی آحاد مردم به رسمیت شناخته شود. وی در ادامه با اشاره به انتخاب هشتاد نفر از شاعران پیشکسوت در بخش عمومی گفت: این کشور پر از قریحه های ناب و شاعران برجسته است و وقتی قرار می شود از میان این عزیزان که در عرصه شعر زحمت می کشند انتخابی صورت بگیرد، طبیعی است که حق مطلب کاملاً ادا نمی شود و برخی نام های بزرگ از قلم می افتند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی ادامه داد: من خبر دارم که دوستان برای معرفی چهره های اثرگذار به زحمت افتاده اند و دست آخر گزارش آنها این بود که نتوانستیم همه افراد را اعلام کنیم و حتماً عده ای از قلم افتاده اند. لذا این عذر عزیزانمان را از زبان این برادر کوچک بپذیرید و این را هم به عنوان یک قرار بگذارید که ما فقط بخشی از کار را انجام دادیم و بخش های دیگر در نشست های دیگر ادامه می یابد.

هوای تازه در شعر امروز

دکتر محسن پرویز معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و دبیر شورای سیاستگذاری سومین دوره شعر فجر نیز در ابتدای مراسم با ارائه گزارشی از برنامه های در این جشنواره گفت: در جلسات شورای سیاستگذاری جشنواره به دلیل تقارن جشنواره با سی سالگی انقلاب تصویب شد که باشد به همین دلیل همکاران ما برنامه مفصل تری در تابستان تدارک دیده اند و نوعی همکاری و نشست بین شاعران برگزیده ایرانی و شاعران خارجی صورت خواهد گرفت.

وی همچنین تجلیل از شاعران پیشکسوت انقلاب اسلامی را از دیگر برنامه ها در این جشنواره خواند و اذعان داشت: برای این بخش فهرست ۱۵۰۰ نفره ای از شاعران تهیه شد اما در جلسات شورا به این نتیجه رسیدیم که نمی توان از همه این شاعران تجلیل کرد.

به گفته دکتر پرویز یک هیئت انتخاب پنج نفره از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سه نفر از استادان

مولود و واقعه ای به نام انقلاب اسلامی خواند و افزود: در حقانیت و رسالت شعر انقلاب همین بس که در سی سالگی جوانتر و شکوفاتر از روز تولدش است و زایشی دوباره دارد.

به گفته وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی شعر انقلاب مولود واقعه ای به بزرگی و عظمت خود انقلاب اسلامی است، اما انقلاب هم مولود شعر بود، اگر نبود همراهی و مدد شعر با انقلاب، منطق انقلاب اسلامی استواری امروز را نداشت و شعارهایی که با انقلاب متولد شد فراگیر و در کوی و برزن بر زبان ها جاری نمی شد و مردم به آسانی با این شعارها انس نمی گرفتند. وی در ادامه به پدیده بی سابقه ای اشاره کرد که با پیروزی انقلاب اسلامی رخ داد و آن اتفاق این بود که مردم در پس هر واقعه شعری نو ساختند و در پس هر شعاری که ساخته می شد پای یک شاعر انقلابی در میان بود. به اعتقاد صفار هرنندی همین ویژگی تایید کننده این نکته است که همان طور که شعر انقلاب اسلامی را مولود انقلاب می خوانند، انقلاب را هم مولود شعر بدانیم.

صفار هرنندی جشنواره شعر فجر را محملی برای ارج نهادن به شعر فارسی خواند و یادآور شد: با برگزاری این قبیل جشنواره ها امیدواریم شعر فارسی جایگاه حقیقی خود را پیدا کند و روز به روز رونق

به گفته فاضل نظری

جشنواره بین المللی شعر فجر از سال های آینده در هر دو بخش عمومی و بخش جوان به صورت رقابتی برگزار می شود

سومین دوره جشنواره بین المللی شعر فجر با اهدای جوایز ۹ نفر از شاعران برگزیده بخش جوان و سه نفر از شاعران برگزیده بخش کودک و نوجوان و همچنین با تجلیل از استادان پیشکسوت در بخش عمومی در حالی به پایان آمد که به گفته کارشناسان سیر صعودی این جایزه مشهود بود. در مراسم اختتامیه این جشنواره که عصر شنبه گذشته برگزار شد، محمدحسین صفار هرنندی، دکتر محسن پرویز، علی شجاعی صائین، مصطفی امیدی، علی معلم دامغانی، سیدعلی موسوی گرماردی، شفق کاشانی، ساعد باقری، محمد رضا عبدالملکیان، حمید قبادی و جمعی از شاعران پیشکسوت و جوان در تالار وحدت حضور داشتند.

محمد حسین صفار هرنندی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در این مراسم به جایگاه شعر در سنت و فرهنگ ایرانی پرداخت و گفت: شعر کلامی است اعجاز گونه که بر حسب قوت و ضعف نقشی متفاوت دارد. این واقعیت در میان ما ایرانی ها جا افتاده بود که از شعر به عنوان منطق و استدلال استفاده کنند یعنی جایی که گوینده می خواهد کلامش تاثیر گذار باشد آن را با چاشنی شعر همراه کند. به همین دلیل امروز با خودم فکر می کردم اگر ما ایرانی ها از شعر بی بهره بودیم و اگر شعر نبود پای استدلالمان نیز می لنگید. صفار هرنندی افزود: گاهی اتفاق می افتد شعری که حتی منقش، منطق ناصحیحی است، وقتی بیان می شود، در جانداختن استدلال تأثیر گذار است، به همین دلیل ما باید از نقاط قوت شعر بهره بیشتری ببریم.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی آموزش و پرورش را یکی از نهادهای مسئول خواند که باید در راستای احیای عادت دیرینه استشهاد به شعر گام بردارد و در ادامه، برگزاری نشست های ادبی و شعرخوانی را با حضور بزرگان شعر معاصر از دیگر راهکارهای تقویت این روحیه ایرانی خواند. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی سپس با اشاره به تمایز شعر انقلاب و شعر انقلاب اسلامی، شعر انقلاب اسلامی را

محمدرضا عبدالملکیان و حسین اسرافیلی لوح تقدیر و جوایز خود را از وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دریافت کردند.

همچنین فهرست اسامی برگزیدگان بخش عرصه شعر امروز انقلاب اسلامی نیز به این شرح اعلام شد:

جعفر ابراهیمی (شاهد)، بیژن ارژن، محمدرضا اکرامی فر، صابر امامی، مرتضی امیری اسفندقه، اسماعیل امینی، علی انسانی، عباس براتی پور، راضیه بهرامی، سعید بیابانکی، موسی بیدج، محمدرضا ترکی، محمد حسین جعفریان، حبیب الله چایچیان، عباس چشمای، سعید حدادیان، کاووس حسن لی، ابوالقاسم حسینی، سارا احدی، هادی خورشاهیان، محمود دستپیش، احد ده بزرگی، خلیل ذکاوت، نرگس رجایی، صادق رحمانیان، غلامرضا رحمدل شرف شاهی، محمدرضا رستم پور، عبدالرضا رضایی نیا، محمد رضایی فرخانی، محمدرضا روزبه، ابوالفضل زرویی نصرآباد، مجید زمانی اصل، فاطمه سالاروند، سید محمود سجادی، هادی سعیدی کیاسری، محمدحسین سعیدی مهدوی، عبدالرحیم سعیدی راد، مریم سقلاطونی، محمود سنجر، افسانه شعبان نژاد، ضیاء الدین شفیعی، حمیدرضا شکارسری، غلامرضا شکوهی، رضا صفریان، کیومرث عباسی قصری، افشین علا، محمد کاظم علیپور، مصطفی علیپور، محمد جواد غفورزاده، ابوالفضل فاضل نظری، امیرفخر موسوی، ناصر فیض، شکوه قاسم نیا، ایرج قنبری، محمدباقر کلاهی اهری، شیرینعلی گلمرادی، علی محمد مودب، مصطفی محدثی خراسانی، محمدکاظمی مزینانی، شهرام مقدسی، هادی منوری، محمدرضا مهدی زاده، سید عبدالجواد موسوی، سید علی اکبر میرافضلی، سعیدعلی میربازل، اکبر میرجعفری، محمد سعید میرزایی، زهره نارنجی، پروانه نجاتی، مجید نظافت، عرفان نظر آهاری، مرتضی نوربخش، منصوره نیکوگفتار، حمید هنرجو، علی هوشمند، صدیقه وسمقی، قربان لیثی، بهروز یاسمی و سعید یوسف نیا.

همچنین پس از پایان این مراسم، شاعران پیشکسوت و برگزیدگان جشنواره در ضیافت شام با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در هتل لاله حضور یافتند.

وی در ادامه گفت: «شعر انقلاب اسلامی روایتی است از مشاهده دقیق و هنرمندانه شاعرانی که واقعیت جهان را با چشم جان می بینند؛ شعری که پس از گذشتن از پیچ و خم ها به دشت های سرسبزی رسیده است و شعری که ثروت بی پایان ملی است و شاعران گنجینه های گران بهایی هستند که حافظان این ثروت هستند.»

نظری در پایان خبر داد: «جشنواره بین المللی شعر فجر از سال های آینده در هر دو بخش عمومی و بخش جوان به صورت رقابتی برگزار می شود.» در ادامه مراسم برگزیدگان بخش جوان جشنواره، لوح تقدیر و جوایز خود را از دستان محمد حسین صفارهرندی، دکتر محسن پرویز، علی معلم دامغانی، فاضل نظری و مصطفی امیدی دریافت کردند.

در بخش جوان شعر کهن (سنتی) حسین جنتی از استان تهران و محمد مهدی سیار از استان فارس به عنوان برگزیدگان رتبه اول، علیرضا بدیع از نیشابور و محمد جواد شاهمرادی از استان اصفهان به عنوان برگزیدگان رتبه دوم و مهدی مظاهری خورزنی از استان تهران و مهدی فرجی از کاشان به عنوان برگزیدگان سوم اعلام شدند.

همچنین در بخش جوان شعر نیمایی و سپید نیز ابراهیم اکبری دیزگاه از استان قم، مجید سعدآبادی از استان اصفهان و علیرضالیش از استان قم به عنوان برگزیدگان شناخته شدند. در این بخش، هیأت داوران رتبه اول را اعلام نکرد. برگزیده بخش نوجوانان هم حسین تولایی از استان تهران و برگزیدگان بخش کودک نیز، مریم زندی از ملایر و مریم هاشم پور از استان تهران معرفی شدند.

از دیگر بخش های این برنامه، تجلیل از سی شاعر پیشکسوت انقلابی بود. در این بخش محمدعلی معلم دامغانی، سید علی موسوی گرمارودی، مشفق کاشانی، عبدالجبار کاکایی، خسرو احتشامی، فاطمه راکعی، ساعد باقری، عباسعلی باقری، محمد جواد محبت، محمدعلی بهمنی، پرویز بیگی حبیب آبادی، زکریا اخلاقی، مصطفی رحماندوست، بهمن صالحی، حسین آهی، محمدرضا سهرابی نژاد، قادر طهماسبی، محمودشاهرخ، احمدعزیزی، علیرضا قزوه، جواد محقق، محمدرضا محمدی نیکو، بیوک ملکی، یوسفعلی میرشکاک، سیمین دخت و حیدری، ضیاءالدین ترابی، حمید سبزواری، سهیل محمودی،

نام هستند که در این دوره یک ساله از میان مارفتند. در ادامه مراسم، محمد مهدی سیار، ابراهیم اکبری دیزگاه، حسین جنتی و نظام قاسمی از شاعر تاجیکستانی و مدیر شبکه کودک و نوجوان این کشور و علی نورالدین شاعر و استاد زبان فارسی یکی از دانشگاه های لبنان شعر خوانی کردند.

علی نورالدین، شعری را به زبان عربی در توصیف ایران و انقلاب اسلامی و بهمن ۵۷ قرائت کرد که موسی بیدج در همان مراسم شعر را ترجمه کرد و متن ترجمه از سوی مجری برنامه قرائت شد.

سیس علی معلم دامغانی دبیر سومین دوره جشنواره بین المللی شعر فجر گفت: «این فرصت افتخاری است که نصیب شد تا از آنهایی که در طول سه سال برگزارگری جشنواره تلاش می کنند و این جشنواره راه می برند و برای آیندگان برنامه ریزی می کنند قدر دانی کنم.»

وی افزود: «جهان به پایان نرسیده است و هر انسانی در پایان به آغاز می رسد. تخیل، تعقل و تجربه از پی یکدیگرند. امروز از این سو و آن سوی ایران شاعر می جوشد و این اشارت و بشارتی برای ماست که اندیشه به صورت منظوم در اختیار نسل های متفکر قرار می گیرد تا اخذ حکمت کنند و در پی آن علم زاده شود.»

وی افزود: «از برگزاری جشنواره شعر فجر افراد زیادی حمایت کردند که نخست باید سپاسگزار رهبر معظم انقلاب اسلامی باشم که همواره در معیت شاعران بودند و سپس از وزیر فرهنگ و ارشاد و معاون ایشان که از سلسله خود ما هستند، تشکر کنم.»

فاضل نظری از دیگر سخنران های مراسم اختتامیه بود. وی از رقابتی شدن هر دو بخش جوان و پیشکسوت جشنواره از سال آینده خبر داد. نظری سپس به قرائت بیانیه هیئت داوران پرداخت که در آن آمده بود بنابه اصل خدشه ناپذیر رقابت، داوران شعرها و آثار را بررسی کردند نه شاعران را.

دبیر علمی سومین جشنواره شعر فجر گفت: «از میان ۴۶۰ اثر رسیده ۵۶ اثر به بخش مسابقه راه یافتند که ۲۵ شاعر در بخش شعر کهن، ۳۲ شاعر در بخش شعر نیمایی و سپید و ۹ شاعر در بخش کودک و نوجوانان به رقابت پرداختند و در نهایت ۱۲ نفر به عنوان برندگان نهایی انتخاب شدند.»

پیشکسوت شعر که مورد قبول عموم کارشناسان هستند شامل مشفق کاشانی، سیدعلی موسوی گرمارودی و علی معلم دامغانی همراه با دو نفر دیگر از اعضای شورای سیاستگذاری یعنی فاضل نظری و مرتضی امیری اسفندقه، انتخاب این چهره ها را برعهده داشتند.

معاون فرهنگی وزیر ارشاد با بیان این که در سومین دوره جشنواره از هشتاد نفر از شاعران برگزیده تجلیل می شود، اذعان کرد: «با توجه به حجم بالای کار اگر نامی از قلم افتاده در برنامه های جشن های سی سالگی انقلاب از همه افراد تقدیر به عمل می آید. هدف ما از این نکوداشت ها، یادکرد بزرگانی است که در حوزه شعر انقلاب زحمت کشیده اند.»

دکتر پرویز با بیان این که قطعاً این تجلیل های کوچک حق مطلب را ادا نمی کند تصریح کرد: «جایگاه شعر در کشور بالاست و کسانی که در این حوزه کار می کنند هم تعدادشان بالاست و تعداد بسیاری از این افراد شایسته تجلیل هستند.» وی در ادامه با اشاره به آنچه فراموشی شعر در ۲۷ سال بعد از انقلاب اسلامی خواند، گفت: «گاهی برای فرار از اصل مسئله، صورت مسئله را پاک می کنیم. یکی از دلایلی که حوزه شعر در طول این سال ها فراموش شده بود و امروز هم ادبیات داستانی به این وضعیت مبتلا شده، پاک کردن اصل مسئله و پرداختن به حواشی است.» رئیس شورای سیاستگذاری سومین دوره جشنواره شعر فجر ادامه داد: «۲۷ سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی هیچ جشنواره و برنامه ای برای تجلیل از شاعران پیشکسوت و جوان انقلاب وجود نداشت چرا که برخی می گفتند چرا فلان استاد فراموش شده و به فلان استاد بیش از آن که باید، پرداخته شده است؟ این ظلمی بزرگ به شعر انقلاب اسلامی بود و این ظلم امروز به حوزه داستان روا می شود.» وی خاطر نشان کرد: «بنیاد ادبیات داستانی به عنوان اولین وظایفش مامور است که برنامه مشابهی را برای تجلیل از داستان نویسان انقلاب اسلامی تدارک ببیند، بنابراین در سال ۸۸ از داستان نویسان پیشکسوت نیز تجلیل خواهد شد.» دکتر پرویز همچنین در پایان با گرامیداشت یاد و خاطره شاعران درگذشته اظهار داشت: «طاهره صفارزاده و منوچهر احترامی دو شاعر ملی و صاحب

با ناشران تا نمایشگاه... (۲)

فرصت های نمایشگاه برای آثار مرجع

موسسه انتشاراتی فرهنگ معاصر در طول سی سال فعالیت خود، توانسته است به جایگاهی شاخص در حوزه چاپ کتاب های مرجع دست یابد. دستیابی به چنین جایگاهی مرهون دو عامل است؛ نخست آن که اهمیت کتاب های مرجع در روند تولید علم، امری انکارناپذیر است و تمامی پژوهشگران و کارشناسان حوزه های مختلف علمی در فرآیند تولید آثار خود به کتاب های مرجع نیازمندند. به گونه ای که می توان از این دست کتاب ها به عنوان کتب مادر در فرآیند تولید اندیشه نام برد و در همین راستا «فرهنگ معاصر» نیز از ابتدای فعالیت خود بیشترین تلاش خود را به تولید و انتشار کتاب های مرجع معطوف کرده است. نمایشگاه بین المللی کتاب می تواند فرصتی مغتنم برای ناشرانی مانند فرهنگ معاصر باشد که فعالیت های خود را به پژوهشگران و علاقه مندان کتاب معرفی کنند. داوود موسایی مدیرمسئول انتشارات فرهنگ معاصر نیز نمایشگاه بین المللی کتاب را به عنوان مهم ترین واقعه فرهنگی سال در حوزه کتاب توصیف می کند. او در مورد حضور انتشارات متبوعش در نمایشگاه سال ۸۸ می گوید: «در این دوره نیز مانند سال های گذشته با تمام توان در نمایشگاه بین المللی کتاب شرکت خواهیم کرد و تلاش می کنیم تا کارنامه انتشارات فرهنگ معاصر در طول سال گذشته را به مخاطبان ارائه کنیم. علاوه بر کتاب های سال اخیر پژوهشگران و علاقه مندان می توانند تمام آثاری را که در سی سال اخیر منتشر کرده ایم نیز در غرفه موسسه انتشارات فرهنگ معاصر ببینند.» بنا به گفته موسایی، فرهنگ معاصر حدود صد و پنجاه عنوان کتاب در نمایشگاه ارائه می کند که شامل انواع کتاب های مرجع و فرهنگنامه های گوناگون است.

«فرهنگ فارسی بزرگ سه جلدی» از آثار مهمی است که در نمایشگاه ۸۸ از سوی نشر فرهنگ معاصر در اختیار مخاطبان قرار

خواهد گرفت. این مجموعه سه هزار صفحه ای به همت غلامحسین صدری افشار، نسرین حکمی و نسترین حکمی نوشته شده و این انتشارات در تلاش است که مراسم رونمایی آن را در نمایشگاه بین المللی کتاب برگزار کند. موسایی در ادامه به مجموعه فرهنگ دانش معاصر به عنوان یکی دیگر از آثار مهمی که در نمایشگاه ارائه خواهد شد اشاره می کند. تا کنون پنج جلد از این مجموعه وارد بازار شده که بنا به گفته موسایی این مجموعه با انتشار هشت جلد دیگر کامل و در نمایشگاه در اختیار علاقه مندان قرار خواهد گرفت. کتاب دیگر انتشارات فرهنگ معاصر در نمایشگاه ۸۸ «فرهنگ معاصر پویا» است که به همت دکتر محمدرضا باطنی و دستیاران وی تهیه شده است. این فرهنگ با آوانگاری بین المللی نوشته شده و با محصولاتی جانبی همراه است. وجود این محصولات جانبی که فرهنگ فعل های گروهی و فرهنگ اصطلاحات از آن جمله است، سبب شده تا فرهنگ معاصر پویا به یکی از متفاوت ترین فرهنگ های لغت دوزبانه تبدیل شود.

موسایی در عین حال اعتقاد دارد که باید به شیوه ای عمل شود که ویژگی های ظاهری کتاب رضایت طیف گسترده ای از مخاطبان را

فراهم کند. او در مورد تلاش انتشارات فرهنگ معاصر در راستای رسیدن به چنین هدفی می گوید: «ما در نمایشگاه ۸۸ آثارمان را در فرم ها، شکل و اندازه های گوناگونی ارائه خواهیم کرد؛ به گونه ای که هر یک از فرهنگ هایی که از آنها سخن رفت، در قطع های ریزه، پایه، جیبی، رقعی، وزیری و رحلی ارائه می شود. به این ترتیب مخاطبان قدرت انتخاب خواهند داشت و می توانند به تناسب نیاز و توانایی مالی شان کتابی را خریداری کنند.»

مدیرمسئول انتشارات فرهنگ معاصر بخشی از بحث خود را به شکل و فرم غرفه ها اختصاص می دهد: «کمیته برگزار کننده نمایشگاه معمولاً به تناسب تعداد عناوین کتابی که یک ناشر تولید کرده است فضای را در اختیار انتشارات قرار می دهد. البته این فرآیند فرآیندی کاملاً منطقی است، اما شاید بهتر باشد علاوه بر تعداد عناوین، تعداد جلد هایی که تحت یک عنوان منتشر می شوند و نیز حجم آثار نیز در اختیار فضا برای هر انتشارات لحاظ شود.» موسایی توضیح داد بسیاری از کتاب هایی که به وسیله موسسه فرهنگ معاصر منتشر می شوند بیش از ۱۵۰۰ صفحه حجم دارند؛ علاوه بر این معمولاً هر عنوان کتاب شامل دو تا هشت جلد می شود؛ به این ترتیب ناشرانی مانند فرهنگ معاصر با مشکلاتی در زمینه فضای مناسب مواجه می شوند.

وی بر این باور است که نمایشگاه بین المللی کتاب یک فرصت استثنایی برای ناشران است چرا که در این نمایشگاه این امکان را دارند تا به صورت مستقیم با مخاطبان خود ارتباط برقرار کنند. موسایی در این باره تأکید می کند: «تاثیر مثبت ارتباط ناشران و مخاطبان در بهبود فرآیند نشر یک تعارف نیست. در این ارتباطات ما از نظرات انتقادی کارشناسان مطلع می شویم که در بسیاری مواقع این انتقادات انصافاً به پیشرفت کار کمک می کند. علاوه بر این در فرصت هایی مانند نمایشگاه بین المللی کتاب ناشران از نیاز مخاطبان نیز آگاه می شوند که آگاهی از این نیاز در تنظیم فرآیند عرضه و تقاضا کاملاً موثر است.»

سومین دوره جایزه پروین اعتصامی با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزیدگان خود را شناخت

ستاره باران چرخ ادب

الهی قمشه ای بود. او با اشاره به این که کلام پروین جلوگاه کلام الهی است، گفت: «این، تنها ویژگی اشعار پروین اعتصامی نبود بلکه ادبیات ما در یک نگاه کلی ادامه دهنده راه قرآن و الهام گرفته از پیام الهی است و پروین نیز در همین راه گام نهاد و به این ترتیب به یکی از گنج های ادبیات ما تبدیل شد.» او در مورد آفرینش هنری و شعر پروین گفت: «پروین در واقع کسی است که مانده های آسمانی را دریافت می کرد و بر سر سفره ادبیات ما می گذاشت. به همین دلیل است که با خواندن آثار او دل مخاطبانش، نورانی می شود. او با بیان خود درس بی نیازی از خلق و ایمان و توکل بی تردید به خداوند را به ما آموخته است و ما را با کلامش به سوی حق هدایت می کند.»

دکتر محمدرضا مخبر دزفولی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی دیگر سخنران برنامه، برخی از اهداف بلندمدت جایزه پروین را برشمرد. او که از اعضای شورای انقلاب فرهنگی و از سیاستگذاران جایزه پروین اعتصامی است تصریح کرد که یکی از اهداف این جایزه آشنا کردن اهالی فکر و ادب در دیگر نقاط دنیا با آثار و مفاخر ملی ماست. در این جشنواره تازه های ادب و فرهنگ در حوزه کتاب و از قلم زنان ایرانی مطرح می شود که فرصت مناسبی برای شناساندن فکر و اندیشه مردم ایران به دنیاست. دکتر مخبر دزفولی در ادامه سخنانش به ابعاد مختلف شخصیت و آثار پروین اعتصامی پرداخت و گفت: «متأسفانه همچنان زوایای پنهان بسیاری در آثار پروین ناشناخته مانده که کار پژوهش گستردهای برای کشف این زوایای پنهان لازم است. بسیاری از بزرگان عقیده دارند که این شاعر بزرگ در زمان خودش، آنچنان که شایسته بود شناخته نشد و همین که وظیفه پژوهشگران امروزی را سنگین تر می کند.»

دکتر محمدرضا مخبر دزفولی در ادامه به تأثیرپذیری پروین از زمانه اش و حس مسئولیت پذیری و تعهد او اشاره کرد و گفت: «زمانه ای که پروین اعتصامی در آن، پرورش یافت، در تاریخ بسیار مهم و حساس است. دوران نوجوانی او با انقلاب مشروطه و دوران جوانی اش با دیکتاتوری رضا پهلوی و زوال خاندان قجر همراه بود که رد پای تمامی این وقایع تاریخی را می توان در شعر پروین دید و پروین به اقتضای زبان شعر که زبان لطافت است، همه این رخدادهای سیاسی و اجتماعی را با زبانی شیوا ارائه می کند.»

دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی تأکید کرد که پروین اعتصامی در تمامی اشعارش از شرف و کین فرهنگ خود پاسداری کرد و در انتها پژوهشگران را به این نکته فراخواند که او را با همه ویژگی هایش مورد توجه قرار دهند و آثارش را به صورت تک بعدی مطالعه نکنند.

گهربار پروین با گذر زمان، هر روز بیش از پیش شناخته خواهد شد. آغاز کرد و گفت: «البته این زرنشاسی زمانه اکنون به برکت جمهوری اسلامی رخ داده است.» دکتر حکیمه دبیران در ادامه به شرایطی که پروین اعتصامی در آن رشد کرد و بالید پرداخت و نوع تربیت و خانواده فرهنگ دوست پروین را در شکل گیری شخصیت ادبی او بسیار موثر ارزیابی کرد. او در مورد تأثیر فرهنگی پروین بر جامعه فکری و فرهنگی ایران گفت: «گرچه ما همواره شاهد تجدید چاپ دیوان پروین اعتصامی و حضور آثار او در همه کتابخانه ها هستیم، اما عمق تأثیرگذاری پروین تنها با این امور ظاهری و آمار و ارقام مشخص نمی شود و اگر نیک بنگریم می بینیم که تعداد بیشماری از عالمان و بزرگان عرصه دین، اشعار این شاعر بزرگ را به عنوان شاهد در کلامشان استفاده می کنند.» دبیران با اشاره به از این مقدمات، اینگونه نتیجه گرفت که اندیشه پروین در تار و پود و فرهنگ و ابعاد مختلف تفکر ما وارد شده است هر چند اسرار بسیاری در آثار او پنهان و نامکشوف باقی مانده است. بخش بعدی برنامه با بخش تصاویری از طاهره صفارزاده و بیان روزشمار زندگی او رنگ و بویی دیگر گرفت.

سخنران بعدی سومین دوره جایزه پروین، مهدیه

تصریح کرد: «گرچه شاعران دیگری در صنعت شعر از مولوی پیشتر بودند، اما همگی در برابر عظمت مولانا کرنش کرده و می کنند و دلیل دست یافتن به چنین جایگاهی، مفاهیم و معانی بلندی است که در آثار مولانا طرح شده است.»

دیگر سخنران مراسم پایانی جایزه پروین اعتصامی، دکتر محسن پرویز بود. معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ابتدای سخنانش به این نکته اشاره کرد که گرچه جایزه پروین اعتصامی، جایزه ای جوان و نوپاست اما به دلیل پشتوانه قانونی که برای برگزاری آن، از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی به وجود آمده، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف به برپایی جایزه پروین به صورت دوسالانه است. وی در ادامه به تبیین تفاوت های جایزه جلال آل احمد و جایزه پروین اعتصامی پرداخت و گفت: «جایزه جلال جایزه ای عام است که همه نویسندگان امکان شرکت در آن را دارند اما جایزه پروین اعتصامی مخصوص بانوان است.» او همچنین درباره ویژگی جایزه پروین و کیفیت آثار ارسال گفت: «جایزه پروین بیش از هر چیز در پی ترغیب بانوان کشور به نوشتن و تولید آثار مکتوب و همین طور قدردانی از بانوان اهل قلم است. انصافاً هم زنان ما شایسته تقدیر هستند چرا که آثار ارسال به جشنواره عموماً کتاب هایی مناسب و محکم بودند و گاه این تولیدات از آثار آقایان سبقت گرفته اند.»

دکتر پرویز در ادامه تأکید کرد که در بخش های فرهنگی علاقه ای به تقسیم جنسیتی نداریم و جشنواره پروین اعتصامی تنها با هدف رشد و ارتقای سطح آثار بانوان تشکیل شده است. او همچنین آثار تالیفی بانوان کشورمان را حاوی ارزش های دانست که حلقه های گمشده فرهنگ ما در آنها مستتر است.

دکتر محسن پرویز توجه مخاطبان را به این نکته جلب کرد که حدود ۴۷۰۰ عنوان کتاب به دبیرخانه رسیده است و این رخداد پیامی خوشایند به همراه دارد؛ چرا که نشان می دهد که زنان جامعه ما تا چه حد در حوزه مسائل فکری و فرهنگی فعال هستند.

دکتر پرویز در انتها از شورای انقلاب فرهنگی به دلیل ایجاد پشتوانه قانونی جایزه پروین اعتصامی و نیز از مؤسسه خانه کتاب برای برگزاری این جایزه تشکر کرد. حکیمه دبیران دومین سخنرانی بود که پشت تریبون تالار وحدت رفت. او سخنان خود را با اشاره به پیش بینی پروین در این مورد که زمانه زرنشاس است و قدر آثار

مراسم پایانی سومین دوره جایزه پروین اعتصامی پس از پایان داوری در همه رشته ها، سه شنبه سیزدهم اسفندماه در تالار وحدت برگزار شد. این جشنواره با هدف بزرگداشت مقام و شخصیت مشهورترین بانوی شاعر ایرانی، پروین اعتصامی و به منظور رشد و اعتلای خلاقیت ها و آفرینش های ادبی بانوان، ترویج و تقویت زبان فارسی در خارج از کشور، ایجاد پیوند میان ادبیات ملل به ویژه در حوزه جهان اسلام، معرفی چهره های شاخص از میان زنان ادیب و پژوهنده و قدردانی از بانوان عرصه زبان و ادب فارسی به صورت دوسالانه، برگزار می شود. امسال، جایزه ادبی پروین شامل بخشهای اصلی شعر، ادبیات داستانی، ادبیات نمایشی، ادبیات پژوهشی و ادبیات کودکان بود. در این جشنواره چهل داور از میان ۴۷۰۷ اثر رسالی به دبیرخانه، پس از حذف اولیه ۲۸۳ عنوان کتاب را برای راهیابی به دور دوم برگزیدند و کتاب های راه یافته به مرحله دوم از سوی داورانی از استادان و صاحب نظران هر حوزه بررسی شد.

در مرحله نخست و مرحله نهایی داوری جمعا ۳۰ جلسه در دبیرخانه جایزه ادبی پروین اعتصامی تشکیل شد که در نتیجه از میان آثار راه یافته به مرحله نهایی تعداد ۱۸ کتاب، شامل ۱۳ کتاب تالیفی و پنج ترجمه، به عنوان کتاب برگزیده و شایسته تقدیر انتخاب شدند. در بخش جنبی جشنواره نیز به تشخیص هیئت علمی و هیئت داوران مقرر شد که از دو نفر؛ یکی به عنوان پیشکسوت و دیگری به عنوان نویسنده خارجی که در عرصه ادبیات ایران فعالیت می کند، تقدیر به عمل آید.

محمد حسین صفار هرندی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در این مراسم با ابراز خرسندی از این که یک دوره دیگر جایزه پروین با سلامت به کار خود پایان داد و موجب کسب معرفت بیشتر نسبت به یکی از ستارگان سپهر ادبیات ایران پروین اعتصامی شد سخنرانی خود را آغاز کرد. او از نسل جوان خواست که رمز پویندگی و بالندگی پروین را بشناسند و گفت: «ما بیش از این باید به روح دانایی و برخورداری از فضیلت هایی که ریشه در فرهنگ ایرانی، اسلامی ما دارد، واقف باشیم.» به گفته وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی آنچه که پروین اعتصامی در آثارش ارائه کرده حکایت از کشف و شهود درونی و تسلط نسبت به معارف اسلامی و اخلاق ایرانی دارد. صفار هرندی در ادامه به رویکرد غالب شعر پروین اشاره کرد و گفت: «ویژگی عمده شعر پروین، تصویر و مهم تر از آن بنیان هایی از حقیقت و القای معرفت است که در شعر او دیده می شود.» او شعر «مادر موسی» را از مصداق این حقیقت و القای معرفت دانست و اضافه کرد: «من شعر مادر موسی را بسیار دوست دارم چرا که این شعر انصافاً یک حکمت نامه بلند و بلیغ است و تمامی آموزه هایی که در این سروده بلند آمده، اطلاعات عمیق حکمی و عقیدتی است و مسلم است که پروین بدون این اطلاعات و ارتباط با این مفاهیم، نمیتوانسته با این تسلط سخن گوید.»

صفار هرندی تأکید کرد که مخاطبان جایزه پروین و جوانان بدانند که هدف از نهادن نام پروین بر یک جایزه، این بوده که نقی به اندیشه های پروین بزنیم. او در ادامه از این که جایزه پروین توانسته موجب ایجاد شور و شوق فراوان در میان بانوان اهل ادب شود ابراز خوشحالی کرد و گفت: «مطمئنم که در دوره های بعد، شمار بیشتری از عزیزان ما با پوشش در مسیر پیشینان و معلمان اخلاق، مانند سعدی، سنایی و دیگر بزرگانی که فرهنگ عمومی ما متأثر از آنهاست در مسیر آنها گام برمی دارند.» وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی بخش پایانی سخنان خود را به اهمیت و رجحان مضمون و محتوا بر قالب و فرم اختصاص داد. به باور او گرچه قالب و ظاهر در اثر هنری قابل توجه است، اما باید بیش از آن به محتوای اثر هنری بپردازیم. صفار هرندی همچنین به اشعار مولانا به عنوان مصداقی از توجه به معنای اثر اشاره و

برگزیدگان جایزه پروین اعتصامی

برگزیدگان بخش شعر جایزه پروین اعتصامی عبارت بودند از «بیانو» سروده مریم جعفری آذرمانی که در حوزه شعر سنتی انتخاب شد و «به وقت البرز» سروده مهرنوش قربانعلی که در بخش شعر نو و سپید جایزه دریافت کرد. همچنین در حوزه ترجمه شعر، «گزیده شعر معاصر ایران؛ ترجمه به اسپانیایی» اثر فریبا گورگین شایسته تقدیر شناخته شد.

در حوزه ادبیات داستانی (داستان بلند)، «فصل آخر» تالیف گیتا گرکانی و در حوزه ادبیات نمایشی ترجمه نمایشنامه «مردی برای تمام فصول» تالیف رابرت بولت، ترجمه فرزانه طاهری شایسته تقدیر اعلام شد. در بخش پژوهش ادبی، کتاب «از این باغ شرقی» (نظریه های نقد شعر کودک و نوجوان) تالیف پروین سلاجقه به عنوان تالیف برتر و «تذکره الشعرا» تصحیح فاطمه علاقه به همراه «شرفنامه منیری» یا «فرهنگ ابراهیمی» با گردآوری ابراهیم قوام فاروقی و تصحیح و تعلیقات حکیمه دبیران به عنوان تصحیح برتر شناخته شدند. همچنین جایزه ترجمه نقد و پژوهش ادبی به کتاب «نظریه ادبیات» (متن هایی از فرمالیست های روس) با گردآوری و ترجمه عاطفه طاهایی و پایان نامه «مدرنیسم و پسامدرنیسم در ادبیات داستانی معاصر فارسی» تالیف منصوره تدینی تعلق گرفت.

در بخش ادبیات کودکان نیز آثار برگزیده در حوزه تالیف، شامل «۳۶۵» قصه برای شب های سال» نوشته مژگان شیخی (داستان کودک)، «خانوم کوچیک» تالیف سهیلا علوی زاده، (داستان نوجوان)، «آی زنگوله، آی زنگوله» سروده افسانه شعبان نژاد و «کفشی پولکی» سروده شکوه قاسم نیا (شعر کودک)، «دلَم برای تو تنگ است» سروده آتوسا صالحی و «ستاره ات گم شد» سروده کبری بابایی (شعر نوجوان) بودند.

همچنین در عرصه ترجمه ادبیات کودک کتاب های «به سوی زندگی، به سوی...» تالیف ماری سابین روژه، ترجمه نیلوفر باقرزاده اکبری و «با کفش های دیگران راه برو» تالیف شارون کریچ، ترجمه کیوان عبیدی آشتیانی جوایز جشنواره پروین اعتصامی را دریافت کردند.

گفتنی است بخش جنبی این جشنواره به تجلیل از زنده یاد دکتر طاهره صفارزاده به عنوان پیشکسوت برتر و دکتر ندی حسون به عنوان نویسنده خارجی مروج زبان و ادبیات فارسی اختصاص داشت.

اهالی قلم از مزایا و مشکلات انتشار آثار نو قلمان می گویند

مشق نو قلم ها در کتاب های مشترک

انتشار آثار نو قلمان به ویژه در زمینه شعر، دشواری های خاص خود را دارد. تعداد ناشرانی که حاضر به سرمایه گذاری برای نشر آثار افراد کمتر شناخته شده در عرصه ادبیات باشند، انگشت شمار است. از سوی دیگر اگر قرار باشد آثار هر نویسنده یا شاعر مبتدی - فارغ از کیفیت آن - منتشر شود، بازار کتاب پر از کتاب های کم کیفیت و بی مخاطبی خواهد شد که چرخه باطلی را در عرصه نشر رقم می زند از این رو به نظر می رسد باید راه چاره را در انتشار سنجیده و داوری شده این آثار جست و جو کرد؛ کاری که برخی نهادهای ادبی به آن دست زده اند یا در آینده نزدیک دست خواهند زد. گزارش حاضر از زبان برخی ناشران، نویسندگان و شاعران به موضوع انتشار آثار شعر و داستان نو قلمان در مجموعه های مشترک می پردازد.

نو قلمان در آغاز راهند؛ راهی که به شهرت، گمنامی یا خود گم کردگی می انجامد. رسیدن به هر یک از این موارد، نکته ای است که انتشار اولین اثر، تاثیر فراوانی در آن دارد. اما فارغ از اینکه در آینده چه اتفاقاتی ممکن است برای نو قلمان و آثار آنها رخ دهد، باید به بررسی تاثیرات انتشار نخستین آثار آنان پرداخت.

علی اصغر فیضی زاده، مدیر انتشارات مدرسه در این باره می گوید: «من معتقدم افرادی که دارای ذوق و قریحه ذاتی هستند، در کار هنری رشد می کنند. فعالیت هنری استعداد ذاتی و ممارست می طلبد و نتیجتاً مهارت و رشد را به دنبال دارد. این افراد در جامعه پراکنده اند و یکی از رسالت های فرهنگی که بر عهده مسئولان است، شناسایی این افراد و فراهم کردن زمینه های رشد استعدادهای آنهاست.»

او در تقسیم وظیفه نهادهای فرهنگی، وظیفه شناسایی و فراهم کردن امکان انتشار آثار نو قلمان را مربوط به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می داند و می گوید: «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یکی از مراجعی است که باید بر شناسایی این استعدادها تمرکز کند و راه های متفاوتی را در این امر پیش بگیرد. یکی از این راه ها فراهم آوردن امکان چاپ آثار نو قلمانی است که مجال یا سرمایه انتشار آثارشان را نداشته اند. فراهم کردن این زمینه و وجود مرجعی برای انتشار این آثار، گام مثبتی است البته به شرط آن که آثاری که منتشر می شود، استانداردهای ارائه به جامعه را داشته باشد.»

فیضی زاده در عین حال موفقیت این آثار را در گرو حمایت از پدید آورندگان با اختصاص حق التألیف و توزیع صحیح این آثار می داند و بر برگزاری کارگاه های آموزشی در زمینه شعر و داستان برای پرورش استعداد های آنها تأکید می کند. در این میان راضیه تجار نویسنده و نایب رئیس انجمن قلم نیز در این باره می گوید: «انتشار آثار نو قلمان را بالاخره باید کسی از جایی شروع کند. نویسندگان و شعر از جریان ادبی حمایت کرده اند و ادامه دهند راه گذشتگان بوده اند اما کسانی که اولین اثر خود را نوشته اند، شهرت ندارند و کسی آثار آنها را منتشر نمی کند. متأسفانه برخی ناشران با گرفتن هزینه انتشار از خود نو قلمان، آثار آنها را چاپ می کنند و چون این کار آنها از سر دلسوزی و کارشناسانه نیست و تنها به دلایل مادی اتفاق می افتد، آثار ضعیفی منتشر می شود که نه تنها گردونه ادبیات را پیش نمی برد، بلکه

آثارشان تا چه حد دغدغه ادبیات را دارند و تا چه حد به ارائه عدد و رقم درباره تعداد آثار چاپ شده علاقه دارند!»

علیخانی ادامه می دهد: «انتشار تعداد زیادی از آثار نو قلمان در کتاب های مشترک و در کنار یکدیگر، ثمری برای آنها ندارد چون اگر کارشناسی شده نباشد، کارنامه ادبی آنها را خراب می کند، مگر این که به طور کاملاً اتفاقی در میان آثار نو قلمان یک شاهکار وجود داشته باشد. پس بررسی صحیح، راه را برای انتشار آثار خوب فراهم می کند در غیر این صورت هزینه ای که باید صرف انتشار یا نجات آثار خوب از وادی فراموشی شود، صرف انتشار آثاری می شود که فراموش می شوند.»

معیارهای انتخاب آثار نو قلمان

با توجه به بخش قبلی این گزارش به نظر می رسد که توجه به معیارهای صحیح در برگزیدن کتاب های نو قلمان برای انتشار، اهمیت ویژه ای دارد.

فیضی زاده در این باره می گوید: «در زمینه انتخاب کتاب فصل، کتاب سال و جایزه گام اول، معیارها و ضابطه هایی وجود دارد که معیارهای خوبی هستند. این آثار باید از لحاظ نگارش، تناسب با درک مخاطب، رعایت نکات تاریخی و مستندات بررسی شوند چون این نکات، باعث ارتقای کیفیت اثر می شوند.»

او توجه به مخاطب را مهم ترین معیار انتخاب این آثار برای انتشار می داند و می گوید: «اهمیت دادن به معیارهایی که از نظر روانی بر مخاطب اثر گذار است، در ماندگاری آثار نو قلمان اهمیت بسزایی دارد.»

تجار نیز درباره معیارهای انتشار این آثار می گوید: «مهم ترین مسئله این است که صاحب نظری که این کتاب ها را می خواند، شناخت کافی داشته باشد و مشکلات اثر را گوشزد کند. اگر کاری در حد اصلاح باشد، می توان پس از اصلاح آن را منتشر کرد اما اگر کاری ضعیف باشد، نباید منتشر شود. بلکه باید به پدید آورنده آن توصیه کرد که کار خود را به قوتی برساند که وقتی منتشر شد، بعد از چندی خودش خجالت زده نباشد.»

بعضاً آن را متوقف هم می کند. او وجود مرجعی برای انتشار منتقدانه و دلسوزانه این آثار را موثر می داند و می گوید: «اگر آثار نو قلمان بررسی شود و نقاط ضعف آنها اصلاح شده و به اصطلاح قابل چاپ شوند، کارهای خوبی به گردونه ادبیات اضافه می شود و جریان ادبی را قوی تر می کند، به شرط آن که نو قلمان به گرفتن حق التألیف آثار خود، به ادامه راه علاقه مند شوند.» محمد رضانی فرخانی شاعر و سرپرست کارگاه شعر کانون ادبیات نیز درباره فراهم آوردن زمینه انتشار آثار نو قلمان می گوید: «صورت مسئله به دلایل گوناگون خیلی مثبت به نظر می رسد. تعدادی از شاعران و نویسندگان نسل جوان که از سوی ناشران مورد توجه قرار نمی گیرند، می توانند آثار خود را منتشر کنند که بر صنعت نشر و در چرخش بودن چاپ کتاب هم اثر گذار است. اما گمان می کنم چاپ این آثار به صورت انبوه در نهایت بستری با کثرت فراوان فراهم می کند که اگر خیلی خوش بین باشیم در میان مدت و اگر منطقی باشیم در درازمدت شاهد تاثیر گذاری عمیق آن خواهیم بود.»

او به نکات حاشیه ای چنین کاری نیز اشاره می کند و می گوید: «اگر فرضاً در طول یک سال پنجاه اثر شعر و پنجاه اثر داستان از نو قلمان منتشر شود، این توقع برای نو قلمان ایجاد می شود که آثارشان به فروش برسد اما چه کسی آثار نو قلمان شناخته نشده را می خرد؟ اگر این نو قلم در کار خود جدی باشد، سعی می کند آثار بعدی اش را بهتر تولید کند تا شناخته شود اما مشکلی که وجود دارد، فریفته رسانه بودن است! چرا که بیشتر این نو قلمان به جای آن که جدی تر کار کنند، در بازی رسانه ای می افتند و نتیجه این می شود که من شاعر یا نویسنده که سعی کرده ام کار بعدی خود را بهتر کنم، ناشناس باقی می مانم اما نو قلمی که به یک اثر اکتفا کرده و به جای آن ارتباط رسانه ای پیدا کرده، نامش بر سر زبان ها می افتد. بنابراین فکر می کنم نفس انتشار آثار نو قلمان در حوزه فرهنگ از استراتژی جنگی هم پیچیده تر است!»

اما یوسف علیخانی نویسنده شایسته تقدیر نخستین جایزه ادبی جلال آل احمد در این باره می گوید: «انتشار مجموعه آثار نو قلمان حسن هایی دارد اما بهتر است بیشتر به مشکلات این ماجرا دقت کنیم چون هنگامی که عیب های کاری گفته شود، می توان آن را کارشناسانه تر پیگیری کرد. وی آفت بزرگ این کار را اینچنین روایت می کند: «اولین داستان هایی که من نوشتم، متعلق به سال ۷۰ است اما چهار سال زمان برد تا منتشر شود. این وقفه به من کمک کرد که چگونه نوشتن و بهتر نوشتن را یاد بگیرم اما اگر اولین داستان من فوراً منتشر می شد، دیگر به دنبال یادگیری نمی رفتم. بنابراین نفس انتشار آثار نو قلمان نمی تواند برای آنها مفید باشد. باید دید که در مجموعه هایی که منتشر می شود، چند نویسنده یا شاعر خوب به جامعه ادبی وارد می شوند.»

او درباره تاثیرات احتمالی این آثار بر ادبیات کشور می گوید: «ادبیات ما درخت کهنسالی است و هنوز شاخه های عظیمی می توانند روی آن رشد کنند. من به دلیل کار روزنامه نگاری، در ۱۸ سال گذشته با نویسندگان و شاعران زیادی مصاحبه کرده ام اما آیا همه آنها کار ادبی را ادامه داده اند و دغدغه شان ادبیات بوده؟ به صراحت می گویم که نه. بنابراین باید دید که این نو قلمان و ناشران در

او تصریح می کند: «این آثار باید از نظر ساختار، اصول نویسندگی، خلاقیت، نگاه تازه و محتوا، ویژگی های لازم را داشته باشند. درست است که این آثار، اولین گام های نویسنده یا شاعر است و نباید سختگیری های شدید وجود داشته باشد، اما دلیل نمی شود که آثاری منتشر شود که حتی معیارهای اولیه را هم ندارند.»

رضانی فرخانی نیز می گوید: «باید پس از فراخوان و مشخص شدن سطح آثار، برای انتخاب از داورانی بهره گرفت که جزو صاحب صلاحیت ترین افراد بوده و در کار خود اعتدال داشته باشند تا در مجموع انتخاب درستی صورت دهند چرا که اعتبار هر مجموعه از دقت نظر، صلاحیت و قضاوت درست آن به دست می آید.»

او معتقد است که عمل کردن به معیارها مهم است: «هیچ مرکزی معیارهای دقیق خود را اعلام نمی کند اما هر معیاری که وجود داشته باشد، باید درست اجرا شود. اما من پیشنهاد می کنم در پایان انتشار مجموعه ای از آثار نو قلمان، آرا تک تک داوران مشخص شود و معیارها به طور روشن و واضح اعلام شود. این مسئله در کیفیت داوری ها موثر خواهد بود و آثار خوبی از نو قلمان به جامعه ادبی کشور معرفی می شود.»

اما علیخانی پراکندگی کشوری آثار منتشر شده را مهم ارزیابی می کند و می گوید: «اگر قرار باشد صد کتاب شعر و داستان از نو قلمان منتشر شود، باید پراکندگی جغرافیایی داشته باشد و تنها به مرکز ایران و شهرهای بزرگ توجه نشود. اگر این اتفاق بیفتد، افرادی که نسبت به انتشار مجموعه ای آثار نو قلمان نگاه منفی دارند، از کشف استعدادهای سراسر کشور در یک مجموعه شاد می شوند چرا که باید همه نقاط کشور را در نظر بگیریم و در دنیای داستانی آنها دقیق شویم. نقاط مختلف ایران، چنان دنیای عجیبی دارد که آمریکای لاتین هم به پای آن نمی رسد اما متأسفانه استعدادهای پراکنده نمی کنیم تا بتوانیم هنرمند پرورش بدهیم. او ادامه می دهد: «اگر انتشار صد اثر از نو قلمان، بهانه قرار داده شود تا صد کارگاه داستان و شعر برگزار شود، می توان به رشد ادبیات امیدوار بود.»

فراخوان ارسال طرح

در طلوع فجر چهارمین دهه انقلاب اسلامی، سازمان تبلیغات سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران در نظر دارد از آثاری که به ارتش جمهوری اسلامی ایران مربوط می شود، حمایت نماید.

این آثار شامل: کتاب، جزوه، مکتب، فیلم، پانل، نامه تحصیلی، مقاله و محصولات چند رسانه ای خواهد بود.

علاصداً می توانست اصل طرح (با طرح های) خود را به همراه دلایل توجیهی، حداکثر تا تاریخ ۸۸/۳/۱ به نشانی: تهران - جاباب سعید ندوسی - جنب بیمارستان ۵۰۴ ارتش - سازمان تبلیغات سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران - معاونت فرهنگی و روابط عمومی - دبیرخانه نگهداشت سیاسی خاتمه پروزی انقلاب اسلامی و با از طریق شماره تلفن ۸۸۴۰۰۱۸۴ ارسال نمایند.

یادداشت

روشنک اصغری

تحولات زبانی

سره‌گرایی زبانی موضوعی است که بیشتر به حوزه برنامه‌ریزی زبان که از زیرشاخه‌های اصلی جامعه‌شناسی زبان است مربوط می‌شود. دکتر نگار داوری اردکانی کوشیده است تا در کتاب خود این مسئله مهم زبانی را از نگاهی علمی مورد بررسی قرار دهد. وی در این کتاب که «سره‌گرایی زبانی» نام دارد و در ۱۰ فصل تدوین شده کوشیده است تا نگرشی مدون به این رویکرد داشته باشد.

مقدمه، پیشینه مطالعات سره‌گرایی، مبانی نظری سره‌گرایی، سره‌گرایی در برنامه‌ریزی زبان، فرایندپالایش، سره‌گرایان، شرایط ظهور سره‌گرایی، رابطه آن با برخی فرایندها و پدیده‌های ناشی از برخورددهای زبانی، مطالعه سره‌گرایی به عنوان یک پدیده جهانی، سره‌گرایی در ایران و جمع‌بندی، فصول این کتاب را تشکیل می‌دهند. در این کتاب همچنین به بررسی جایگاه سره‌گرایی در زبان‌شناسی، ریشه‌های سره‌گرایی، برنامه‌ریزی زبان و سره‌گرایی و انواع سره‌گرایی پرداخته شده است. برخورددهای زبانی، زبان معیار و کلیات تاریخی سره‌گرایی از دیگر بحث‌های کتاب حاضر است. مرور سیر تحولی زبان فارسی با توجه به رویکرد سره‌گرایی، مولفه‌های سره‌گرایی در نگرش‌های سره‌گرایان ایرانی، سره‌گرایی صرفی، معنایی، سره‌گرایی در خط و الفبا، مشکلات زبان فارسی و قابلیت‌های آن و مخالفت با سره‌گرایی از موضوعاتی هستند که ادامه آمده است. از نگاه داوری اردکانی، سره‌گرایی زبانی، یکی از ایدئولوژی‌های ممکن برنامه‌ریزی زبان است. حوزه مطالعاتی برنامه‌ریزی زبان از جمله شاخه‌های میان‌رشته‌ای زبان‌شناسی است که کمتر مورد توجه نظام‌مند و زبان‌شناسانه قرار گرفته است.

این کتاب پژوهشی برای معرفی جامع سره‌گرایی زبانی در چارچوب نظریه‌ای از ارزش‌ها و با تکیه بر ابعاد تقابلی و تطبیقی آن است. در ابتدای کتاب پیشینه مطالعات سره‌گرایی مرور شده و سپس آرای مکاتب مختلف زبان‌شناسی در این باره مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. دکتر داوری در این مورد نوشته است: «به طور کلی مطالعه سره‌گرایی در حوزه زبان‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی قرار می‌گیرد. ضمن این که رابطه نزدیکی با مسائل و موضوعات مربوط به معیارسازی دارد. به نظر می‌رسد سره‌گرایی با نوعی احساس خطر برای زبان مورد نظر آغاز می‌شود و شاید تمایل به طبقه‌بندی تقابلی واقعیت‌ها و بیزاری از حوزه‌های خاکستری رابخوان از جمله مشخصه‌های سره‌گرایی دانست. کتاب کوشیده‌چارجوبی رده‌شناختی برای مطالعه همه موارد سره‌گرایی به عنوان یک ایدئولوژی به دست دهد و در همین راستا به شیوه‌های تأثیرگذاری سره‌گرایی بر تحول زبان و نگرش‌های موجود درون یک جامعه زبانی توجهی ویژه شده است. بیان برخی مشخصات بارز سره‌گرایان و بررسی آن در ایران و جهان از دیگر مطالب این کتاب است.

در فصل چهارم کتاب مبحث سره‌گرایی در برنامه‌ریزی زبان مطرح می‌شود. در فصل پنجم، فرایندپالایش معرفی می‌شود و فصل ششم به سره‌گرایان اختصاص داده شده است. فصل هفتم بحث جالب توجهی است که در آن چگونگی بروز سره‌گرایی پرداخته شده است. این فصل شرایط ظهور سره‌گرایی و رابطه آن با برخی فرایندها و پدیده‌های ناشی از برخورددهای زبانی نام دارد و عواملی که باعث شده‌اند تا سره‌گرایی شکل بگیرد مانند برخورددهای زبانی، دو زبان‌گونگی، زبان معیار و مانند آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

کتاب «سره‌گرایی زبان» تألیف و ترجمه نگار داوری اردکانی در شمارگان دو هزار نسخه و ۱۵۲ صفحه از سوی انتشارات هرمس منتشر شده است.

زبان و رو

علیرضا سعیدی پور

دکتر نگار داوری اردکانی از «سره‌گرایی» می‌گوید

راه‌های عبور از واژه‌های بیگانه

بنابراین سره‌گرایی هم یک واقعیت زبانی است که زبان‌شناس وظیفه دارد آن را توصیف کند؛ درست همان طور که دستور و آوای یک زبان را توصیف می‌کند به نظر می‌رسد که غفلت از مطالعه زبان‌شناختی سره‌گرایی و پدیده‌هایی نظیر آن هیچ توجیه علمی ندارد و شاید بتوان آن را یک عادت غیر علمی دانست. نگاه به سره‌گرایی در این کتاب از نوع نگاه علمی یعنی طبقه‌بندی‌کننده است، با توجه به باز نمودهای مختلف سره‌گرایی در کشورهای مختلف، می‌توان سره‌گرایی را به انواع مختلف تقسیم کرد یا به بیان دیگر می‌توان سره‌گرایی را بر یک طیف دید و آن را یک مفهوم واحد و تک بعدی قلمداد نکرد.

در مورد فصل نهم که سره‌گرایی در ایران را مورد بررسی قرار می‌دهد، باید بگویم که تنها یک مطالعه مقدماتی است و هنوز جای کار بسیاری دارد تا بتوان گفت که وضعیت سره‌گرایی در تاریخ زبان فارسی به خوبی ترسیم شده است. البته من، پس از چاپ کتاب، قسمت‌های تاریخی این بخش را کامل تر و این صورت تکمیل شده را در مقاله‌ای مستقل تدوین کرده‌ام. در این مسیر من تاریخ زبان فارسی را به صورت اجمالی مورد مطالعه قرار دادم و در واقع سعی کردم که بینم مولفه‌های سره‌گرایی در هر دوره تاریخی چه بوده، نگرش سره‌گرایانه چه مشخصاتی داشته و علت‌های آن چه بوده است. در واقع شاید به نوعی رویکرد اجتماعی تاریخی باشد که من ایده آن را از کتاب آقای مسکوب گرفته بودم. در کتاب «زبان فارسی و هویت ملی» مسکوب بررسی کرده است که در دوره‌های مختلف تاریخی، زبان فارسی به چه علت نماد هویت ملی شد. من هم با الهام از آن کتاب به این مسئله پرداختم که در دوره‌های مختلف زبان فارسی چه انواعی از سره‌گرایی وجود داشته است.

پرسش‌نامه‌هایی که در کتاب عنوان شده، چه کارکردی دارند؟ در واقع به نظر می‌رسد که چنین پرسش‌نامه‌هایی باید بیشتر در کتاب‌های درسی مورد توجه قرار گیرند.

این پرسش‌نامه‌ها برای فرهنگستان‌های زبان یا موسسات برنامه‌ریزی زبان طراحی شده است که با استفاده از این پرسش‌نامه‌ها نگرش‌های سره‌گرایانه خود را ارزیابی و بازبینی کنند. در واقع این پرسش‌نامه‌ها

از هم جدا شده است و به نظر می‌رسد قبل از آغاز تحقیق، کتاب شکل و نظام خود را داشته است و شما بر اساس این سرفصل‌ها پیش رفته‌اید. درست است؟

چنان‌که در مقدمه کتاب گفته‌ام، مبانی نظری این کار را از کتاب «Linguistic Purism» توماس گرفته‌ام و با توجه به نیازهای زبان فارسی و فارسی‌زبانان، بخش‌هایی از آن را انتخاب، بازنویسی و بعضاً با آفرینی کردم. به این ترتیب، بخش اول کتاب که کلیاتی نظری درباره سره‌گرایی به عنوان یک پدیده زبان‌شناختی است و خاص زبان فارسی نیست از کار توماس گرفته شده است؛ اما ترجمه صرف هم نیست و من بخش‌هایی از آن را بازاندیشی کرده و گهگاه طبقه‌بندی‌ها را منسجم تر کرده‌ام.

به گفته خودتان بخش‌هایی از کتاب را از کار توماس گرفته‌اید، اما به نظر می‌رسد بعضی بخش‌ها به صورت کاملاً پژوهشی انجام شده به ویژه فصل نهم که سره‌گرایی در ایران است.

از زمانی که زبان‌شناسی به عنوان مطالعه علمی زبان معرفی شد، زبان‌شناسان سعی کردند به توصیف واقعیت‌های زبانی بپردازند. اما به دلیل غلبه طولانی مدت صورت‌گرایی بر علم زبان‌شناسی، موضوعاتی مثل برنامه‌ریزی زبان از جمله سره‌گرایی زبانی برای دهه‌ها مورد غفلت زبان‌شناسان واقع شد. این گفته کامرون - یکی از محققان غربی - برای من بسیار جالب و قابل تأمل است. او می‌پرسد: «مگر سره‌گرایی یک واقعیت همیشه حاضر در تاریخ زبان‌های جهان نیست؟»

به دلیل غلبه طولانی مدت صورت‌گرایی بر علم زبان‌شناسی، موضوعاتی مثل برنامه‌ریزی زبان از جمله سره‌گرایی زبانی برای دهه‌ها مورد غفلت زبان‌شناسان واقع شد

نگار داوری اردکانی دارای دکترای زبان‌شناسی همگانی از دانشگاه تهران و درجه عالی برای پایان‌نامه‌اش با عنوان «برنامه‌ریزی زبان و هوشیاری زبانی: ناگاهی به ایران» است. او عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، استادیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشگر و مدرس زبان فارسی در استرالیاست و عضویت هیأت علمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی را نیز در کارنامه دارد. داوری اردکانی به تازگی کتاب «سره‌گرایی» را منتشر کرده است.

چطور شد که کتاب سره‌گرایی را نوشتید؟
نوشتن این کتاب، از آن جا شروع شد که من حدود ۱۰ سال در فرهنگستان به فعالیت مشغول بودم و به طور دائم اساننامه فرهنگستان و اصول و ضوابطی را که بر اساس آن کار می‌شود مرور می‌کردم. در این فکر بودم که چگونه می‌شود این اصول را به صورت نظام‌مندتر و منسجم‌تر در آورد و در واقع برای الفاظی که در اساننامه فرهنگستان آمده معانی دقیق‌تر و تعریف‌شده‌تری ارائه کرد. در همین جریان بود که طرحی به نام «بررسی پیشینه، مبانی نظری و دستاوردهای برنامه‌ریزی واژگان زبان فارسی» را به فرهنگستان دادم. در زمان تدوین این طرح به نظر می‌رسید که برای تحلیل مبانی نظری این کار نیاز است بعضی از مفاهیم مثل معیارسازی (استانداردسازی)، سره‌گرایی، بومی‌سازی، مدون‌سازی و نوسازی تعریف شوند. از آنجا که در اساننامه فرهنگستان یکی از مهم‌ترین اهداف این نهاد تهذیب زبان فارسی ذکر شده است، تصمیم گرفتم کار را با پژوهش درباره «سره‌گرایی» آغاز کنم، چرا که با تهذیب - به مفهوم عمومی‌پاکیزه کردن - که همان پالایش و حاصل رویکرد سره‌گرایی است، رابطه‌ای تنگاتنگ دارد. چون کار فرهنگستان، یک کار علمی است، نیاز است که واژه‌های کلیدی اساننامه آن دقیقاً تعریف شوند. در واقع من با هدف تعریف دقیق واژه تهذیب، به موضوع سره‌گرایی پرداختم. سره‌گرایی در متون غربی یک ایدئولوژی زبانی تلقی شده است که تحقق این ایدئولوژی، پالایش و تهذیب زبان است.

فصل‌های این کتاب به صورت دقیق و کاملاً آکادمیک

گام بلند داستان‌های کوتاه

محسن فراهانی: سومین دوره جایزه ادبی یوسف یکشنبه گذشته با حضور سردار میر فیصل باقرزاده، دکتر مجتبی رحماندوست، مصطفی رحماندوست، امیر حسین فردی، محسن مومنی، خسرو باباخانی و جمعی از نویسندگان با معرفی برگزیدگان به کار خود پایان داد. در این مراسم که در سالن آمفی تئاتر حوزه هنری برگزار شد، یاد شهید یوسف ملک شامران نویسنده و هنرمند دوران دفاع مقدس که این جشنواره به نام او متبرک شده است، گرامی داشته شد و همچنین از دکتر مجتبی رحماندوست به پاس تلاش فراوان در زمینه تدوین داستان‌های دفاع مقدس تقدیر به عمل آمد.

خسرو باباخانی دبیر علمی سومین دوره جایزه ادبی یوسف یکی از سخنرانان این مراسم در ابتدای سخنانش اظهار داشت: «این جشنواره به نام شهیدی متبرک شده است که خود هنرمند و نویسنده بود و ما در این دوره این امکان را یافته‌ایم تا یکی از داستان‌های ایشان را به چاپ برسانیم تا یاد و خاطره شهید یوسف ملک شامران زنده نگه داشته شود.»

باباخانی افزود: «به نظر من جایزه ادبی یوسف چون شجره طیبه‌ای است که سال به سال ریشه دار تر و پر شاخ و برگ تر می شود و امروز مراسم اختتامیه سومین دوره در حالی برگزار می شود که چه از لحاظ کمیت و چه کیفیت آثار در سطح بسیار مطلوبی نسبت به سال گذشته قرار دارند و ارسال ۱۲۵۰ اثر به دبیرخانه خود گواهی بر این مدعا است.» وی افزود: «اگرچه در سومین دوره مسابقه سراسری داستان دفاع مقدس (جشنواره یوسف) ناگزیر به انتخاب ۲۰ داستان برگزیده و شایسته تقدیر برای چاپ در یک مجلد شدیم، اما بی شک کیفیت آثار به گونه‌ای بود که اگر حداقل پنج مجموعه کتاب یوسف هم چاپ می شد بیراه نبود زیرا بسیاری از داستان‌هایی که به این مجموعه راه نیافته‌اند انصافاً آثار قابل تقدیری هستند و حداکثر با نیم امتیاز اختلاف از حضور در مجموعه باز مانده‌اند.»

دبیر علمی سومین دوره جایزه ادبی یوسف استفاده از دیدگاه‌ها و نظرات متفاوت و پرهیز از نظرگاه‌های شخصی و خاص را از نکات مثبت داوری آثار برشمرد و گفت: «پس از ارسال آثار به دبیرخانه، آثار کدگذاری شد و با یاری دونفر از داوران ۲۲۶ داستان به مرحله بعد راه یافت و برای مبرا شدن از هرگونه شائبه در امر داوری در مرحله دوم از شش هنرمند تهرانی و شش هنرمند شهروستانی طلب همکاری شد و نهایتاً با معدل گیری و ثبت امتیاز از سوی پنج داور ۲۰ داستان به عنوان آثار برگزیده و شایسته تقدیر شناخته شدند.» باباخانی یادآور شد فارغ از نقاط قوت و کیفیت بهتر آثار سومین دوره، نقاط ضعفی نیز در میان داستان‌های ارسال شده شناسایی شد که برای شکوفایی هر چه بیشتر جشنواره باید در راستای رفع این نقاط ضعف کوشید.»

وی خاطر نشان کرد: «استفاده از سوژه‌های تکراری و کلیشه‌ای بدون به کارگیری خلاقیت و نوآوری یکی از ضعف‌های موجود در برخی داستان‌ها بود. این در حالی است که استفاده از طنز در داستان‌های دفاع مقدس بسیار کم‌رنگ بوده است در حالی که رزمندگان ما سرشار از روحیه و طراوت بودند و در انتقال افکار و اندیشه‌های آنان باید توجه بیشتری به طنز شود.»

مصطفی رحماندوست، نویسنده و شاعر سخنران پایانی این مراسم بود. وی با اشاره به ماندگاری آثار نوشته شده، گفت: «آثار مختلف معمولاً به امید ماندگاری نوشته می شود. البته آثار هنری مانند زبان است، به گونه‌ای که ابتدا زبان جاری می شود

نوعی ابزار ارزیابی درونی سازمان‌های برنامه‌ریزی زبان است تا به وسیله آن میزان سره‌گرایی خود را محک بزنند. مثلاً، اگر مطابق برداشت معمول و متعارفی که از سره‌گرایی می‌شود، بخواهیم در مورد سره‌گرایی فرهنگستان سوم قضاوت کنیم، این فرهنگستان سره‌گرا نیست، در واقع یعنی سره‌گرایی افراطی ندارد. اما واقعیت این است که فرهنگستان سوم به نوعی سره‌گرایی میانه‌رو قائل است و همان‌طور که در ابتدا اشاره کردم، وجود واژه تهذیب در اساسنامه آن شاهد این مدعا است. فرهنگستان سوم مشخصاً قائل به پالایش زبان فارسی است. حال اگر ما بخواهیم بدانیم پالایشی که فرهنگستان سوم در نظر دارد همان پالایشی است که فرهنگستان دوم در نظر داشت یا نوع دیگری از پالایش است؟ با استفاده از این پرسش نامه‌ها این تفاوت‌ها به طور شفاف نمایانده می‌شود. من می‌خواستم با ارائه آنها ابزاری به دست‌دهم که نهادهای برنامه‌ریزی زبان بتوانند سره‌گرایی خود را تعریف کنند. در مجموع، با توجه به تعریف پیوستاری‌ای که در این کتاب از سره‌گرایی ارائه شده است، می‌توان کمیت و کیفیت سره‌گرایی هر سازمان برنامه‌ریزی زبان را مشخص کرد.

شما در فصلی از کتاب از شخصیت‌های متفاوتی که در دوره‌های مختلف به زبان فارسی توجه ویژه داشته‌اند، نام برده‌اید و تعریف‌های متعددی از ایشان به دست داده‌اید. این نام‌ها و شیوه نگارش را چگونه انتخاب کردید و هدف از این رویکرد چه بوده است؟

مقصود من بررسی سیر سره‌گرایی در زبان فارسی بود، چه در دوران پیش از معاصر و چه در دوره معاصر. برای بررسی سره‌گرایی در دوران معاصر، سعی کردم آثار افرادی را که در هر دهه شهرت به سره‌گرایی داشته‌اند مورد بررسی قرار دهم تا نوع سره‌گرایی هر یک را از نظر کمی و کیفی مشخص کنم. با این حال، باید بگویم که این یک کار مقدماتی است که نیازمند تکمیل است. در مورد دوران معاصر تعاریف مختلفی شده است. دوره معاصر دهه‌های مختلفی دارد که شامل تغییرات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی است. بنابراین من سعی کردم از دوره‌های مختلف چهره‌هایی را که مشهور به سره‌گرایی بوده‌اند، انتخاب و کارهایشان را بررسی کنم تا نوع سره‌گرایی آنها مشخص شود. ضمن این که تاثیر رویدادهای تاریخی هر دهه را نیز مد نظر داشته‌ام. در واقع این مسئله در این جهت است که سره‌گرایی از یک نوع و یک اندازه نیست و می‌تواند جلوه‌های مختلفی داشته باشد.

بسیاری افراد سره‌گرایی را به نوع خاص اندیشه ایرانی نسبت می‌دهند، اما با توجه به این که شما از کتاب «توماس و دیگران» استفاده کرده‌اید به نظر می‌رسد این اندیشه خاص ایرانیان نباشد و در سایر کشورهای جهان هم سره‌گرایی طرفدارانی داشته باشد.

خاستگاه سره‌گرایی آنجاست که انسان به صورت ذاتی عادت دارد مسائل را طبقه‌بندی ارزشی کند یعنی بعضی چیزها را مطلوب می‌بیند و بعضی‌ها را نامطلوب، و اساساً ریشه ظهور سره‌گرایی همین اندیشه دو بعدی انسان است. انسانی که به این نوع نگاه تمایل دارد، با زبان هم به همین شیوه برخورد می‌کند و بعضی عناصر را مطلوب و بعضی را نامطلوب تلقی می‌کند. بنابراین ریشه سره‌گرایی این تمایل ذاتی و نگرش طبیعی است که پدیده‌ها را به دو نوع خوب و بد ارزش‌گذاری می‌کند. بنابراین خاستگاه، سره‌گرایی نمی‌تواند یک مشخصه صرفاً ایرانی باشد بلکه پدیده‌ای جهانی است. اما با این حال می‌توان گفت که در برخی کشورها به سره‌گرایی بیشتر توجه می‌شود. مسکوب در کتاب خود این مسئله را هم عنوان می‌کند که وقتی انسان احساس می‌کند که هویت او دچار خطر شده است، نسبت به این احساس خطر واکنش نشان می‌دهد. بخشی از این واکنش می‌تواند در زبان جلوه‌گر شود. ممکن است چنین حسی در تاریخ ایران نسبت به دیگر کشورها بیشتر باشد؛ یعنی احساس خطر نسبت به هویت خود. بنابراین رویکرد سره‌گرایی می‌تواند جلوه‌ای از وضعیت‌های تاریخی و اجتماعی هم باشد که مردم آن کشور داشته‌اند.

و سپس دستور زبان آن نوشته خواهد شد. چنانچه بسیاری از آثار بودند که در دوره خود مورد توجه منتقدان قرار نگرفتند، اما بعدها به عنوان یک اثر خوب و ماندگار اعاده حیثیت شدند.»

رحماندوست خاطر نشان کرد هر کار متفاوتی را نمی‌توان اثری شایسته و برجسته تلقی کرد بلکه برخی نوآوری‌ها نشان از ناتوانی نویسنده دارد و نمی‌توان آنها را به حساب کارهای خلاقه گذاشت، زیرا نویسنده‌ای می‌تواند در کار خود نوآوری داشته باشد که ابتدا به علوم و فنون گذشته کاملاً واقف باشد و سپس دست به کار جدیدی بزند.

وی کیفی‌گرایی را شرط موفقیت جشنواره‌های ادبی در عرصه دفاع مقدس برشمرد و گفت: «تاکتون آثار زیادی از جنگ نوشته شده است، اما تنها نباید به کمیت فکر کرد و جشنواره‌ای می‌تواند موفق عمل کند که حداقل دو اثر متفاوت و خلاق نسبت به سال قبل داشته باشد.»

وی با بیان این که نویسندگان زیادی در عرصه دفاع مقدس قلم می‌زنند، افزود: «رعایت اصول نگارشی شرط مهمی در موفقیت نویسندگان دفاع مقدس است چرا که کم نیستند نویسندگانی که به حوزه دفاع مقدس توجه دارند و هر کس در هر دوره‌ای از جنگ تاکتون به این عرصه توجه داشته است و در این بین افرادی که در جبهه حضور داشته و به نویسندگی پرداخته‌اند موفق تر بوده‌اند، اما این بدان معنا نیست که سایر نویسندگان نمی‌توانند در عرصه دفاع مقدس موفق باشند.»

رحماندوست با اشاره به نقش ادبیات در انتقال مفاهیم و ارزش‌های واقعی و غیرواقعی یک کشور اظهار داشت: «در جنگ جهانی دوم در کنار واقعیت‌ها و حقایق موجود، یک موضوع غیرواقعی مبنی بر مظلومیت یهود در این جنگ وجود داشت و اگر امروز مردم کشورهای مختلف این موضوع غیرواقعی را در ذهن خود حقیقی جلوه می‌دهند تنها به واسطه مطالعه کتاب‌های نوشته شده و مشاهده فیلم‌های تولید شده از این موضوع است که نشان از اهمیت ادبیات در القای باورپذیری موضوعات دارد.»

کشورمان را دربرمی‌گیرد، باید تلاش بیشتری از سوی نویسندگان در ترسیم وقایع این دوران شود.» وی با اشاره به نقش مهم ترجمه آثار دفاع مقدس در انتقال مفاهیم و ارزش‌های آن به سایر کشورها، اظهار داشت: «اثری قابلیت ترجمه دارد که در زبان بین‌الملل تاثیرگذار باشد و از آنجا که صحبت از دفاع و مقابله با دشمن تجاوزکار برای آحاد مردم از هر ملیتی قابل درک است، در ترجمه آثار دفاع مقدس باید به دنبال زبانی رفت که برای مسلمان و غیرمسلمان قابل فهم باشد.»

بخش پایانی مراسم به اهدای جوایز به برگزیدگان سومین دوره جایزه ادبی یوسف از سوی سردار میر فیصل باقرزاده رئیس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، دکتر مجتبی رحماندوست، مشاور رئیس جمهوری در امور ایثارگران، خسرو باباخانی، امیر حسین فردی و محسن مومنی اختصاص داشت. در این جشنواره داستان‌های کوتاه «انتظار از ایستگاه راه آهن» نوشته جواد افهمی از تهران، «دعوت» اثر مریم بیات تبار از زنجان و «کسی صدای ما را نمی‌شنود» نوشته شیرین اسحاقی از تهران به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را کسب کردند.

همچنین در سومین دوره جایزه ادبی یوسف ۱۷ داستان کوتاه دفاع مقدس به عنوان آثار شایسته تقدیر شناخته شدند که اسامی آنها به این شرح است: «بازی» نوشته آئی جان افشار، «ای کاش سبز قبا بودم» نوشته محمدرضا شرفی خوششان، «خط فاصله‌ها را سفید می‌گذارم» نوشته نفیسه سلیمانی، «نوزده پرچم» نوشته اسماعیل امامی، «جزیره جنگ» نوشته سید حسن رضوی، «توپدر من نیستی ابراهیم» نوشته هادی خورشاهیان، «بخوان حمله مریم» نوشته محمد بنی‌بندار، «دو شیشه عطر» نوشته کیومرث باغستانی، «send to fati» نوشته سجاد بنگدار، «باشم یا نباشم» نوشته اکرم زبیبی، «راجله» نوشته حسنا مرادی، «هیوا، مصلوم اتاق ۳۲۷» نوشته سامان احمدی، «چراغ کش» نوشته هادی بهروز، «آخرین بازمانده از نسلی گمشده» نوشته اکبر محمودی، «از جنس بلور» نوشته مهین دخت حسنی زاده و «به شرط چند زندگی می‌کنی» نوشته سیده عذرا موسوی.

شایان ذکر است خسرو باباخانی، حمیدرضا شاه‌آبادی، زهرا زواریان، بلقیس سلیمانی، کاوه بهمن، مهدی کاموس، حسین بکایی، روح‌الله مهدی پورعرمانی، سید سعید موسوی، سید علیرضا مهر داد، اکبر صحرائی، بابک طیبی، عبدالمجید نجفی، محمد حنیف، حسین فتاحی و محمد جواد جزینی داوری آثار رسیده به سومین دوره جایزه ادبی یوسف را برعهده داشته‌اند.

مهم‌ترین شرط موفقیتش دانست و گفت: «اگر انگیزه و درونمایه نویسنده‌ای تقویت شود، قطعاً سفارشی که از ذهن نویسنده برای نوشتن برمی‌آید نیز به اثر خوب و ماندگاری مبدل خواهد شد.» رحماندوست خاطر نشان کرد: «با نگاهی به آثار کتاب‌های تولید شده از دفاع مقدس درمی‌یابیم که هنوز در آغاز راه هستیم و از آنجا که دوران هشت ساله دفاع مقدس بخشی بسیار مهم از تاریخ

گذری بر «کنت کارلشتاین» نوشته
فیلیپ پولمن
وحشت واقعی

حتما نام فیلیپ پولمن نویسنده مجموعه کتاب های تریسری اهریمنی اش را به یاد دارید که فیلم قطب نما ی طلایی هم بر اساس اولین جلد آن ساخته شد و بسیار مورد توجه نوجوانان

ایرانی قرار گرفت. پس حالا بهتر است با اثر دیگری از پولمن نیز آشنا شوید؛ کنت کارلشتاین این کتاب که مانند اثر دیگر پولمن به قلم فرزند فرید ترجمه شده و ناشر آن نیز انتشارات پنجره است، با کمال تعجب کتابی در ژانر وحشت است. آن هم نه ژانر وحشت امروزی، بلکه شاید همزمان با دوران زندگی دراکولا و هیولاهایی نظیر او. ماجرای این داستان در یک روستای دورافتاده که ارباب آن کنت هاینریش کارلشتاین است، اتفاق می افتد و راوی اصلی آن هیلدی پیشخدمت قصر کنت است که از زبان او با شخصیت های اصلی قصه یعنی شارلوت و لوسی و فامیل دور و قیم آنها کنت کارلشتاین خیبت آشنا می شویم. هیلدی به طور اتفاقی از راز کنت آگاه می شود. او سال ها پیش با زامیل عفريت شکارچی قرارداد ی بسته است تا همیشه بتواند در شکارگاهش به شکار بپردازد. در عوض زامیل او را در کشتن اقوامش و به دست آوردن ثروت کلان اجدادی یاری داده است.

حالا عفريت بعد از سال ها و با تمام شدن قرارداد، یک شکار انسانی از کنت می خواهد. نقشه کنت خیبت فرستادن شارلوت و لوسی به قتلگاه است.

***

در حال حاضر به نظر می رسد که مخاطبان داستان های نوجوان در کشور ما بیشتر به طنز و ژانر وحشت علاقه نشان می دهند اما کنت کارلشتاین یک داستان سرگرم کننده و هیجان انگیز است و تنها در وحشت بیهوده خلاصه نمی شود. اگر چه یک عفريت واقعی در این داستان حضور دارد که نمی شود امیدوار بود مانند درنده باسکرویل سر اترور کانن دو یل، ساختگی باشد.

پولمن سال ها پیش وقتی که در یک مدرسه راهنمایی معلم بوده است، داستان کنت کارلشتاین را به صورت نمایشنامه برای اجرا از سوی شاگردان مدرسه نوشته است اما بعد از سال ها این مجال را یافته تا آن را به رمانی برای نوجوانان مبدل کند. شیوه او در روایت داستان جذاب به نظر می رسد. به جز فصل های اول و آخر که راوی آنها هیلدی است، باقی ماجراهای داستان را از زبان شخصیت های دیگر یعنی لوسی، شارلوت، گروهبان اسنیچ، دوشیزه دانپورت و ماکس گریندوف می خوانیم و این شیوه روایت در ایجاد حالت تعلیق موفق عمل کرده است.

نکته دیگر این کتاب، تصویرسازی آن است. قبل از شروع داستان، شخصیت های آن در دو صفحه به خواننده معرفی می شوند. تصویرگر این کتاب، شخصیت های اصلی را به گونه ای طراحی کرده است که شبیه عروسک های نمایش های سایه ای به نظر بیایند و از همین نقاشی های سایه وار در تمام فصل های کتاب به صورت تک تک استفاده کرده است.

کنت کارلشتاین در ۳۳۲ صفحه و با شمارگان ۱۱۰۰ نسخه منتشر شده و بهای آن چهار هزار تومان است.

جعفر ابراهیمی از روایت زندگی امام عصر (عج) برای نوجوانان می گوید

آفتاب پنهان، سطرهای مرا گرم کرد

در این داستان تلاش کرده ام تا از حرف های شعاری دوری کنم و از شخصیت های دینی، الگویی باورپذیر و ملموس ارائه دهم نه این که از این بزرگواران، الگوهای غیرقابل تقلید ساخته یا با نقل جزء به جزء تاریخ، فضایی خشک و بی روح، ترسیم کنم.

در همه چیز بوی تابستان می داد، «شهر بغداد در تب تابستانی می سوخت» و ... فضایی شاعرانه را برای داستان خود برگزیده اید.

ادبیات و سینمای امروز جهان به سمت شعر در حرکت است، چرا که شعر، تاثیرگذار تر است و همه داستان نویسان، ناخواسته در بیان موضوعات حسی، حال و هوای شاعرانه ای را وارد فضای داستانی خود می کنند. از سوی دیگر بعضی شخصیت های مذهبی نیز این امکان و مجال را به نویسنده می دهند. البته من علاوه بر این اثر، کتابی که درباره حضرت فاطمه (س) نوشته ام نیز این گونه است چرا که مهربانی و لطافت ایشان، می طلبد که نویسنده فضای شاعرانه را برای کار خود انتخاب کند.

حتی نامی که برای کتاب برگزیده اید هم شاعرانه است ...

نام این کتاب و امدا ربیتی از حافظ است: بگشایند قبا، ای مه خورشید کلاه/ تا چو زلفت، سر سوزانده در پا فکنم

نیمی از کتاب به زندگی مادر بزرگوار امام زمان (عج) می پردازد ...

آنچه از زندگی امام زمان (عج) به ما رسیده، بسیار اندک است. ما اطلاعات چندانی از زندگی کوتاه ایشان نداریم چرا که غیبت صغری این بزرگوار از پنج سالگی آغاز شده و در تمام این مدت افراد معدودی با ایشان در ارتباط بوده اند اما زندگی مادر مهدی موعود (عج)، چگونگی اسلام آوردن ایشان و این که از نوادگان یکی از حواریون مسیح (ع) بوده اند، برای من جالب بود. به همین دلیل بر آن شدم تا در این کتاب نیز به آن بپردازم و با این کار بر جذابیت اثر هم بیفزایم. البته اطلاعات بسیاری درباره پس از غیبت امام زمان (عج) وجود دارد که در کتاب های معتبر آمد است.

دادم که به زندگی امام زمان (عج) پرداخته بودند. در این کتاب در عین وفادار بودن به مستندات تاریخی از تخیل خود هم استفاده کرده اید. نویسندگان تا چه اندازه مجاز به خیال پردازی در ارتباط با زندگی امامان و بزرگان دین هستند؟

من تلاش کرده ام تا آنجا که ممکن است از تخیل خود استفاده کنم اما این خیال پردازی به گونه ای نبوده که به مستندات تاریخی، آسیبی وارد شود. برای مثال ورود ملیکه یا ترجمس به سامره، شب تولد امام زمان (عج) و ... با خیال پردازی همراه بوده است اما نوشتن درباره شخصیت های دینی کار بسیار دشواری است چرا که هم باید با زندگی بزرگان دین آشنا بود و هم به خاطر قداست این افراد، نمی توان آن گونه که باید و شاید به تخیل خود پر و بال داد و تاریخ و واقعیت را نادیده گرفت.

شما در این داستان شخصیت ها و ماجراهای فرعی را به خدمت گرفته اید تا به فضای اصلی نزدیک شوید. برای نمونه بخشی از داستان را دوست امام حسن عسکری (ع) روایت کرده است.

این خیال پردازی نیست. به هر حال امام حسن عسکری (ع) نیز، دوست یادوستانی داشته که داستان می تواند از زبان آنها بیان شود. من شخصیت های فرعی را وارد ماجرا کرده ام تا داستان شیرین تر و دلپذیر تر شود. در روایات آمده که امام حسن عسکری (ع) عمه ای به نام حکیمه داشته که من در این داستان به این شخصیت پرداخته ام. همچنین

«آفتاب بسیار گرم بود؛ پر زور و گزنده. همه چیز بوی تابستان می داد. آسمان نزدیک بود؛ سنگین و غبار آلود. خورشید با بی رحمی تمام، اشعه های سوزان خود را مثل هزاران تیغ بر آن سر و دوش آدم ها می زد و می سوزاند. هیچ جا و هیچ کس از تیغ آفتاب در امان نبود. شهر بغداد در تب تابستانی می سوخت. در آن هوای دم کرده و خفقان آور، سر صدای فروشندگان و خریداران در بازار برده فروشان بغداد، مانند وز وز هزارها زنبور سرگردان، در هم می پیچید و در فضای دل آزار بازار گم می شد. گویی تمام مردم گونیده بودند. شنونده ای در کار نبود...»

«ماه خورشید کلاه» عنوان کتابی از جعفر ابراهیمی (شاهد) است که به زندگی امام زمان (عج) می پردازد. کتاب «ماه خورشید کلاه» را انتشارات مدرسه در ۳۳۰ نسخه و به قیمت ۱۷۰۰ تومان منتشر کرده است. جعفر ابراهیمی، این کتاب را در یازده پنجره (فصل) به نگارش در آورده و مجموعه چهل سخن از امام زمان (عج) را در انتهای کتاب خود آورده است.

چه شد که به روایت زندگی امام زمان (عج) روی آوردید؟

به تازگی انتشارات مدرسه بر آن شده تا در قالب مجموعه کتاب های «چهارده آفتاب»، نوجوانان را با زندگی چهارده معصوم آشنا کند اما پرداختن به امام زمان (عج)، دغدغه شخصی من بود. از سال ها پیش، خیلی دلم می خواست درباره زندگی این بزرگوار بنویسم اگر چه این کار بسیار دشوار است چرا که منابع و مأخذی که درباره زندگی امام مهدی (عج) نوشته شده بسیار اندک است و بیشتر کتاب هایی که در این زمینه وجود دارد در ارتباط با غیبت امام (عج) و فلسفه انتظار است.

برای نوشتن این کتاب به چه منابعی مراجعه کردید و علت انتخاب این مأخذها چه بود؟

من تلاش کردم کتاب هایی را انتخاب کنم که جزو آثار معاصر بوده و قابلیت داستانی شدن داشته باشند. به عبارتی کتاب هایی را منبع کار خود قرار

منابع و مأخذی که درباره زندگی امام مهدی (عج) نوشته شده بسیار اندک است و بیشتر کتاب هایی که در این زمینه وجود دارد در ارتباط با غیبت امام (عج) و فلسفه انتظار است

گذری بر «خاطره و گفتار جنگ»

جنگ‌ها برای هم خاطره می‌گویند

خاطره در معنا و مدلول در پیوند رخدادهای دو دهه اخیر به ویژه انقلاب و دفاع مقدس پدید آمده است و با توجه به این که مطالعات جدی و اصیل درباره خاطره‌شناسی در مراحل آغازین قرار دارد، گسترش و پیدایی دانش خاطره‌شناسی مستلزم انجام پژوهش‌های روشمند و مبتنی بر نظریه‌ها و رویکردهای متعدد است. برای گام برداشتن در این عرصه توجه به کاوش‌ها و بررسی‌های فرهنگ‌ها و سرزمین‌های دیگر، امکان کسب تجربه‌های گرانسنگ در این زمینه را فراهم می‌کند؛ اما رجوع به این گونه تاملات نظری و روش بهره‌مندی از رهیافت‌ها و راهکارهای عملی تنها با گرتنه برداری صرف و تأثیرپذیری محض و منفعلانه محقق نمی‌شود، بلکه لازمه آن آگاهی و اشراف به تجربیاتی است که در قالب نظریه‌ها، رویکردها و راهبردها ظهور و بروز پیدا کرده‌است و از رهگذر تعاملات علمی و مطالعاتی به ویژه مطالعات تطبیقی به دست می‌آید. دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری با اهتمام کامل به این مبنا و منظر به تازگی کتاب «خاطره و گفتار جنگ» را در شمارگان ۲۵۰۰ نسخه و با قیمت ۵۵۰۰ تومان در ۴۲۶ صفحه از سوی انتشارات سوره مهر روانه بازار کرده است. این کتاب به اهتمام فرهاد ساسانی در هفت فصل منتشر شده است و در هر فصل مقالاتی از اندیشمندان کشورهای دیگر مانند امانوئل سیوان، جی وینتر، استوارت وولف، سیمون جونز، آنتوان پروست، مارتین جی و پیترو مه‌یر ارائه شده است که یادآوری نظریه‌های هر یک به ویژه جی وینتر نشان‌دهنده اهمیت فراوان کتاب است.

آنچه در مقالات کتاب ارائه شده است، نکاتی نیست که درباره وجوه سیاسی، نظامی، تاریخی، جامعه‌شناختی و روان‌شناختی جنگ باشد، بلکه مقالات با در اختیار گرفتن واژگانی چون زبان، اجتماع، باورها، ارزش‌ها، کنش ارتباطی، فرهنگ و ... در پی آن است که زبان‌ها در کنش ارتباطی و در کاربرد اجتماعی چگونه در بافت اجتماع و قالب فرهنگ‌ها ما را به ادراک معانی ویژه‌ای درباره جنبه‌ای از واقعیت یعنی جنگ سوق می‌دهند و سپس معرفت ما را درباره آن واقعیت سامان می‌دهند.

با مطالعه کتاب و آنچه که فرانک جمشیدی در پیش‌گفتار آورده است مشخص می‌شود که گزینش و چینش این هفت مقاله یک هدف را دنبال می‌کند: ترسیم خطوط کلی باورهای اصلی و رایج به جنگ. در همین راستا مولفان هر یک از مقاله‌ها نیز در پایان به اثبات دو مقوله یعنی تجلی باورها و اندیشه‌های افراد درباره جنگ در قالب نظام‌شناسانه‌ای زبانی و غیرزبانی و شکل‌دهی دانش آنها درباره جنگ و همچنین اثبات این که این دانش، مبنا و محور عمل افراد قرار گرفته و زندگی اجتماعی‌شان را در زمان دفاع مقدس و پس از آن متأثر می‌سازد پرداخته‌اند.

فرهاد ساسانی توجه به جنبه‌هایی از جنگ مانند زبان، اجتماع، مردم و فرهنگ را مهم‌ترین عامل گردآوری و ترجمه این مقالات می‌داند و به همین دلیل به سراغ مقالات و منابعی رفته که در حوزه خاطره موضوعی فراتر از خاطره نوشته یعنی خاطره‌پژوهی را دربرمی‌گیرد، چراکه به گفته او خاطره بی‌ارتباط با زبان و مردم نیست و اتفاقاً محمل خاطره‌ها در جایگاه نخست شاید زبان و نظام‌های‌شناسانه‌ای غیرکلامی باشند.

همان‌طور که اشاره شد این کتاب شامل هفت فصل است که فصل اول آن به مقاله‌ای از جی وینتر و امانوئل سیوان از پژوهشگران برجسته حوزه مطالعات انسانی جنگ با عنوان «چارچوب مطالعه جنگ و

یادبود در سده بیستم» اختصاص دارد. این مقاله بستر نظری لازم برای پژوهش درباره خاطره جنگ را فراهم می‌کند و به طرح مسائل و دیدگاه‌های متفاوت در این زمینه می‌پردازد. این دو پژوهشگر بر این باورند که نمی‌توان فقط از یک زاویه و از منظر یک رشته به بررسی و مطالعه یادبود و خاطره پرداخت. از این رو موضوع خاطره جنگ را از سه وجه روان‌شناسی، شناختی و روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی و عاملیت و کنش‌گری انسان مورد توجه قرار داده‌اند. در وجه نخست مسائلی چون رد و نشان خاطره‌ها، طرحواره‌ها و ساختارهای سازمان‌دهی و ذخیره‌سازی خاطره، تداخل یادها، تشخیص و یادآمدن، تحریف، تفسیر دوباره و افزودن بر یاد و مرور یادها طرح می‌شود. در وجه دوم یعنی جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی، مسائلی مانند خاطره‌نژادی، خاطره‌فرهنگی و خاطره‌جمعی، ذهنیت و ... قرار گرفته است. در ادامه مقاله دو نویسنده به مسائل دیگری چون اهمیت جنگ در مبحث یادبود و خاطره می‌پردازند. در حقیقت این مقاله به طور خاص به تفاوت یادبود و خاطره شخصی با یادبود و خاطره جمعی مردم از یک سو و برداشت تاریخی از سوی دیگر اشاره دارد، اما در این میان بیش از همه به تأثیر یادبود و خاطره مردم می‌پردازد و جنبه‌های گوناگون آن را بررسی می‌کند.

فصل دوم کتاب، مقاله‌ای از جی وینتر با عنوان «اشکال خوشاوندی و یادبود پس از جنگ کبیر» را ارائه کرده است. وینتر در این مقاله به افرادی پرداخته که او از آنها به عنوان «کنش‌گران یادبود» یا «یادبودگرانی» یاد می‌کند که در شکل‌گیری فرایند یادبود جنگ جهانی اول نقشی اساسی برعهده داشته‌اند. او در این مقاله در پی آن است تا نشان دهد که نگاه به تاریخ و یادبود جنگ از زاویه کنش اجتماعی، موضوعی ضروری به نظر می‌آید و این زاویه دید کنش‌گرانی را محدود و محلی تراست اما در شکل‌دهی و ادامه روند یادبود نقشی اساسی دارند. در حقیقت اینها افرادی هستند که رابطه‌ها و پیوندهایشان با یکدیگر تجربی است.

استوارت وولف از دیگر پژوهشگرانی است که در فصل سوم مقاله‌ای با عنوان «تاریخ‌نگاران خاطرات شخصی، جمعی و عمومی خشونت و ستمگری‌های جنگ» ارائه کرده است. او در این مقاله ستم‌ها و کشتارهای کوچکی که در جنگ جهانی دوم به ویژه در ایتالیا اتفاق افتاده است را مورد بررسی قرار داده است.

به باور او همیشه رابطه پیوستاری و نامتقارنی میان خاطره عمومی و خاطره خصوصی وجود دارد. وولف در این مقاله تلاش کرده به شناسایی روش‌هایی بپردازد که خاطره عمومی را در فضای دموکراسی با چالش روبه‌رو می‌کند و اقتدار و استحکام آن را از بین می‌برد. «تاریخ‌سازی‌های جنگ» عنوان مقاله فصل چهارم نوشته سیمون جونز است که در این مقاله با بررسی گونه‌ای از موزه‌های جنگ یعنی موزه‌ها و نمایشگاه‌های هنگ‌های ارتش بریتانیا و همچنین امکان گسترش و عمومی‌سازی آنها، نگاهی مردم‌شناختی به نقش و عملکرد موزه‌ها در روحیه‌بخشی به نظامیان و نیز عموم مردم دارد. آموزش، تقویت روحیه گروهی و ایجاد یادمان از اقداماتی است که به باور جونز موزه‌های جنگ به همراه خواهند داشت.

فصل پنجم نیز مقاله‌ای از آنتوان پروست با عنوان «جنگ الجزایر در خاطره جمعی فرانسویان» را ارائه می‌کند و همان‌طور که از عنوان مقاله برمی‌آید پرداخته به خاطرات جمعی جنگ الجزایر در فرهنگ مردم فرانسه دارد و دلایلی مانند بررسی مسائل فرهنگی و مردم‌شناختی جنگ به ویژه پیامدهای جنگ را در این زمینه بسیار مهم می‌داند. او در این مقاله نگاهی همراه با تردید به جنگ جهانی دوم بر این مبنا دارد که عمل یادبود پس از جنگ جهانی این واقعیت را پنهان کرد که عده‌ای از فرانسویان، هم‌نوعان خود را به قتل رساندند.

والتر بنیامین شخصیتی خاص و منحصر به فرد است که به عقیده برخی در تفکر غرب در سده بیستم به ویژه در موضوعاتی چون خاطره بسیار تأثیرگذار بوده است به همین منظور مارتین جی در فصل ششم مقاله‌ای را از ذهنیت و نگاه خاص بنیامین به مصیبت و نوع برخورد او با آن و امتناع و نفی سوگواری تحت عنوان «مخالفت با تسلا: والتر بنیامین و امتناع از سوگواری» نگاشته است. در نهایت فصل هفتم کتاب نیز به مقاله‌ای از پیترو مه‌یر با عنوان «ماهیت انسانی و کارکرد جنگ در تکامل اجتماع نگاهی انتقادی به یکی از اشتباه‌های طبیعت‌گرایانه اخیر» می‌پردازد که مه‌یر در آن با بررسی رویکردهای متفاوت جنگ را به عنوان یکی از تحولات اخیر تاریخ بشر می‌داند که بیشتر ریشه فرهنگی دارد. باور او از آنجا که جنگ‌ها تأثیر فراوانی بر کل تاریخ و به ویژه سده بیستم گذاشته‌اند، ماهیت جنگ به یکی از موضوع‌های رایج در تاریخ علوم اجتماعی تبدیل شده است. مه‌یر در این مقاله در پی آن است تا نشان دهد که انسان‌ها نه برای دستیابی به منابع، بلکه به دلیل دستیابی به منابع با یکدیگر می‌جنگند. ورود تکامل اجتماعی در مرحله‌ای تازه ناشی از جنگ‌های بدوی، رسیدن به جنگ‌های تمام‌عیار و در نهایت رسیدن به این که جنگ به شکل تمار عیاش یک پدیده اجتماعی نسبتاً جدید و نقش مهم آن در تاریخ بشر از دیگر مباحثی است که او در این مقاله دنبال کرده است.

در ادامه کتابنامه‌ای مشتمل بر فهرست منابع دربرگیرنده کتاب‌ها و مقاله‌های استنادشده در مقالات کتاب ارائه شده است و در بخش پایانی نیز نمایه‌ای از اصطلاحات آورده شده است.

پانویس‌های ارائه شده در کتاب نیز به گفته ساسانی دربرگیرنده اطلاعاتی هستند افزون بر آنچه نویسندگان مقالات در اختیار گذاشته‌اند.

همان‌طور که ابتدا اشاره شد بهره‌مندی از نظریه‌ها و رویکردهای اندیشمندان و پژوهشگران سایر کشورها، لازمه افزایش آگاهی و تجربه پژوهشگران داخلی در عرصه خاطره است.

معرفی کتاب

احمد رضا عصاری

روایت غربت

«حکایت آن مرد آسمانی» عنوان کتابی به اهتمام محمود جوانبخت است که به تازگی از سوی بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و به مناسبت سالگرد شهادت شهید احمد

کاظمی در شمارگان سه هزار نسخه و قیمت سه هزار تومان در ۲۱۲ صفحه به بازار کتاب عرضه شده است. «حکایت آن مرد آلمانی»، نخست به زندگینامه شهید احمد کاظمی می‌پردازد. در بخشی از این زندگی‌نامه آمده است: «پس از فتح خرمشهر، سر از پا نمی‌شناخت؛ در حالی که همیشه صورت او پوشیده از گرد و غبار بود و از هر عملیات برای عملیات دیگر زخمی به یادگار داشت. او واحد خود را از تیپ به لشکر ارتقا داد و سپس در عملیات‌های مهمی همچون رمضان، محرم، والفجر (۱، ۲، ۳، ۴، ۸) و تمامی عملیات‌هایی که کربلا نام گرفت (کربلای ۲، ۳، ۴، ۵، ۶) شرکت کرد و در همه این نبردها نام احمد، آرام بخش جمع فرماندهان و لشکر و لنگرگاه توفان‌های جنگ بود.»

در ادامه این کتاب مجموعه‌ای از گفت‌وگوها، گفتارها و نوشتارهایی از یاران، هم‌زمان و محمد مهدی و محمد سعید؛ دو فرزند شهید کاظمی ارائه شده است؛ یاران و هم‌زمانی چون سرلشکر غلامعلی رشید، سرلشکر محمدعلی جعفری، دکتر محسن رضایی، سردار فتح‌الله جعفری، سردار علی فدوی، دکتر حسین علائی، سردار مرتضی قربانی و دکتر ابوترابی که گفت‌وگو با هر یک از آنها نداعی کننده نقش بارز شهید کاظمی در دوران دفاع مقدس و پس از آن است. در بخشی از خاطرات سرلشکر غلامعلی رشید جانشین ستاد کل نیروهای مسلح می‌خوانیم: «احمد پس از جنگ همواره شانه زیر مسئولیت‌های دشوار داد و در شرایط سخت، فرماندهی قرارگاه حمزه، پس از آن فرماندهی نیروی هوایی و در اواخر، فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران را بر عهده گرفت و الحق هر جا که بود، با همه توان کار کرد و همه این سال‌های پس از جنگ را با آرزوی شهادت گذراند تا هفده سال بعد از پایان جنگ به آرزوی رسید.»

احمد دهقان در یادداشتی که «غریبان این بیابان» نام گرفته است اینچنین می‌گوید: «اولین بار احمد کاظمی را در عملیات بیت المقدس دیدم. آن موقع، نوجوانی بودم پانزده شانزده ساله که با هم سن و سال‌هایم رفته بودیم خرمشهر را آزاد کنیم. چند تا از آنها، هم کلاسی‌هایم بودند که با هم اعزام شده بودیم نیروهای گردان ما همه تهرانی بودند که درست شب عملیات ما را به تیپ بچه‌های اصفهان فرستادند. می‌گفتند فرمانده‌شان فردی است به نام احمد کاظمی ولی هیچ‌کدام او را ندیده بودیم بعد از آن، بارها و بارها او را دیدم؛ در جاهای مختلف اما آن دیدار اولیه، هیچ وقت از یاد نمی‌رود. با سر و صورتی خاک‌آلود، باند جنگی بر سر و خنده‌ای که با گفتن «غریبان این بیابان» سر داد.»

جوانبخت در این مجموعه تلاش کرده خاطراتی از زندگی سردار سرلشکر شهید احمد کاظمی را به تصویر بکشد. به گفته او بخش بزرگی از گفت‌وگوهای این مجموعه از کتاب «فاتح خرمشهر» یادواره شهید کاظمی و یارانش انتخاب شده است و بخش دیگر نیز از سوی نگارنده در قالب گفت‌وگو با نزدیکان و یاران شهید کاظمی گردآوری شده است.

نگاهی به کتاب «نقش خاندان کرکی در تأسیس و تداوم دولت صفوی»

عالمان ایران در عصر صفوی

شده‌اند تا مشارکت آنان در دولت صفوی نیز شرح داده شود. جعفریان این شاگردان را به سه بخش شاگردان عرب، شاگردان ایرانی (غیر استرآبادی) و شاگردان استرآبادی تقسیم کرده است. نزد محقق کرکی، استرآبادی‌ها جایگاه نخست را داشتند و این بدان دلیل بود که استرآباد یکی از مراکز اصلی شیعه در ایران آن وقت به شمار می‌آمد.

علاوه بر شاگردان کرکی، فرزندان و نوادگان او نیز عالمان برجسته‌ای شدند و برخی در دولت صفوی مناصب را به دست آوردند. در «خلاصه التواریخ» منشی قمی آمده است که پس از اشغال عراق به دست عثمانی‌ها، خاندان کرکی همگی به ایران مهاجرت کردند. بنابراین می‌توان گفت که حتی اگر کرکی فرزندانش را در سال ۹۳۶ به ایران آورده و پس از آن در سال ۹۳۹ به عراق مراجعت داده بود، آنان در سال ۹۴۱ همزمان با اشغال عراق عرب به وسیله عثمانی‌ها به ایران بازگشته‌اند. معروف‌ترین نوادگان محقق کرکی که از بزرگان فلسفه ایران عصر صفوی به شمار می‌آید، محمد باقر استرآبادی مشهور به میرداماد، نواده دختری اوست. میرداماد فرزند میرشمس‌الدین محمد حسینی استرآبادی است که به خاطر وصلت با دختر محقق کرکی به داماد معروف شد.

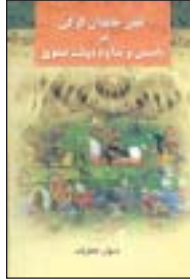
کتاب «نقش خاندان کرکی در تأسیس و تداوم دولت صفوی» نوشته رسول جعفریان از سوی نشر علم در ۱۶۵۰ نسخه و با بهای ۸۵۰۰ تومان منتشر شده است.

اندیشه سیاسی شیعه به ویژه ولایت فقیه را در همین رساله مطرح و مورد بررسی قرار داد. او رساله خود را در سال ۹۲۱ قمری یعنی زمان شاه اسماعیل تألیف کرد که در آن زمان هنوز موقعیت چندان مهمی از لحاظ حکومت نداشت. کرکی مفروض اصلی خود را درباره اقامه نماز جمعه در عصر غیبت، بر پایه اثبات نیات فقیه برای امام معصوم (ع) قرار داد. آن زمان برخی این شبهه را مطرح می‌کردند که غیبت طولانی امام زمان (عج) سبب تعطیلی احکام شریعتی می‌شود و پاسخ شیعیان این بود که مجتهدان نایب امام زمان (عج) هستند و با برپاداشتن مقام او، احکام، حدود و عبادات تعطیل نمی‌شود.

در واقع برای کسانی که قائل به حرمت نماز جمعه بودند، مسئله مهم این بود که در روایات آمده است که وجوب وقتی است که یا امام معصوم باشد یا نایب خاص او. محقق کرکی این امر را به نایب عام هم تسری داد. وی با استناد به قول علامه حلی در کتاب «مختلف» مبنی بر کفایت وجود فقیه برای اقامه نماز جمعه مسئله را حل کرد. محقق کرکی این قول را که فقیه برای حکم و افتاء منصوب شده است نه نماز جمعه، نادرست دانست.

فصل دیگری از کتاب «نقش خاندان کرکی در تأسیس و تداوم دولت صفوی» به آثار مکتوب وی اختصاص دارد و در فصل پس از آن شاگردان محقق کرکی معرفی

شده، علمای جبل عاملی با تصوفی که خانقاه شیخ صفی مروج آن بود مخالف بودند و تا پایان تلاش می‌کردند تا تصوف را از میان ببرند، ثالثاً تأثیر در رواج اندیشه فقه‌ای در این دوره که خود به خود سبب تقویت موضع فقها و مجتهدان جامع‌الشرایط شد و رابعاً تأثیر آنها در رواج اندیشه سیاسی. فقهی شیعه که یکی از مهم‌ترین وجوه آن رواج نماز جمعه بود که پیش از همه، علمای عرب جبل عاملی در آن موثر بودند.

نویسنده بر این باور است که شاه تهماسب اول مهم‌ترین نقش را در استقبال از علمای عرب داشت. او آگاه بود که اینان فقیه هستند و با علمای ایران متفاوتند. علمای ایرانی، ادبیات، فلسفه و کلام می‌دانستند اما چندان از فقه و علوم شرعی آگاهی نداشتند. به همین دلیل از شاه تهماسب نقل شده است که می‌گفت او فقط برای

مناصب دینی، اداری، عالم جبل عاملی می‌خواهد. البته اختلاف نظر تربیتی و فکری میان دو گونه عالم ایرانی و عرب شیعه به سرعت خود را در عمل نشان داد به طوری که گاه میان عالمانی مثل کرکی و علمای ایرانی مثل غیث‌الدین منصور دشتکی سبب تقار و اختلاف می‌شد و شاه تهماسب نیز در حمایت از امثال کرکی و استوار کردن جای پای او در دربار تردیدی به خود راه نمی‌داد. توجه به این نکته هم جالب است که شهید ثانی، علمای شیعه ایرانی را ناآشنا با متون عربی اصیل و ناوارد در فقه و اجتهاد می‌دانست و می‌گفت که اینها بیشتر در منطق و کلام تسلط دارند.

از دیگر تأثیرات هجرت علمای شیعه جبل عامل به ایران، تقویت حوزه‌های علمی دینی در اصفهان، قزوین، تبریز و مشهد بود. در واقع، آنها ادامه دهنده راه فقهای اصیل شیعه در عراق به ویژه در شهرهای حله و نجف بودند. همزمان با تشکیل دولت صفوی و پس از آن که این دولت به رشد تشیع و تقویت فرهنگ شیعی توجه نشان داد، بسیاری از کتاب‌های عربی شیعه که نسخه‌های خطی آن بیرون از ایران بود، همراه مهاجران به ایران آورده شد. در نتیجه وارد شدن این کتاب‌ها و قرار گرفتن آنها در کتابخانه سلطنتی، کتابخانه مقبره شیخ صفی و همین‌طور کتابخانه‌های مدارس، پشتوانه فرهنگ علمی شیعه، قوی‌تر و نیرومندتر شد و بسیاری از این کتاب‌ها تا به امروز در کتابخانه‌های بزرگ کشور بر جای مانده است.

همچنین نسلی از عالمان ایرانی که برای تحصیل عازم نجف شده بودند، به سرعت رشد کردند و به تدریج ادامه دهنده حرکت علمی شیعه در ایران شدند. یک نمونه برجسته روزگار شاه تهماسب، مقدس اردبیلی (م ۹۹۳ ه.ق) است که در نجف به تحصیل پرداخت و شاگردان وی بعدها در همان شهر و در ایران مکتب فقهی او را استمرار دادند در حالی که او هیچ‌گونه مشارکتی در دولت صفوی نداشت.

پس از شرح این روندها، رسول جعفریان توجه خود را به زندگی محقق کرکی از ولادت تا وفات معطوف می‌سازد و آن را در سه فصل «درباره محقق کرکی»، «محقق کرکی و سلاطین صفوی» و «فرمان شیخ الاسلامی محقق کرکی از سوی تهماسب» شرح می‌دهد. فصل بعدی کتاب به تأثیر کرکی بر سرنوشت فکری، فقهی و سیاسی صفوی از جمله شرح دیدگاه او درباره نماز جمعه بر پایه نظریه ولایت فقیه اختصاص دارد. به گفته جعفریان رساله نماز جمعه کرکی نه تنها به خاطر این که در موضوع نماز جمعه بود اهمیت داشت بلکه اهمیت آن از این جهت هم بود که کرکی

عصر صفوی در ایران فصل نوینی را در تاریخ تشیع گشود چرا که نه تنها علمای شیعه داخل ایران از اختناق و فشار حکومت‌های غیر شیعی رهایی یافتند، بلکه شیعیانی که در قلمرو امپراتوری عثمانی می‌زیستند و پیوسته تحت آزار و پیگرد بودند نیز به ایران روی آوردند. شیخ بهاء‌الدین عاملی (شیخ بهایی) شیخ حر عاملی و محقق کرکی از جمله نامدارترین عالمان شیعه بودند که از جبل عامل لبنان به ایران کوچیدند و با استقبال دولت صفویه روبه‌رو شدند. بی‌شک بررسی سیر مهاجرت این افراد و تأثیری که بر دین و دولت در جامعه عصر صفوی بر جای نهادند، می‌تواند دستمایه پژوهش‌های بسیاری قرار گیرد.

کتاب «نقش خاندان کرکی در تأسیس و تداوم دولت صفوی» نوشته رسول جعفریان به تازگی منتشر شده که پژوهشی درخور اعتنا در این باره به شمار می‌آید. نویسنده، کتاب خود را بدون نگارش مقدمه و پیشگفتار با جغرافیای سیاسی ایران در آستانه تشکیل مدولت صفوی آغاز می‌کند، سپس به موضوع تشیع و اندیشه‌های شیعی در قرن هشتم و نهم هجری می‌پردازد و آن‌گاه خانقاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی و سیر صفویه از کرسی ارشاد تا حکومت را شرح می‌دهد. اینها همه مقدمه‌ای است برای موضوع اصلی کتاب که در فصل چهارم با عنوان «مهاجرت علمای مناطق عرب به ایران» مورد توجه قرار گرفته است. جعفریان در این فصل، سفر محقق کرکی به ایران را مورد بررسی قرار می‌دهد. کرک نوح که خاستگاه محقق کرکی است، شهری است در جنوب غرب بعلبک و در منطقه بقاع لبنان. این شهر که در زمان عثمانی چهار برابر بیروت جمعیت داشت از مراکز علمی شیعه بود و شمار زیادی از عالمان شیعه در آن می‌زیستند.

یکی از این عالمان و شاید معروف‌ترینشان، علی بن عبدالعالم کرکی مشهور به محقق کرکی بود. سفرهای مکرر او به ایران در پی آشنایی اش با شاه اسماعیل بود که زمانی در نجف با او ملاقات کرده بود. در این دوران شاه اسماعیل برای تأسیس دولت خویش، نیاز مبرمی به علما و فقهای امامیه داشت. او در ایران تشکیل دولت داده بود و تلاش می‌کرد در بخش‌های مذهبی آن یعنی موقعیت شیخ‌الاسلامی و صدارت از علما استفاده کند.

به گفته جعفریان، کرکی زمان شاه اسماعیل دو بار به ایران آمد اما به نظر می‌رسد بعد از آن در روزگار شاه تهماسب به تدریج خانواده خود را به ایران آورده باشد چون دو پسر که از وی می‌شناسیم هر دو در ایران ساکن شدند. استقرار خانواده کرکی در ایران را باید سرآغاز هجرت‌های بعدی دانست؛ هجرت‌هایی که نتیجه آن سرازیر شدن شمار زیادی از علمای عرب شیعه در عراق عرب به سوی عراق عجم و استقرار آنان در شهرهای اردبیل، تبریز، قزوین، مشهد و در دوره بعد اصفهان بود.

در این مسیر تا آنجا که به صفویه مربوط می‌شد، مهم‌ترین هدف از مهاجرت آنان، رواج تشیع در ایران بود. گرچه شاید از دید خود عاملی‌ها، خلاصی از فشار عثمانی یکی از مهم‌ترین دلایل به حساب می‌آمد. آنچه مهم است، نفس این مهاجرت، به خصوص مهاجرت محقق کرکی است که برای عثمانی بسیار گران تمام شد زیرا شیعیان کرک نوح رعایای عثمانی بودند و طبعاً فرار یکی از آنان به ایران و نقش مهم وی در تشکیل دولت صفوی از نظر عثمانی‌ها خیانت تلقی می‌شد. رسول جعفریان برای این مهاجرت چهار جنبه حائز اهمیت قائل است؛ اولاً تأثیر خاص آن در رواج تشیع که ده‌ها بلکه صدها شاگرد بر آن وجود دارد، ثانیاً مقابله با تصوف به طوری که به رغم حضور گرایش عرفانی در جامعه

اطلاعیه

قابل توجه ناشران ، کتاب فروشان ، صحافان ، چاپخانه‌ها ، لیتوگرافی‌ها ، مراکز پخش ، ناشران الکترونیک ، کاغذ فروشان ، گرافیست‌ها و تصویرگران سراسر کشور

خانه کتاب در حال آماده‌سازی ویرایش جدید ((مرجع نشر ایران))

حاوی اطلاعات تمام صنوف مرتبط با نشر شامل ناشران ، کتاب فروشان ، صحافان ، چاپخانه‌ها ، لیتوگرافی‌ها ، مراکز پخش ، ناشران الکترونیک ، کاغذ فروشان ، گرافیست‌ها ، تصویرگران ، کتاب‌فروشان الکترونیک و نمایندگان ناشران خارجی سراسر کشور می‌باشد. برای تکمیل اطلاعات و کمک موثر به زنجیره نشر کشور ، از تمام مراکز فوق درخواست می‌شود اطلاعات خود را از طریق نشانی‌های زیر ، تا پایان بهمن ماه به خانه کتاب ارسال فرمایند . مراکزی که مایل نیستند اطلاعات آنها در کتاب ((مرجع نشر)) درج شود ، درخواست خود را به صورت کتبی به خانه کتاب ارسال نمایند .

نشانی : تهران ، خیابان انقلاب ، درسیده به چهارراه ولیعصر ، بین خیابان فلسطین و برادران مظفر ، شماره ۱۱۷۸ ، طبقه اول

واحد کتابداری و اطلاع رسانی : صندوق پستی ۳۱۳ - ۱۳۱۴۵

تلفن : ۶۶۴۱۴۹۵۰ ، داخلی‌های ۲۰۴ ، ۲۰۵ ، ۲۰۷ ؛ دورنگار ۶۶۴۱۵۳۶۰

پست الکترونیکی Information@Ketab.org.ir

راز و رمز مدیریت کلاس

یادداشت

محمدرضا رئیسی

اسرار تخته سیاه

آموزش و پرورش فرآیندی پیوسته و دائمی است. اگر هدف از آموزش را تعلیم دانش و دانستی های مورد نیاز (در زندگی شهری، اجتماعی و شغلی) بدانیم، پرورش بیه گوسنه ای ظریف تر با تمام روحیات، شخصیت، طرز فکر و تلقی فرد از جهان سروکار دارد.

آنچه در نظام های آموزشی به ویژه در سال های آغازین مدرسه برای هوش دانش آموزی رخ می دهد، تأثیری شگرف بر روان و سلامت جهان بینی او می گذارد. دانش آموزی که احتمالاً اولین تجربه های طولانی مدت زندگی خارج از محیط خانه و خانواده را در مدرسه و مواجهه با همسالان و آموزگاران به دست می آورد نیازهایی دارد که آموزش حروف الفبا و اعداد تنها یکی (و شاید بخش کوچکی) از آنهاست. روش برخورد با دیگران، توانایی ابراز وجود، غلبه بر ترس های بی مورد و اضطراب های بی پایه و اساس، نحوه برقراری ارتباط، بیان احساسات و نیازها (خصوصاً عاطفی) و ... نیازهای پایه ای تر و بنیادی تری هستند که کودک تنها در یک محیط بزرگ آموزشی باید آنها را بیاموزد.

آنچه در محیط های آموزشی ما می گذرد نیاز به بحث مفصل و کارشناسانه ای دارد که خارج از این مقاله است اما می توان با نگاهی به تجربیات و متون مدون و علمی این حوزه، دانش آموزانی تربیت کرد که آینده خود و کشورشان را بسازند و شکوفاتر رقم بزنند.

می توان در نحوه انتخاب و گزینش آموزگاران پایه های اول (به ویژه اول دبستان) دقت و حتی وسواس بیشتری به خرج داد تا در سال های آینده با مشکلات کمتری در آموزش و پرورش دانش آموزان مواجه شویم.

می توان روش های آموزشی را چنان به روز و متناسب با ساختار فرهنگی و بومی کشورمان طراحی کرد که برآیند آن، دانش آموزانی باشند شایسته آیین و میهن خود و البته کارآمد و کار آشنا. می توان با روش های فرهنگی (بالاخص از طریق رسانه ها) برای آموزگار، چنان منزلتی در جامعه تعریف و تبدیل به ارزش کرد که دست یافتن به آن آرزوی هر انسان فرهیخته و دلسوزی باشد.

می توان نیروی انسانی دستگاه عظیم آموزش و پرورش را طی فرآیندی بلندمدت چنان کارآمد ساخت که الگوی تمام دستگاه های دیگر شود. می توان از طریق آموزش های کوتاه مدت (نه آموزش های صرفاً اداری و رزومه پرکن) آموزگاران را با آخرین روش های آموزش و البته پرورش آشنا کرد که حاصل تجربیات آنان به گونه ای موثر، تجربه ای فراملی و حتی جهانی شده و باعث ارتقای منزلت ما شود.

این مورد اخیر ارتباط مستقیمی با موضوع کتاب مهارت های تعلیم و تعلم دارد. نگارندگان این کتاب نکته بین و دلسوزانه اقدام به تدوین و نگارش ریزترین نکات کلاس داری و مدرسه داری و ... پرداخته اند، به طوری که خواننده تصور می کند مادری دلسوز، ناب ترین تجربیات زندگی را با تمام وجود در اختیار فرزندانش قرار می دهد. مطالعه این کتاب اختصاص به قشر و گروه خاصی ندارد. همه ما در طول زندگی مشغول آموختن و آموزش دادن هستیم.

هفته قبل از شروع نیم سال تحصیلی، تعیین جایگاه درسی خود، چگونه بیاموزیم؟ و کجا باید درس خواند؟ عناوین برخی از سرفصل ها هستند که نکات آموزنده و در عین حال ساده و قابل اجرایی را مطرح می کنند. سازماندهی دروس نیز از کاربردی ترین سرفصل های مربوط به محصلان است: «تصمیم بگیرید غرق نشوید! اگر منظم و مرتب نباشید، تکالیف شما مثل جزر و مد دریا، غیرقابل کنترل می شوند و ممکن است احساس کنید دارید در آن غرق می شوید اما به محض این که آگاهانه اراده کردید که زمام سازماندهی دروس خود را به دست بگیرید، موفقیت بسیار مستحکم تری برای سوار شدن بر امواج پیدا خواهید کرد، در ضمن یادتان باشد در مطالعات خود تنوع ایجاد کنید. برای مثال اگر یک بعد از ظهر را به مطالعه اختصاص داده اید، تمام وقت به یک موضوع نپردازید. کمی از وقت خود را برای دوره کردن، برنامه ریزی برای تکالیف آتی، جلو انداختن تکالیف جاری و مطالعه دروس کنار بگذارید. ایجاد تنوع به همان میزان موثر است که استراحت کردن. اگر در یک بعد از ظهر، تمرینات متنوعی داشته باشید از ذهنانتان استفاده بیشتری خواهید برد تا این که در یک تکلیف طولانی و کسل کننده دست و پا بزنید.»

به سقف خیره شوید!

«کجا باید درس خواند» سرفصل خواندنی دیگر بخشی است که در آن به مدیریت مکان نیز پرداخته می شود: «مدیریت وقت، موضوعی است که زیاد به آن اشاره می شود. سازمان ها برای فرستادن کارکنان خود به کلاس های مدیریت وقت، مبلغ هنگفتی هزینه می کنند اما در مورد مدیریت مکان به ندرت کاری صورت می گیرد در حالی که وقتی سخن از درست خواندن به میان می آید به همان اندازه اهمیت می یابد...» و در ادامه پیشنهادهایی مطرح می شود: «بین کارایی و فرصت، تعادل برقرار کنید. اگر مثلاً شما در اتاق خواب - مطالعه خود به بهترین نحو درس می خوانید، این احتمال وجود دارد که کارایی شما در آن محل بالا باشد اما همیشه که آنجا نیستید! مهم است که بعضی از مطالعات خود را در مکان های دیگری نیز انجام دهید، حتی اگر در آنجا خیلی هم کارایی نداشته باشید از مکان های گوناگون استفاده کنید. همیشه چیزی برای مطالعه کردن همراه داشته باشید و ...»

به سقف (یا به بیرون از پنجره) خیره شوید. این مورد را یک تفریح غیر مجاز تلقی نکنید، بلکه آن را یک نیاز بدانید. مغز ما نیاز به زمان دارد تا ایده هایی را که به ذهن ما خطور کرده است، پردازش کند، اما در هر نوبت خیلی تأمل نکنید.

این بخش از کتاب (۵۰۰ نکته برای محصلان) برای تمام افرادی که در مقاطع گوناگون تحصیلی (از دبستان تا دانشگاه) مشغول دانش آموزی هستند بسیار کاربردی و مفید است. در شروع امتحان، روش پاسخ به سوالات امتحانی، در اواخر امتحان بعد از امتحان و حتی نکاتی برای آمادگی مصاحبه های شغلی، عناوین پایانی بخش سوم و پایانی کتاب را شامل می شوند.

ناشر در مقدمه خود بر کتاب به نکته ویژه ای اشاره دارد: «این کتاب می تواند مبنای خوبی برای رشد شخصی باشد بنابراین با قرارداد نسخه ای از آن در اختیار همکاران جدید برای مطالعه و به کارگیری توصیه ها علاوه بر این که به رشد شخص آنها کمک می کنید، از تلف شدن وقت گرانهای همکاران با تجربه تر برای ارائه اطلاعات به همکاران جدید نیز جلوگیری می کنید.»

«مهارت های تعلیم و تعلم» را نشر موزون در ۴۸۰ صفحه با قیمت ۹۸۰۰ تومان روانه بازار نشر کرده است.

در نظر گرفتن فرصت های یکسان برای دانش آموزان، برنامه ریزی دروس عمومی، استفاده از تخته سیاه، جلوگیری از بی نظمی کلاس و یادگیری اسامی، دیگر سرفصل های قسمت اول کتاب هستند که همگی ذیل عنوان روش های تدریس و مدیریت کلاس آمده اند. استفاده درست از منابع علمی و آموزشی، برنامه ریزی و ارزشیابی، حمایت از یادگیری دانش آموزان، همکار مفید بودن و ارائه حمایت های فردی و معنوی، عناوین قسمت های بعدی بخش اول کتاب (۵۰۰ نکته برای معلمان) است که با یک نتیجه گیری به پایان می رسد: «آموزش، یک حرفه اقناع کننده است که می تواند توان فرسا، عذاب آور و نیز تحلیل برنده شدید انرژی باشد. چیزی است که در آن هرگز از یادگیری نه فقط آنچه به خوبی پیش می رود بلکه حوادث ناگوار و فجایع، دست بر نمی داریم. حتی برخی از ما تجربه ترین آموزگاران احساس می کنند که ما احتیاج به قدری دلگرمی و حمایت داریم تا به کهنگی نگریم...»

سیب را با سیب مقایسه کنید!

بخش دوم کتاب حاوی ۵۰۰ نکته برای بهبود مدارس است که در هشت فصل تنظیم شده و برای مدیران واحدهای آموزشی کاربرد بیشتری دارد. در این مبحث ابتدا توصیه می شود که اطلاعات لازم از مدرسه (واحد آموزشی) را جمع آوری کنید، سپس به روش های مدیریت تغییر (دلایل تغییر، مقابله با استرس ناشی از تغییر در کارکنان و ...) می پردازد. آن گاه ضمن ارائه راهکارهایی برای تحلیل وضعیت موجود و موعود، تهیه یک برنامه جامع برای مدرسه را پیشنهاد می کند: «تدوین یک برنامه جامع که واقعا بتواند منشأ تغییراتی باشد، به این بستگی دارد که همگی همت داشته باشند که در راستای یک هدف مشترک حرکت کنند. برای این منظور تمام کارکنان را در فرآیند دخالت دهید، برنامه ها را انعطاف ناپذیر نکنید، حس همکاری را تشویق کنید و ...»

پس از این مراحل است که «تعیین هدف» را با ۳۳ توصیه (راهکار) تشریح می کند: «سیب را با سیب مقایسه کنید: اگر چه احتمالاً ماهیت ذاتی و مدرسه محور تعیین هدف حفظ می شود، اما اگر عملکرد شما از عملکرد متوسط بهتر به نظر بیاید، اجازه ندهید غرور و خوب بینی بر مدرسه حاکم شود.» سالی براون (و همکاران) که به نظر می رسد همگی تجربه ها و اندوخته های خود در امور آموزشی را به صورتی مدون و طبقه بندی شده ارائه داده اند در ادامه این بخش ساختارهای مدیریتی، مدیریت ارزشیابی، توسعه مهارت ها برای بهبود آموزشگاه و روش های ارزشیابی موثر را به زبانی ساده و البته جذاب تشریح می کنند و نهایتاً در نتیجه گیری کلی، بهبود مدرسه را یک فرآیند پیوسته معرفی می کنند و تجربه خود را در این حوزه را به روش های «بهبود کتاب هایشان» نیز مرتبط و به نکته جالبی اشاره می کنند: «ما در راستای موضوع این بخش هدفمان بهبود و پیوسته نوشته هایمان است. تمامی کتاب هایی که ما می نویسیم در مرحله قبل از انتشار باز خورد فراوانی از تعدادی شاغلان و متخصصان فعال، از جمله معلمان ارشد، مربیان و ... دریافت می کنند.»

تصمیم بگیرید که غرق نشوید!

بخش آخر کتاب (۵۰۰ نکته برای محصلان) علاوه بر محتوا، تفاوت دیگری دارد که در واقع ارائه طرح های تصویری طنز متناسب با مطالب هر سرفصل است که جذابیت مطالب را برای مخاطبان (محصلان) دوچندان می کند. به دست گرفتن کنترل درس خواندن خود،

«ارزشیابی و کمک به دانش آموزان در یادگیری، حیاتی ترین کار هر معلم است که می تواند تأثیری کلیدی بر نحوه بهبود و پیشرفت دانش آموزان داشته باشد و در این میان عناصر معنوی کار آموزگار جزو افتخار کننده ترین و ارزشمندترین جنبه های این حرفه است.»

کتاب «مهارت های مهم تعلیم و تعلم» در واقع سه کتاب است که در یک مجلد جمع شده و سالی براون، هلن هورن، فیل ریسل و کارولین ارام آن را نوشته و سعید ماحد خاکسار ترجمه کرده است. در مقدمه کتاب آمده است: «این کتاب با هدف ارائه توصیه هایی برای بهبود مدرسه، اعم از ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان نوشته شده است ولی توصیه های آن در مورد موسسات آموزش عالی نیز صدق می کند.»

بخش اول کتاب حاوی پانصد نکته برای معلمان است که در شش بخش (۵۲ سرفصل) تنظیم شده است.

اشاره به جزئی ترین نکاتی که هر معلمی لازم است آنها را بداند و رعایت کند (مانند این توصیه: در صورت لزوم نام خود را

روی تخته سیاه بنویسید تا روش برخورد سازنده با اتفاقات کلاس، رعایت احساسات دانش آموزان هنگامی که او را قاصد تصحیح شده به آنها بازگردانده می شود و دقت در تزیین داخلی کلاس) در این بخش اشاره شده است. در سرفصل اول به نام اولین روز کلاس، به ۱۰ نکته اشاره شده است. فراموش نکنید که خودتان را معرفی کنید، انتظار خود از دانش آموزان را به صراحت برایشان بیان کنید، هر چه سریع تر نام دانش آموزان خود را یاد بگیرید و کمک کنید تا آنها نیز نام یکدیگر را یاد بگیرند.

اما در سرفصل دوم (جلب توجه و آرام کردن کلاس) به نکات جالبی پرداخته شده است: «چقدر خوب می شد اگر همیشه تمام شاگردان آرام می نشستند، آماده یادگیری بودند و حواس آنها جمع درس بود! اما این در ذات گونه های جوان انسانی نیست! در اینجا چند نکته برای غلبه بر فطرت انسان آورده شده است اما فراموش نکنید که هر شیوه بر افرادی خاص تأثیر می گذارد. در ابتدا هیچ کاری نکنید، در جای خود کاملاً بی حرکت و ساکت بایستید. ابتدا نزدیک ترین دانش آموز به وجود شما پی خواهد برد و سپس خبر رفته رفته به دیگران نیز خواهد رسید. قبل از این که تصمیم بگیرید تاکتیک دیگری را به کار ببندید، یکی دو لحظه صبر کنید! اگر کلاس آرام نشد، هنوز فریاد نکشید! به طور غریزی و از ته دل فریاد نکشید «ساکت باشید!» با صدایی آرام، با دو سه نفر از شاگردانی که به نظر می رسد آمادگی گوش دادن به شما را دارند شروع به صحبت کنید...»

یک سوت تهیه کنید!

رسیدگی به امور مربوط به حیاط و زنگ تفریح، عنوان سرفصل هشتم کتاب است که در آن نکات جالبی ذکر شده: «شاید قبلاً به صورت اعتراض آمیزی گفته باشید: او! نه، همه این کارها را هم باید ما انجام دهیم؟ متأسفانه، آموزگاری فقط درس دادن نیست. ما باید در اوقاتی که درس نمی دهیم نیز کمک کنیم تا امور مدرسه اداره شود. نکات زیر می توانند به شما یاری دهند تا این امور را با خونسردی انجام دهید: یک سوت تهیه کنید. یک سوت می تواند در شرایط پر سر و صدا، توجه دیگران را به شما جلب کند. به شرطی که پیش از حد در آن ندمید، ۲. چشممان خود را باز نگه دارید، امکان ندارد در هر آن بتوانید همه جا را تحت نظر داشته باشید اما غالباً می توانید قبل از وقوع حادثه، با مداخله به موقع از بروز آن جلوگیری کنید. اگر طالب آرامش هستید، همیشه باید آماده و هشیار باشید!...»

حمید محمدقاسمی در کتاب "جلوه‌هایی از هنر تصویر آفرینی در قرآن" تلاش کرده به یکی از جلوه‌های هنر قرآن کریم بپردازد که تاکنون از دید اغلب پژوهشگران پوشیده مانده است. این جلوه، همان تابلوهای هنری نفیسی است که خالق مطلق جهان در قالب کلمات قرآن پیش چشم مخاطب می‌نهد. نویسنده، این کتاب را در سه فصل تدوین کرده است که در فصل نخست، ضمن اشاره به تعریف تصویر و جایگاه و اهمیت آن در آشکار کردن معانی، به اقسام تصویرگری در قرآن می‌پردازد و آنگاه مزیت‌های روش تصویرگری در قرآن را بیان می‌کند. وی در فصل دوم، به روش‌های جذاب قرآن در تصویرپردازی صحنه‌ها می‌پردازد و در این زمینه، هشت روش بدیع قرآن را شرح می‌دهد. در آخرین فصل نیز نمونه‌هایی چند از تصاویر هنری قرآن در موضوعاتی مختلف مانند مباحث اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، تاریخ، روان‌شناسی و پدیده‌های شگفت‌آور جهان خلقت، ارائه شده است. محمد قاسمی دکترای علوم قرآن و حدیث دارد و ۱۵ سال است که در دانشگاه علوم قرآنی تدریس می‌کند. وی آثار دیگری نیز در این حوزه تالیف کرده که اسرانیلیات، مجموعه‌ای در زمینه داستان‌های قرآنی با عناوین رویکرد نوین تربیتی به داستان‌های قرآن، اصول تربیتی در داستان‌های قرآن، اصلاح و افساد از منظر داستان‌های قرآن، تمثیلات قرآن و جلوه‌های تربیتی از جمله این آثار است.

«جلوه‌هایی از هنر تصویر آفرینی در قرآن» در گفت و گو با حمید محمدقاسمی

تماشای آیه‌ها

می‌شود مثلاً در خلال بیان هنرهای تصویر آفرینی حتی از مباحث جامعه‌شناسی هم استفاده می‌شود. فکر نمی‌کنید به برخی مطالب به صورت کلی پرداخته شده؟

همان‌طور که گفتیم این پژوهش یک کار جمعی را می‌طلبد، همچنین برای این پژوهش باید سرمایه‌گذاری کلانی می‌شد و گروهی از اهالی سه حوزه علوم قرآنی، ادبیات عرب و هنر و ادبیات گردهم می‌آمدند تا این پژوهش‌ها غنی‌تر شود. اما زمانی که کار را شروع کردم هیچ تحقیقی نبود که راهنما و دستمایه کار باشد و سرخ‌هایی به دستم دهد و از این رو افرادی کار کردن اشکالاتی را موجب شد. از سوی دیگر برای این قبیل تحقیقات به منابع و متون ادبی و قرآنی فراوانی باید مراجعه می‌کردم و همین، فرصت زیادی می‌خواست، به هر حال در حد وسع و بضاعت علمی خود تلاش کردم تا نمایی کلی از مباحث را پیش روی محققان قرار دهم. این پژوهش حلقه‌اتصالی در این موضوع بود که با ادامه این پژوهش از سوی دیگر پژوهشگران این خلاها به مرور پر می‌شود.

جاری منتشر شود. این مجموعه چهار جلدی هر کدام از سه فصل تشکیل شده که در فصل اول مباحث اصلی و مقدماتی درباره نقش تصویر و مزیت آنها در گفتار بیان شده و در فصل دوم روش‌های تصویر آفرینی ارائه شده و در فصل سوم مصداق‌هایی از آیات قرآن آمده است.

گفتید قبل از شما دانشمندان عرب زبان درباره هنر تصویر آفرینی در قرآن پژوهش‌هایی کرده‌اند. آیا درباره هنر تصویر آفرینی نهج البلاغه، روایات نبوی و ائمه اطهار (ع) هم کار پژوهشی‌ای صورت گرفته است؟

هیچ تحقیقی نه در میان پژوهشگران عرب‌زبان و نه ایرانی درباره نهج البلاغه، روایات نبوی و ائمه اطهار انجام نشده بود بنابراین پژوهش در این سه حوزه کاملاً تازه و ارزشمند است. به اعتقاد من تاثیر لحن و بیان قرآن در احادیث بر جای مانده از پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه اطهار (ع) چشمگیر است.

به نظر می‌رسد مباحث زیادی در حجم اندک بیان

قرآن صحبت کرده و در ادامه آیاتی به عنوان نمونه آورده در حالی که در این کتاب سعی کرده‌ام پژوهش‌ها جامع باشد و همه آیات قرآن را بررسی کرده و موضوعات را در بخش‌های مختلفی دسته‌بندی کنم. گفتید تاکنون در ایران هیچ کاری در این زمینه نشده بود و کار شما دنباله کار سید قطب بود؟

منظورم این نبود که تنها سید قطب این کار را شروع کرده است چون دانشمندان عرب‌زبان به این بخش اهتمام زیادی نشان دادند و افرادی حتی قبل تر از سید قطب بودند که اهتمام زیادی در این حوزه اما کار بدیعی که سید قطب آغاز کرد ابتر مانده بود و این امر نیاز به حلقه وصل داشت به همین دلیل من هم گام کوتاهی در این حوزه برداشتم و فراروی محققان گذاشتم و امیدوارم که از سوی اندیشمندان دانشگاهی پیگیری شود.

یعنی در ایران قبل از شما کسی در این حوزه کار پژوهشی انجام نداده بود؟

نه. در ایران این موضوع مورد غفلت قرار گرفته بود و تنها در یکی دو سال اخیر برخی آثاری که محققان عرب در حوزه تصویر آفرینی در قرآن منتشر کرده بودند به فارسی ترجمه شد ولی هیچ کار تالیفی‌ای وجود نداشت به همین دلیل تصمیم گرفتم کار نوینی را شروع کنم و در این راه هدف اصلی‌ام این بود که کارم ترجمه نباشد.

از چه منابعی برای این پژوهش استفاده کردید؟ برای این پژوهش ناگزیر بودم به منابع دست اولی که در سه حوزه هنر، ادبیات عرب و علوم قرآنی وجود داشت، مراجعه کنم، بنابراین با تمرکز بر این سه حوزه پژوهشی تحقیقات گسترده‌ای را شروع کردم که سال‌ها به طول انجامید و در بجزوبیحه این پژوهش به این نتیجه رسیدم که این پژوهش کارگروهی را می‌طلبد چرا که پژوهش بدیعی است و سرمایه زیادی می‌طلبد اما چون بخش عمده کار را انجام داده بودم تصمیم گرفتم ادامه دهم.

کتاب بعدی که از شما منتشر شد، "جلوه‌هایی از هنر تصویر آفرینی در نهج البلاغه" بود. چطور شد که پس از کار پژوهشی در حوزه قرآنی، سراغ نهج البلاغه رفتید؟

این کتاب تنها جلد اول این مجموعه چهار جلدی است. زمانی که که کار تحقیق را شروع کردم تنها می‌خواستم درباره قرآن تحقیق کنم اما به مرور که کار پیش می‌رفت برای پژوهش درباره قرآن به نهج البلاغه و روایات نبوی و روایات ائمه (ع) رجوع می‌کردم در این حین بود که به این نتیجه رسیدم می‌توان درباره جلوه‌های تصویر آفرینی در نهج البلاغه، روایات نبوی و روایات ائمه هم کار کرد.

کتاب دوم شما از نظر شکلی شبیه کتاب اول بود. آیا دو کتاب بعدی هم شبیه دو اثر اولتان هستند یا تفاوت‌هایی دارند؟

بله همین اسلوب، قالب و بیکره‌بندی را در سه کتاب دیگر با عناوین جلوه‌هایی از هنر تصویر آفرینی در نهج البلاغه روایات نبوی و روایات ائمه اطهار علیهم السلام انجام داده‌ام که قرار است دو جلد دیگر تا پایان اسفند ماه

جلوه‌هایی از هنر تصویر آفرینی در قرآن چه جایگاهی در میان پژوهش‌هایی که تاکنون درباره قرآن شده، دارد؟

این کتاب علاوه بر این که پژوهش بدیعی در قرآن پژوهی است و باب نوینی را به روی پژوهشگران می‌گشاید جنبه تربیتی نیز دارد. یکی از خلأهایی که در جامعه ما وجود دارد کتاب‌های تربیتی است و ارائه این کتاب جنبه تربیتی دارد. بسیاری از افراد سخن خود را با تکلف و پیچیدگی‌های فلسفی بیان می‌کنند در حالی که قرآن برای بیان حقیقت‌ها سخن را به با براهین فلسفی پیچیده و متکلف نمی‌کند بلکه از با استفاده از تصاویر روشن با مخاطب سخن می‌گوید.

به اعتقاد من کتاب "جلوه‌هایی از تصویر آفرینی در قرآن" استحقاق این را دارد که به عنوان سرفصل دروس دانشجویان به ویژه دانشجویان هنر و متون اسلامی انتخاب شود چرا که رویکرد جدیدی به قرآن دارد. این کتاب برای دانشجویان هنر و متون اسلامی می‌تواند باب نوینی باز کند و آنها را با عالم جدیدی از گلستان مصفای قرآن آشنا سازد.

چطور شد که سراغ این مبحث رفتید؟

من مدت زیادی در حوزه قرآن پژوهشی فعالیت می‌کردم و در اغلب آثاری که قبل از این کتاب نوشتم تلاش کردم موضوعات هنری را با مباحث قرآنی تلفیق کنم چون احساس می‌کردم در این حوزه تقریباً هیچ کاری صورت نگرفته است. شاید برخی گمان می‌کردند پرداختن به این مباحث وقت تلف کردن است اما من با مراجعه دوباره به قرآن و تأمل در آیات قرآنی به این نتیجه رسیدم که قرآن در این باب حرف‌های زیادی برای گفتن دارد. قرآن به جای این که یک موضوع را به صورت نظری بیان کند، آن را به صورت عینی و زنده پیش چشممان مخاطب می‌نهد و صحنه‌ای زنده برای مخاطب می‌آفریند. مخاطب قرآن به جای آن که خواننده باشد بیننده است و آیات قرآن جنبه تصویری فوق‌العاده‌ای دارند.

البته جرقه این کار زمانی در ذهنم شکل گرفت که تصویر فنی القرآن تالیف سید قطب را خواندم. از کتاب سید قطب دو ترجمه به فارسی وجود دارد که اولی را مرحوم محمد مهدی فولادوند با عنوان آفرینش‌های هنری در قرآن ترجمه کرده‌اند و دومی با ترجمه عابدی منتشر شده است و در واقع با مطالعه کتاب فولادوند بود که تصمیم گرفتم به صورت گسترده درباره این موضوع تحقیق کنم.

تحقیقات شما چه تفاوت‌هایی با تحقیقات سید قطب دارد و آیا کتاب شما می‌تواند مطالب تازه‌تری درباره هنر تصویر آفرینی ارائه دهد؟

کتاب سید قطب نگاه نوینی به آیات قرآن داشت اما این کتاب به شیوه‌ای روشمندانه تالیف نشده و به دلیل اشکالاتی که دارد منبع موثقی نیست. با توجه به اینکه من سالهاست در دانشگاه تدریس می‌کنم و با نیازهای دانشجویان هنر و علوم قرآنی آشنا هستم در این کتاب سعی کردم نیازهای دانشجویان را در پژوهش لحاظ کنم، به همین دلیل مباحث کتاب من با مباحثی که سید قطب مطرح کرده تفاوت‌هایی دارد. اولین تفاوت این است که مطالب این کتاب گسترده است و با دید وسیع‌تری به آیات قرآنی نگاه شده است از سوی دیگر سید قطب در ابتدای کتابش به صورت مختصر درباره هنر تصویر آفرینی

اطلاعیه

قابل توجه ناشران، کتاب‌فروشان، صحافان،

چاپخانه‌ها، لیتوگرافی‌ها و مراکز نشر سراسر کشور

ویرایش جدید کتاب راهنمای ناشران و کتابفروشان ایران، چاپخانه‌ها، لیتوگرافی‌ها و مراکز نشر سراسر کشور در قالب جدید و به عنوان کتاب مرجع نشر، در مرحله تهیه است

موسسه خانه کتاب با همکاری کانون ویژه پویا

از ناشران، کتابفروشان، صحافان، چاپخانه‌ها،

لیتوگرافی‌ها و مراکز پخش فعال که تمایل به درج

آگهی در کتاب فوق را دارند دعوت می‌نماید تا با

تلفن ۲۲۲۵۵۲۴۶ (مرکز جذب آگهی) و فکس:

۲۲۹۰۲۷۷۷ تماس حاصل نمایند

«آسیب شناسی سینمای کودک و نوجوان» عنوان اثری از امیر فرض الهی است که بیش از هر چیز به بررسی نقش جشنواره‌های داخلی در روند رشد و تکامل سینمای کودک و نوجوان و آسیب شناسی این جشنواره‌ها می‌پردازد. فرض الهی دانش آموخته رشته علوم ارتباطات اجتماعی است و سال‌هاست که در روزنامه‌هایی مانند ابرار و مجلات تخصصی فیلم همچون «مجله سینما» مشغول به کار است. ساختار کلی کتاب نیز با حرفه روزنامه‌نگاری فرض الهی سازگار است چراکه کتاب مجموعه گفت‌وگوهایی است که او با مطرح‌ترین چهره‌های سینمای کودک و نوجوان انجام داده است.

«آسیب شناسی سینمای کودک و نوجوان» در گفت‌وگو با امیر فرض الهی

سینما به ترتیب قد

بزرگسالان می‌توان بخشی از فرآیند همراهی را به مخاطب سپرد در حالی که در سینمای کودکان، اثر باید با تمام توان مخاطب را با خود همراه کند.

سینمای کودک و نوجوان ما عمدتاً دچار چه معضلات و مشکلاتی است؟

در بررسی سینمای کودک و نوجوان باید پذیرفت که حقیقتاً این سینما با انقلاب اسلامی شکوفا شد. پیش از انقلاب اصلاً در کشور ما سینمای کودک و نوجوان وجود نداشت یا اگر برخی روشنفکران حوزه سینما به آن می‌پرداختند، آثارشان مورد بی‌توجهی واقع می‌شد اما با پیروزی انقلاب اسلامی، سینمای کودک و نوجوان در حوزه‌های مختلفی چون طنز، عروسکی و آموزشی و تعلیمی، جان تازه‌ای گرفت.

توجه مدیران جمهوری اسلامی به سینمای کودک و نوجوان سبب شد که این سینما سفير فرهنگ، انقلاب و هنر مادر دنیا باشد. اولین بار دنیا با دیدن آثار سینمای کودک و نوجوان با سینمای ایران آشنا شد و صدایی که در جشنواره‌های مختلف سینمای دنیا از سوی ایران، شنیده می‌شد، مربوط به سینمای کودک و نوجوان بود؛ اما متأسفانه در سال‌های اخیر، سینمای کودک و نوجوان دچار معضلاتی شده است. یکی از مهم‌ترین این معضلات، پرورش نیافتن فیلمنامه‌نویسان خبره و تواناست. برخی از فیلمنامه‌نویسانی که امروزه در عرصه سینمای کودک و نوجوان فعال هستند، استنادهای این سینما را رعایت نمی‌کنند و در نتیجه آثار نازلی تولید می‌شود که موجب سرخوردگی تماشاگر و دوری او از سینما شده. از سوی دیگر بسیاری از نویسندگان و کارگردانان زبده، جذب سینمای بزرگسالان شده‌اند، چراکه حمایت‌های درخور از آنها به عمل نیامده است.

چنانچه می‌دانید همواره یکی از اصلی‌ترین رهنمودهای مقام معظم رهبری در مورد و مبارزه در برابر تهاجم فرهنگی بوده است؛ از دیگر سو، کاملاً واضح است که اگر بتوانیم تربیتی صحیح را در مورد کودکان و نوجوانان اعمال کنیم و خوراک فکری سالمی برای ایشان فراهم آوریم، آنها را در برابر تهاجم فرهنگی بیمه خواهیم کرد؛ از این رو به‌زعم من باید حمایت‌هایی را که از سینمای کودک و

شرط یا شروط برقراری ارتباطی سازنده و تاثیرگذار در سینمای کودک و نوجوان چیست؟

نخستین شرط برقراری ارتباطی سازنده و تاثیرگذار در حوزه رسانه، هم‌بانی با مخاطب یا (adaption) است. در رسانه‌ای چون سینما، شرط هم‌بانی با مخاطب کودک به مثابه داستانی است که از زاویه دید کودک می‌توان به‌طور طبیعی و با گذاردن نقاط عطف واقعی و ملموس برای کودک، روایت کرد. اگر این شرط به درستی در سینمای کودک و نوجوان، رعایت نشود، هرگز نباید انتظار خلق اثر سینمایی مناسبی برای کودکان را داشت.

رعایت شرط هم‌بانی با سازگاری با مخاطب در عالم سینمای کودک و نوجوان دو مرحله دارد که یکی مربوط به شخصیت‌پردازی، اتفاقات و دیالوگ‌های اثر می‌شود و دیگری ناظر بر مسائل اجرایی چون بازیگری و کارگردانی است. با انجام این دو مرحله به‌صورت صحیح و سالم، شرط اول برآورده می‌شود و می‌توان کودک و نوجوان را به همذات‌پنداری با خوبی‌ها و بدی‌ها واداشت تا کودک برای تاثیرگذاری و انجام شرط بعدی آماده باشد. شرط بعدی که از اصول ایجاد ارتباطی سازنده به‌شمار می‌رود، تاثیرگذاری بر مخاطب (manipulation) است؛ امری که از آن با اصطلاح «مداخله» هم‌یاد می‌شود. تحقق شرط دوم منوط به تسلط فیلمنامه‌نویس و کارگردان بر حوزه‌های حرفه‌ای‌شان و آشنایی با تکنیک‌های فیلمنامه‌نویسی و کارگردانی است. کارگردان و فیلمنامه‌نویسی که در حوزه سینمای کودک و نوجوان فعالیت می‌کند باید در پی تنوع و تفنن‌های ناشی از احساس مشارکت جویی کودک در قبال موضوع اثر باشد. اینها شروط ایجاد رابطه‌ای محکم و تاثیرگذار در حوزه سینمای کودک و نوجوان هستند.

شما ویژگی‌های خاص و متمایزکننده سینمای کودک و نوجوان را چگونه تعریف می‌کنید؟

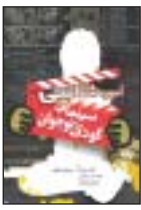
به نظر من مهم‌ترین ویژگی این سینما سهل و ممتنع بودن است. سینمای کودک و نوجوان پیچیدگی‌هایی دارد که در نگاه اول یا اساساً درک نمی‌شوند یا اموری بسیار ساده و پیش‌افتاده به نظر می‌آیند. تسلط و آگاهی نسبت به این پیچیدگی‌های ساده‌نماست که تعیین‌کننده کیفیت و موفقیت یک اثر سینمایی است. به‌عنوان مثال فیلمی مانند «بچه‌های آسمان» را در نظر بگیرید. این فیلم به‌ظاهر ساده است و یک قصه کاملاً عادی و خطی را روایت می‌کند اما در عین حال دارای پیچیدگی‌هایی است که کارگردان به خوبی از پس آنها برآمده و به همین دلیل مخاطب را به باور می‌رساند. تاثیر این قصه ساده به حدی است که چندین فیلم اقتباسی دیگر با الهام از «بچه‌های آسمان» در سراسر دنیا ساخته شد. اجازه بدهید از همین مثال استفاده و یکی دیگر از ویژگی‌های سینمای کودک و نوجوان را طرح کنیم. تاثیرگذاری از ضروریات سینمای مورد بحث ماست، به این معنا که در سینمای کودک و نوجوان، نمی‌توان مانند سینمای بزرگسالان انتظار دقت، تفکر و پویایی‌گیری از مخاطب را داشت؛ بلکه اینجا باید کارگردان و فیلم‌ساز تمام تلاش کودک و نوجوان را به تعقیب و نشستن پای اثر ترغیب کند. به‌سخن دیگر، در سینمای

یادداشت

پرویز فنی پور

نقش کمرنگ کودکی بر پرده نقره‌ای

انگیزه شکل‌گیری کتاب «آسیب شناسی سینمای کودک و نوجوان» را باید بررسی علل ضعف و افول سینمای کودک و نوجوان در اوایل دهه هفتاد و اوایل دهه هشتاد جست‌وجو کرد.

سینمای کودک و نوجوان از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۵۷ یک دوره طلایی را از حیث جلب نظر مخاطب و تاثیرگذاری بر رفتار نوجوانان پشت سر گذاشته، اما از سال ۱۳۷۵ تاکنون توفیق چندانی در راه ارتباط سالم با مخاطب داخلی نداشته است.

«آسیب شناسی سینمای کودک و نوجوان» مجموعه گفت‌وگوها و مصاحبه‌هایی است که با شناخته‌شده‌ترین دست‌اندرکاران سینمای کودک و نوجوان صورت گرفته است. سید رضامیرکریمی، ابوالفضل جلیلی، زاون قوکاسیان و کامبوزیا پرتوی تعدادی از نویسندگان، کارگردانان و منتقدانی هستند که دیدگاه‌های آسیب‌شناسانه‌شان در اثر مورد بحث، منعکس شده است.

چنانچه از برآیند گفت‌وگوهای مطرح شده در کتاب و دیدگاه مولف برمی‌آید، سینمای کودک در اواخر دهه هفتاد تغییر کاربری پیدا کرده و به سینمای درباره‌کودک و نوجوان تبدیل شد؛ چراکه در اواخر دهه شصت و اوایل دهه هفتاد، برخی آثار کلیشه‌ای و به دور از فرم مناسب، ارتباط سالم و موفق با مخاطبان این نوع سینما برقرار نکرده و تماشاگر این نوع سینما را با افراط و تفریط در فیلمنامه، شخصیت‌پردازی، نقاط عطف داستان، کارگردانی و در نهایت بازیگری، وازده کردند و نوع دیگری از این سینما را که بیشتر سینمای از دید بزرگسال، درباره‌کودکی و نوجوانی خود یا دیگران بود، نمایان ساخت و تقریباً با ذهنیت فتح قله جشنواره‌های خارجی، این سینما را از هدفش دور کرد و باعث گسست ارتباط با تماشاگر واقعی‌اش شد.

از نیمه دوم دهه هفتاد بسیاری از کارگردانانی که درباره کودک فیلمسازی کرده‌اند، در واقع با ذهنیت بزرگسال خود به دنبال تاثیرگذاری کودک یا والدین کودک و نوجوان بوده‌اند. بنابراین با چنین ذهنیتی، در اثر خود جذابی برای کودک و نوجوان به وجود نیاورده‌اند.

به عقیده نویسنده «آسیب شناسی سینمای کودک و نوجوان» برخی از کارگردانانی که درباره کودک فیلمسازی کرده‌اند - در نهایت خوشبینی - افرادی هستند که با ذهنیت بزرگسال خود به دنبال تاثیرگذاری بر کودک یا والدین کودک و نوجوان بوده‌اند پس با چنین ذهنیتی، جذابی در اثر خود برای کودک و نوجوان به وجود نیاورده‌اند که آنها با شخصیت و داستان فیلم همراه شوند و از آن نکته‌ای فراگیرند. می‌توان کارگردانان این آثار را به دو دسته تقسیم کرد؛ دسته نخست کسانی هستند که با هدف ارتباط با کودک و بدون توجه به جشنواره‌ها فیلمسازی کرده‌اند؛ اما آثار آنها بیش از آن که مسائل مشکلات، دغدغه‌ها و علایق کودک و نوجوان امروزی را مطرح کند، ناظر به کودکی سازندگان اثر است، بنابراین از ارتباط با نسل کودک و نوجوان امروز بازمانده است. دسته دوم، کارگردانان و فیلمسازانی هستند که با رعایت اصول روایت و تصویرسازی به دنبال کسب جوایز بین‌المللی بوده‌اند و ارتباط با کودک و والدینشان اهمیتی برایشان نداشته است.

به این ترتیب از انتهای دهه هفتاد با سینمایی در عرصه کودک و نوجوان روبه‌رو هستیم که از گذشته پرافتخارش تا حدی دور افتاده است.

نوجوان صورت می‌گیرد افزایش دهیم و هنرمندان نیز باید با دقت و جدیت فراوان تری به حوزه سینمای کودک و نوجوان بنگرند.

نقش کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را تاریخ سینمای کودک و نوجوان چگونه ارزیابی می‌کنید؟

کانون، پایگاه خوبی برای سینماگرانی بوده است که در حوزه کودک و نوجوان آثار شایسته‌ای تولید کرده‌اند. تعداد فراوانی از کارگردانان درجه یک ما کار خود را از کانون پرورش فکری آغاز کرده‌اند با این حال باید فعالیت‌های کانون و جهت‌گیری‌های آن را آسیب‌شناسی کنیم. کانون در دهه اخیر بیشتر به گزیده‌کاری روی آورده است. گرچه گزیده‌کاری و حمایت از آثار محدود در نگاه اول امری مثبت به نظر می‌آید، اما سبب می‌شود تا راه بر بسیاری از سینماگران و به‌ویژه کارگردانان جوان بسته شود؛ به این ترتیب ماز تجربیات و نوآوری‌های نسلی متفکر محروم می‌مانیم.

البته فعالیت‌های کانون در سال‌های اخیر در زمینه‌هایی مانند انیمیشن جدا حیرت‌آور است، به طوری که جشنواره‌های بین‌المللی کانون پرورش فکری را می‌توان جزو جشنواره‌های درجه A در سطح بین‌المللی طبقه‌بندی کرد. همین پیشرفت در زمینه انیمیشن نشان می‌دهد که کانون دارای ظرفیت عظیمی است و جای حسرت دارد که این توانایی‌ها تنها در زمینه انیمیشن به کار گرفته شود.

کتاب به صورت گفت‌وگو با دست‌اندرکاران برجسته کشور در زمینه سینمای کودک و نوجوان نگاشته شده است. معیار شما برای انتخاب مصاحبه‌شوندگان چه بود؟

تلاش کردم تا با شاخص‌ترین، تاثیرگذارترین و فعال‌ترین تکاپوگران سینمای کودک و نوجوان مصاحبه کنم. این انتخاب بدون توجه به حوزه فعالیت مصاحبه‌شوندگان انجام گرفت و می‌بینیم که گفت‌وگوهایی از شاخص‌ترین فعالان حوزه کارگردانی، نویسندگی، تهیه‌کنندگی، مدیریت و نقد و تحلیل در این کتاب موجود است البته باید پذیرفت که جای برخی کارگردانان بزرگ حوزه کودک و نوجوان، مانند مجید مجیدی در این کتاب خالی است.

سعی کرده‌اید سوالات یکسانی را از مصاحبه‌شوندگان بپرسید تا دیدگاه آنها را نسبت به یک قضیه ارزیابی کنید، یا به مسائل متفاوت در هر یک از گفت‌وگوها پرداخته شده است؟

موضوعاتی اساسی وجود داشت که از همه دست‌اندرکاران سینما، سوالاتی را در این باره می‌پرسیدم. شاید حداکثر سه سوال تکراری در همه گفت‌وگوها وجود داشته باشد که امیدوارم موجب ملال و دلزدگی مخاطب نشود چراکه این پرسش‌ها در مورد اساسی‌ترین مسائل مربوط به آسیب‌شناسی سینمای کودک و نوجوان هستند و می‌توانند به مثابه دریچه‌ای برای نگرستن به سینمای مذکور باشند. اما باقی بحث را به موضوعاتی اختصاص داده‌ایم که در دامان گفت‌وگو به وجود می‌آید. در واقع، یک نقشه کلی در این گفت‌وگوها وجود داشت، اما جزئیات به اقتضای گفت‌وگو و بحث تغییر می‌کرد.

مسیر سطرها در تاریکی

از گروس عبدالملکیان در گذشته دو مجموعه شعر «پرنده پنهان» (۱۳۸۱) و «رنگ های رفته دنیا» (۱۳۸۳) را خوانده بودم. به علاوه شعرهای زیادی که در مجلات و جنگ های ادبی چاپ

کرده یا از برنامه اتاق شعر رادیو گفت و گو از او شنیده بودم و به گمانم شاعر جوان سر آن دارد که شاعر بماند و همچنان بر قابلیت های نسبی و اکتسابی شعر خود بیفزاید.

مجموعه شعر جدید او با عنوان «سطرها در تاریکی جا عوض می کنند» اخیراً از سوی انتشارات مروارید در ۸۵ صفحه مشتمل بر ۳۱ قطعه شعر در ۱۱۰۰ نسخه منتشر شده و به علاقه مندان شعر جوان ایران ارائه شده است. در شعرهای عبدالملکیان همیشه یک نکته تازه، یک مضمون نو و یک نگاه جدید به اشیاء و کائنات را می توان پیدا کرد. مواجهه او با طبیعت، اشیاء، ادراکات حسی و محسوسات یک مواجهه عاطفی، عقلانی است.

در اولین شعر کتاب می خوانیم: «و درد/ که این بار/ پیش تر از زخم آمده بود/ آن قدر در خانه ماند/ که خواهرم شد» (ص ۹۰) برخوردار یک انسان با پدیده دیرینه و طبیعی درد، برخورداری تازه و جذاب است. درد که در مواردی ناشی از بروز زخمی در تن است، این بار قبل از این پدیداری حادث می شود و چقدر از دید شاعر مأنوس و حتی دوست داشتنی است که صفت خواهر را برای آن به کار می برد و آن گاه که از عشق سخن می گوید به تعبیر حافظ این بار هم نامکرر است: صدای قلب نیست/ صدای پای توست/ که شب ها در سینه ام می دوی (ص ۱۳).

گویا داریوش صبور است که سروده: «این صدای پا که می آید ز دور / افکند بر هستی ام یک باره شور / می شناسم این صدای پای اوست / طرز ره پیمودن زیبای اوست.»

همین تعبیر صدای پای معشوق و اثری که روی ضربان قلب شاعر می گذارد در اینجا با زبانی رساتر و بیانی تازه تر به حوزه و حیطة شعر راه یافته است.

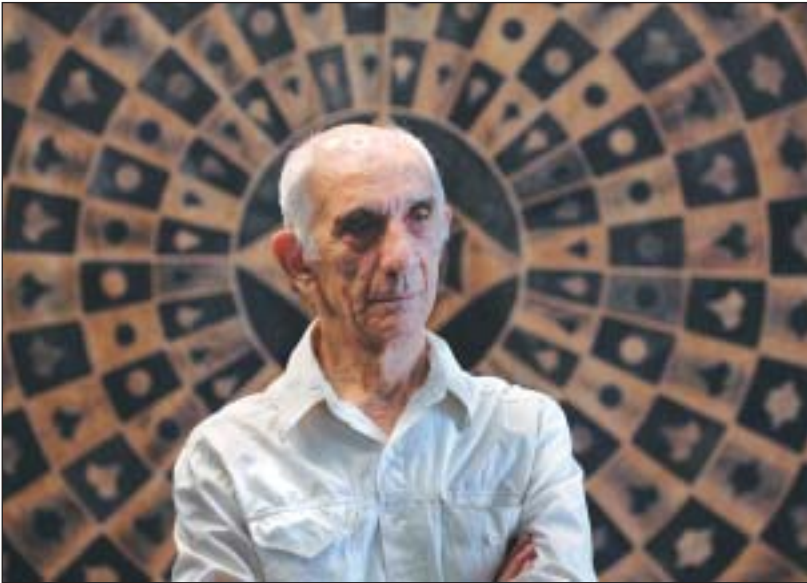
گروس عبدالملکیان شاعر امروز است. پدیده های روز، منش ها و کنش های امروزین، احساسات جدید و عوالم نو بر او و شعرش آشکارا تاثیر می گذارند. او آثار و مآثر ادبی منظوم و منثور ایران را با علاقه مندی - در حد توانش - خوانده است اما آن گاه که شعر می گوید از پیله علایق سنت گرایانه دیرپای ادبی خارج می شود که باعث شده آفاق و انفس شعرش امروزی و جدید باشد. او نوگراست و می داند که نمی توان در دنیایی کهنه زیست و شاعر نوپرداز بود و نیز جهان جوان نو را با زبانی کهنه و پیر بازنمایی کرد. بعضی از شعرهای کتاب به طور مشخص عنوان طرح را دارند و بعضی دیگر که با عنوان های دیگری چاپ شده اند متضمن یک یاد و طرح جذاب و دلنشین هستند که با ریسمانی نامرئی به هم متصل شده اند.

پرواز هم/ دیگر رویای آن پرنده نبود/ دانه دانه پرهایش را چید/ تا بر این بالش/ خواب دیگری ببیند/ (ص ۳۲ طرح ۱)
پرنده ای که دیگر حتی به پرواز فکر نمی کند و رویای آن را از سر دور کرده است.

با دکتر محمود عبادیان و «فردوسی، سنت و نوآوری در حماسه ایران»

ضيافت اساطير در شاهنامه

توجه به مفاخر فرهنگی در چند سال اخیر خوشبختانه افزایش چشمگیری داشته است، چنان که شاهد خلق آثار قابل توجهی در این عرصه بوده ایم. فردوسی یکی از مفاخری است که در این سال ها مورد توجه قرار داشته؛ شاعری که توجه او به زبان و ادبیات فارسی در کنار اعتقادش به مذهب شیعه، وی را به یکی از مطرح ترین شاعران ایران بدل کرده است. افزون بر این توجه فردوسی به حکمت و اسطوره، نامش را در سراسر گیتی مطرح کرده است و به همین دلیل، او را با هومر مقایسه می کنند که تاریخ اسطوره های یونان و یونانیان را نوشته بود. دکتر محمود عبادیان در کتاب «فردوسی، سنت و نوآوری» به بررسی آرا و اندیشه های این شاعر بزرگ پرداخته است. وی برای آن که جنبه های کمتر مورد توجه قرار گرفته شده فردوسی را در این کتاب در کانون توجه قرار دهد، شاهنامه و قهرمانان آن را با اسطوره گیل گمش و ایلیاد مقایسه کرده است. وی درباره چرایی نگارش این کتاب می گوید: «در سال هایی که در چک و آلمان زندگی می کردم، می دیدم که به نحو مبالغه آمیزی درباره ایلیاد می نویسند و آن را اثری بی همتای داندین در حالی بود که کمتر کسی شاهنامه و ارزش های آن را مورد توجه قرار می داد.» وی می افزاید: «اما به دلیل شناخت نادرست از شاهنامه، فردی مثل گوته این کتاب را کهنه و کم ارزش نامیده بود، چرا که وی شناخت اندکی از شاهنامه و ارزش آن داشت.»

عبادیان با بیان این که یکی از اهداف او از نوشتن کتاب «فردوسی، سنت و نوآوری در حماسه ایران» گشودن دریچه ای تازه به شاهنامه پژوهی بوده است، ادامه می دهد: «مقایسه شاهنامه با اسطوره های دیگر (ایلیاد و گیل گمش) زوایای تازه ای از این کتاب سترگ را مشخص می کند و نشان می دهد که اندیشه انسان ها گاه چقدر می تواند به هم نزدیک باشد و گاه در مواردی که انتظارش دشوار است، چه تفاوت هایی با هم داشته باشند.»

به گفته عبادیان، حماسه سرایی مقام برجسته ای در فرهنگ برخی از اقوام و ملل تاریخی داشته است و در فرهنگ معنوی، این اقوام با ملل صحیفه پیوند گذشته دیرین به زمان و ربط نخستین جهان معنوی در صدر تاریخ به جهان مادی، اسطوره ها بوده اند. وی با بیان این که حماسه با اسطوره ها شکل می گیرد، می افزاید: «با حماسه نخستین برگ هویت یا کارنامه آغازین یک تبار شکل می گیرد، حماسه نخستین گزارش و رویداد تاریخی ای است که از تفکر و تخیل آدمی از کرده های خود و جهانی که با آن روبه رو شده، شکل گرفته است. در عین حال یک اثر حماسی با خصوصیات و کیفیت های مشابه، سند تمایز و رهایی انسان از نیروهای ناشناخته را وصف می کند.»

به عقیده مولف کتاب «فردوسی، سنت و نوآوری در حماسه سرایی» اسطوره به عام ترین مفهوم کلام عبارت از دیرینه ترین سرود های بشر است. وی همچنین بر این باور است که اسطوره ها بازتاب سنت جهان شناسی دیرین، تصور آدمی از جهان اطراف، آفرینش جهان زندگی و به همین دلیل از پیشوایان قوم و مردم به شمار می آید. وی با اشاره به این موضوع که اسطوره محصول دورانی است که آدمیان از جهان هستی، بینش احساسی و شهودی داشته اند، می گوید: «از این دیدگاه می توان گفت که اسطوره دانش اقوام باستانی است. اسطوره پرداخته نیروی خیالی مبتنی بر تجربه ابتدایی و نگرش بی واسطه آدمیان از پدیده ها و

روابط جهان زندگی است و در عین حال بیانگر شرایط اجتماعی و تاریخی خاص و مسائلی است که زندگی در دوره آغازین در برابر انسان قرار داده بود.»

وی سپس به شباهت اسطوره ها در اقوام و فرهنگ های مختلف می پردازد و می گوید: «بشر در آغاز فعالیت فرهنگی خویش به توصیف اساطیری جهان می پرداخت اما در آن زمان بینش و دسترس امروزی به حقیقت تاریخی را نداشت.» این پژوهشگر در بخشی دیگر از سخنانش به ارتباط تنگاتنگ اسطوره ها و نیاز های زندگی روزمره می پردازد و می افزاید: «وقتی اسطوره ها نقش اجرایی خود را از دست دادند و به گنجینه داستان ها و روایت های قومی و ملی سپرده شدند، به تدریج شاخ و برگ های داستانی به آنها راه یافت و بیشتر به روایت های زندگی روزمره نزدیک شدند و چه بسا خصلت ادب عامیانه به خود گرفتند.»

مولف کتاب «فردوسی، سنت و نوآوری در شاهنامه» معتقد است که میان شاهنامه و آن دو روایت دیگر حماسی شباهت هایی عمیق و در عین حال تفاوت هایی عمیق وجود دارد. وی در مورد تفاوت های شاهنامه با ایلیاد و گیل گمش می گوید: «پهلوانان شاهنامه خصوصیات شخصی حماسی گیل گمش را دارند و مانند پادشاهان و قهرمانان ایلیاد فکر نمی کنند؛ اینها به دلخواه به جنگ نمی روند، فرصت مال اندوزی و شهرت طلبی نیز ندارند و گویی گرفتار سرنوشتی از پیش تعیین شده هستند.» به اعتقاد این پژوهشگر زبان و ادبیات فارسی با این همه می توان شباهت هایی را میان این سه اثر حماسی یافت.

وی بر این باور است که همه این آثار مبین حرکت

از تجسم به تخیل، از مرئی به نامرئی و از هر چه در زندگی روزمره وجود دارد به زندگی عاطفی و اعتلایی به شمار می آید.

وی می افزاید: «این گذر از یکی به دیگری، حرکت از سنگین به سبک، از نامتحرک به متحرک، از ماده به روح و از عین به ذهن است. هومر از انسان حرکت می کند و تصویر را به موضوع تشبیه ختم می کند و فردوسی با آن که از واقعیت انسانی می نویسد به همان نقطه ای می رسد که هومر رسیده است.»

به گفته عبادیان یکی دیگر از زمینه هایی که در مقایسه این حماسه ها (گیل گمش، ایلیاد و شاهنامه) ارزش بررسی دارد، رابطه اشخاص اصلی با دو مقوله جبر و اختیار است. او در این مورد نیز می گوید: «نگاهی به چگونگی عملکرد شخصیت های برجسته ایلیاد نشان می دهد که اینها به گونه ای از آزادی عمل برخوردارند و آنچه برورده پرورده شده اند که در برابر آنچه می خواهد عزم آنها را سست کند مقاومت می کنند.» وی با بیان این که شخصیت های حماسه گیل گمش فاقد چنین آزادی ای هستند، می افزاید: «شاهنامه هزار و هشتصد سال پس از ایلیاد هومر سروده شده است؛ در روزگاری که دیگر جایی برای اسطوره و حماسه اساطیری نبود. انسان ها در عصری می زیستند که آدمی تابع ملاحظاتی اجتماعی بود. آثار ادبی این دوره انسانی را توصیف می کند که محمل این تضاد هاست.» وی ادامه می دهد: «شاهنامه فردوسی حماسه عصر باستان نیست؛ بلکه آینه ای از مسائل اجتماعی و ادبی دوران فردوسی است و پیداست که هر اثری که می خواهد آینه روزگار باشد، باید از این مسائل تاثیر بپذیرد و شاهنامه نیز چنین اثری است.»

دکتر محمود عبادیان در پاسخ به این پرسش که با وجود همه ایراداتی که به شاهنامه تصحیح مسکو وارد می کند، چرا وی این نسخه را پایه و اساس تحقیقش قرار داده است، می گوید: «به هر حال به همه شاهنامه های موجود نقد هایی وارد است، اما به گمان من، با توجه به آن که شاهنامه چاپ مسکو به صورت جمعی مورد تصحیح و ویرایش قرار گرفته، دارای کمترین اشکال است. با این همه، پس از انتشار کتاب و تحقیقات گسترده تر دریافتم که اشکالاتی در این تصحیح وجود دارد که آنها را در چاپ های بعدی کتابم اصلاح خواهم کرد.»

مقایسه شاهنامه با اسطوره های دیگر (ایلیاد و گیل گمش) زوایای تازه ای از این کتاب سترگ را مشخص می کند و نشان می دهد که اندیشه انسان ها گاه چقدر می تواند به هم نزدیک یا از هم متفاوت باشد

گذری به جهان داستانی توبیاس وولف

نیمه پنهان ینگه دنیا

توبیاس وولف با آن که هیچ اشاره مستقیمی به جنگ و سیاست‌های آمریکاندارد، به‌عنوان نویسنده‌ای که همواره به صورت استعاره‌ی سیاست‌های داخلی و خارجی آمریکا را نقد می‌کند، مطرح بوده است. او نویسنده‌ای است که با نمایش فقر، فساد، بی‌بندوباری و همه چیزهایی که سردمداران آمریکایی آنها را در کشورشان انکار می‌کنند، نیمه پنهان این کشور را به نمایش می‌گذارد. وی روایتگر جهانی است که در آن هر ایده بزرگ پیش از شکل گرفتن به نمونه‌ای فاسد، مضحک و مبتذل از خود بدل می‌شود و حسرتی از حضور حقیقی خود را بر جای می‌گذارد و در نهایت این شکست زوال و فروپاشی است که به صورت اجزای پراکنده در فضای قصه‌ها معلق است؛ مانند ذرات گرد و غباری که سرانجام روی همه چیز را می‌پوشانند.

وولف که به‌عنوان پرچمدار ادبیات ضد جنگ در آمریکا مطرح است، در اغلب آثارش جنگ را هسته اصلی قرار داده و بارها نشان داده که هدفش از بیان داستان‌های جنگی، چیزی فراتر از خاطره یا حادثه پردازی است. او در آثار متعدّدش همچون ارتش فرعون به حاشیه‌های جنگ پرداخته و به انسان‌هایی که پشت جبهه‌های جنگ، چشم به تلویزیون‌ها دوخته‌اند و سر‌بازان کشته شده توجه دارد. وولف در این بخش از آثارش نشان می‌دهد که چگونه هزاران و گاه صدها هزار انسان بیگناه قربانی حماقت چند نفر می‌شوند که با تقلب و فریب خود را به کاخ سفید رسانده‌اند. او طنز تلخ و برنده‌ای را همراه این نقد می‌کند تا عمق حادثه را بهتر به نمایش بگذارد.

توبیاس وولف در مجموعه گداها همیشه با ما هستند - که نخستین مجموعه کاملش در ایران به‌شمار می‌آید - هیچ اشاره‌ای به مکان و زمان جنگ نکرده است اما نشانه‌ها همگی ذهن خواننده را به سمت و سوی جنگ آمریکا و عراق سوق می‌دهند. در بیشتر قصه‌های مجموعه گداها همیشه با ما هستند شکست انسان‌ها، زوال و فروپاشی روایت شده است که یا در درون کانون خانواده رخ می‌دهد یا در زمینه‌هایی عمومی‌تر، اما نکته اصلی در این قصه‌ها دگر دیسی مفهوم شکست و فروپاشی در آنها در قیاس با زمان‌های کلاسیک آمریکایی است که در آنها نیز به همین مفاهیم پرداخته شده است در عین حال در قصه‌های توبیاس وولف با شکست‌های بزرگی نظیر شکست‌های شخصیت‌های رمان‌های فاکتور رویه رو نیستیم. این قصه‌ها در قیاس با رمان‌های کلاسیک از هر گونه ایده بزرگ و جهانشمول فلسفی خالی هستند و در عوض سرشار از خرده‌ایده‌های پراکنده در اجزای

متلاشی هستند و در پیوند با همین خرد شدن ایده‌های بزرگ است که انسان‌ها و حوادث نیز تجربه می‌شوند. در میان قصه‌های مجموعه گداها همیشه با ما هستند قصه گمشده از نظر نحوه روایت متفاوت با دیگر قصه‌هاست و تا حدی از نظر شیوه پرداختن به مفهوم شکست و خود انسانی که به عنوان فرد شکست خورده در مرکز این قصه قرار گرفته است. گمشده تا حدی یادآور آثار کلاسیک البته در حجم و ابعادی کوچک‌تر است. قهرمان این قصه کشیشی است به نام پدر لئو؛ کشیشی که به دلیل طرز تفکر قدیمی و توجه بیش از حد به جزئیات پیرامون نمی‌تواند خود را در وضعیت موجود تثبیت کند و مدام از جایی به جایی دیگر رانده می‌شود و سرانجام رویاهای بزرگش در یک صومعه بی‌نظم و به هم ریخته بر باد می‌رود. پدر لئو مانند بسیاری از شخصیت‌های دیگر قصه‌های توبیاس وولف آدمی است با آرزوهای برپادرفته که در بهترین حالت با تحقق کاریکاتورگونه آرزوهای خود روبه‌رو می‌شود. آنچه بیش از هر چیز پدر لئو را از برقراری ارتباط با محیط و آدم‌های پیرامون ناتوان می‌کند معطوف شدن بیش از حد ذهنش بر جزئیاتی است که دیگران بی‌اعتنا از کنار آنها می‌گذرند و به زندگی خود و لذت بردن از همان اموری مشغولند که امثال پدر لئو رانج می‌دهد. گمشده تجسم هوشمندانه محو شدن شکوه دروغین یک سازوکار طی فرآیند تجزیه شدن است، همان‌گونه که صومعه زیر نگاه ریزبین پدر لئو گسسته و نامنظم و رو به زوال می‌نماید؛

اما وقتی پدر لئو این حقیقت را با مدیر رویا پرداز صومعه در میان می‌گذارد، مدیر از این تذکر پدر لئو می‌رنجد و ترجیح می‌دهد صومعه اش را همچنان یک کل منسجم ببندارد. پس از آن پدر لئو در تقلا بی‌بهره‌اش برای گذراندن زندگی مثل دیگران هم شکست می‌خورد. هر امر کلی به چشم او به اجزای هراس آوری بدل می‌شود و این گونه است که وقتی پدر لئو همراه جری - اعانه جمع‌کن شیاد صومعه - به لاس وگاس می‌رود، تصویر زرق و برق لاس وگاس به این صورت پیش چشمش دگرگون و به منظره‌ای هراسناک بدل می‌شود؛ «لال ماه بالای نخل‌های بلندی که استخر را احاطه کرده بودند دیده می‌شد. پدر لئو دسته‌ای راهزن را تصور کرد که کنار چاهی در صحرا چادر زده‌اند و بره‌ای را روی آتش کباب می‌کنند. نور نقره‌ای ماه روی فلز حکاکی شده اسلحه‌هایشان منعکس می‌شد. زنانی در سکوت این طرف و آن طرف می‌رفتند و دستورات آنها را انجام می‌دادند. این شیوه نگاه به پیرامون از آن دست بارقه‌هایی است که تصویری از زوال را در ابعاد کوچک خود فشرده می‌کنند یا تکه‌هایی از آن را مثل ترکش‌هایی می‌پراکنند.

توبیاس وولف نشان می‌دهد که جامعه آمریکایی با گذر زمان چگونه زوال تدریجی خود را تجربه می‌کند. او نشان می‌دهد که دیگر مفهومی به اسم آرمان خواهی در آمریکا وجود ندارد و همه چیز در حال نابود شدن است.

وولف پشت پنجره مخاطب

توبیاس وولف در سال ۱۹۴۵ در بیرمنگام آلاباما به دنیا آمد و در واشنگتن بزرگ شد. او مدتی در پائولوآلتو کالیفرنیا به تدریس داستان‌نویسی و ادبیات پرداخت. وی در نگارش مجموعه‌های داستان کوتاه شهرت زیادی دارد و تاکنون چندین مجموعه داستان از او به چاپ رسیده است. توبیاس وولف در مجامع ادبی، همانقدر که به‌عنوان یک نویسنده مورد احترام است، به‌عنوان یک استاد ادبیات هم مورد تقدیر و تکریم قرار می‌گیرد. وی پس از بنانهان انجمن ادبی در دانشگاه استنفورد به‌عنوان استاد دانشگاه در خلق آثار ادبی در آن انجمن همت گمارد (۱۹۷۵-۱۹۷۸)، چندی بعد به مدت هفده سال سرپرستی کرد. آفرینش‌های آثار ادبی در دانشگاه سیراکوز را به عهده گرفت (۱۹۸۰-۱۹۹۷) و در سال ۱۹۹۷ باز به استنفورد بازگشت. مشهورترین اثر وی «زندگی این پسر» (۱۹۸۹) نام دارد که داستان دوران کودکی نویسنده در نورث وست است. «زندگی این پسر» جایزه کتاب لس آنجلس تایمز را در بخش زندگینامه‌نویسی از آن خود کرد. همچنین بر اساس این کتاب، فیلم موفق‌تری در سال ۱۹۹۳ با

هنرمندی رابرت دنبرو و لئوناردو دی کاپریو ساخته شد. توبیاس وولف سه بار برنده جایزه «آهنری» شد و به خاطر مجموعه داستان کوتاه‌ها، رمان‌ها و خاطراتش مورد تقدیر قرار گرفت. دومین اثر خاطره‌نویسی وولف پس از «زندگی این پسر»، «در آتش فرعون» (۱۹۹۴) نام دارد که اساساً بر خاطرات و تجربیات نویسنده در جنگ ویتنام استوار است. رمان دیگر وولف «دزد سربازخانه» (۱۹۸۴) است که داستان طنزی است درباره سه چتر باز که از یک انبار مهمات در شمال کارولینا، زیر آتش دشمن نهبانی می‌کنند. دومین مجموعه داستان کوتاه وولف «بازگشت به دنیا» (۱۹۸۵) نام دارد. این کتاب به عنوان مجموعه داستان کوتاهی شناخته شده است که بر تجربیات حضور نویسنده در جنگ ویتنام استوار است. سومین مجموعه داستان توبیاس وولف نیز «شب مشکوک» (۱۹۹۵) نام دارد که در آن شخصیت‌های مختلف داستان‌ها به دنبال درستی و پاکی هستند. وولف قدیمی‌ترین گردآورنده مجموعه‌های ادبی است که عبارتند از مجموعه داستان کوتاه‌های آمریکایی معاصر (۱۹۹۳)، بهترین کتاب داستان‌های کوتاه آمریکایی معاصر (۱۹۹۴)، بهترین صداهای جدید آمریکایی (۲۰۰۰) و بهترین نویسندگان فصل سه (۲۰۰۰).

دلخوشی‌های تلخ

«گداها همیشه با ما هستند» شامل هشت داستان با عنوان‌های «بگو، آره»، «گمشده»، «گداها همیشه با ما هستند»، «فروپاشی صحراء»، «داستان ما شروع می‌شود»، «جاذبه‌های پیش رو» و «هیولا» است؛ قصه‌هایی با الگوهای روایی و مضمون‌های کم و بیش آشنا برای خواننده‌ای که در این سال‌ها ترجمه‌های فراوان از قصه‌های کوتاه نویسندگان رئالیست قرن بیستم آمریکا را خوانده است؛ قصه‌هایی که بیانگر شکست و زوال اسطوره آمریکایی است. «گداها همیشه با ما هستند» اولین مجموعه قصه‌ای است که از توبیاس وولف به فارسی ترجمه شده و پیش از این تنها یک قصه‌هایی از او در جنگ‌ها و برخی نشریات منتشر شده بود. مارک در قصه «فروپاشی صحراء» (۱۹۶۸) نمونه‌ای از شخصیت شکست خورده‌ای است که رویاهایش بر باد می‌رود. او در آرزوی خواننده شدن با همسر و فرزندش به لس آنجلس می‌رود. بین راه اتومبیلشان خراب می‌شود. مارک همسر و فرزندش را در یک پمپ بنزین در منطقه‌ای دورافتاده پیش یک زن و چند مرد می‌گذارد و خودش به دنبال قطعه‌ای که برای تعمیر ماشین لازم دارد می‌رود. در صحرا یک نعش کش مارک را سوار می‌کند. یکی از مسافران نعش کش به مارک پیشنهاد می‌کند که با آنها به سن لوکاس برود. وعده کار و پول، مارک را به رفتن وسوسه می‌کند اما سرعت زیاد نعش کش او را می‌ترساند. مارک وحشت زده از این سرعت در صحرا پیاده می‌شود. در فاصله‌ای که مارک و همسرش از هم دور هستند، کلیت هر کدام از آنها در ذهن دیگری تجزیه می‌شود و هر لحظه گسست میان مارک و همسرش آشکارتر می‌شود، هر چند این گسست به هیچ وجه ناگهانی رخ نمی‌دهد کم‌الین که در قصه‌های توبیاس وولف معمولاً از همان آغاز، عاملی ناجور و ناهماهنگ حضور دارد که خبر از تنش می‌دهد. در پایان قصه «فروپاشی صحراء» (۱۹۶۸) کریستال - زن مارک - در صحرا میان غریبه‌هایی که متعلق به سرزمینی دیگر هستند (کریستال آمریکایی نیست) رها شده است.

چارلی، قهرمان قصه «داستان ما شروع می‌شود»، نمونه‌ای دیگر از انسان شکست خورده است. او که آرزوی نویسنده شدن در سر داشته اکنون پیشخدمت یک رستوران است و تنها دلخوشی‌اش رفتن به کافه‌ای است که روزگاری آلن گینزبرگ و جک کرواک به آنجا می‌آمده‌اند. چارلی در نامه‌هایی که به پدرش می‌نویسد به دروغ از دوستان نویسنده و هنرمندش سخن می‌گوید در حالی که واقعیت چیز دیگری است و ناشرانی که داستان‌هایش را برای آنها می‌فرستد، بدون هیچ یادداشتی، داستان‌ها را برمی‌گردانند. مجموعه «گداها همیشه با ما هستند» سرشار از این قبیل «خرده دن کیشوت‌های شکست خورده» است که قادر به انجام حتی کوچک‌ترین عمل قهرمانانه نیستند. هر عمل نامتعارفی در این قصه‌ها یا به شکست منجر می‌شود یا میل شخصیت قصه به انجام عملی نامتعارف به نحوی کاریکاتورگونه پاسخ داده می‌شود. شخصیت‌های طرد شده و هریک به نحوی به حاشیه رانده شده این قصه‌ها توان هرگونه مقاومت در جست و جوی یافتن جایگاهی در نظام تثبیت شده و برخورداری از شهرت و موفقیت گاه سر از عوالم مالیخیولیایی درمی‌آورند یا آواره می‌شوند. مقاوم‌ترین این شخصیت‌ها در برابر ایدئولوژی شاید همان «پدر لئو» قصه «گمشده» باشد.

«گداها همیشه با ما هستند» به قلم توبیاس وولف و با ترجمه ترجمه منیر شاکری از سوی نشر چشمه به‌تازگی وارد بازار نشر شده است.

گذری بر «تهدیدات و بازیگران در امنیت بین الملل»

جغرافیای تهدیدهای جهانی

پس از پایان جنگ سرد، این تصور که دولت مهم ترین واحد مورد توجه در مطالعات امنیتی است، تا حدی مورد چالش قرار گرفت و ظهور بازیگران جدید در نظام بین الملل این چالش را به وضوح نشان داد. در این میان دولت ها تلاش کردند با حرکت از «حکومت» به سمت «حکمرانی» به ویژه در صحنه مسائل امنیتی به این چالش ها پاسخ دهند و از شدت تهدیدات جدید پیش روی بکاهند. حکمرانی فرایندی است که ضرورتاً بر حکومت به معنای مرسوم دلالت ندارد و در سطوح گوناگون جهانی، ملی، محلی و... قابل تصور است. این فرایند علاوه بر سازمان های بین المللی بر کنشگران عرصه جامعه و جایگاه آنها در برآیند نهایی حکومت نیز دلالت دارد.

کتاب «تهدیدات و بازیگران در امنیت بین الملل» رابطه این دو پدیده (بازیگران جدید، تهدیدات جدید) و گسترش تهدیدات فراملی از قبیل تروریسم، جنایات بین المللی و بیماری های واگیردار و نقش فزاینده بازیگران خصوصی در حوزه امنیت را بررسی می کند.

تهدیدات جدید: نظریه های جدید

در دوران جنگ سرد، مهم ترین تهدید امنیتی در عرصه ملی و بین المللی جنگ هسته ای میان آمریکا و شوروی بود. با فرو ریختن دیوار برلین در سال ۱۹۹۰ و انحلال پیمان ورشو، این تهدید به یکباره رخت بر بست اما این تحول به جای این که به ظهور یک دوره امنیت بی سابقه بینجامد، تهدیدات امنیتی جدید و متنوعی از قبیل تروریسم، گسترش تسلیحات کشتار جمعی، جنگ داخلی و منازعه قومی را در اذهان تصمیم گیران و عامه مردم پدید آورده است. گردآورنده کتاب، الکه کراهمان (Elke Krahmann) که خود نگارنده فصل اول آن است، درباره سرشت و ماهیت این تهدیدات می نویسد: «یکی از وجوه مشترک تهدیدات امنیتی جدید، امکان پذیری بیشتر آنهاست. این تهدیدات به مراتب فراگیر تر و محتمل ترند. منازعات داخلی در مقایسه با جنگ بین دولتی نه تنها به طور میانگین در حدود پنج برابر بیشتر رخ داده است به همین ترتیب تعداد تلفات ناشی از تروریسم از دهه ۱۹۶۰ به بعد رو به فزونی بوده است. آمارها نشان می دهند در حال حاضر احتمال این که هر فرد در طول عمر خود مستقیماً از یک یا چند مورد از این تهدیدات تأثیر بپذیرد بسیار بیشتر از تهدید جنگ هسته ای در دوران جنگ سرد است.»

وی به یکی دیگر از وجوه تهدیدات جدید اشاره می کند: «تهدیدات امنیتی جدید از حیث گستره و شدت گوناگون هستند و از این رو برآورد آنها نیز

دشواری بر نظر می رسد. بسیاری از آثار و عوارض جنگ های داخلی، جرائم فراملی، تروریسم و ایدز به طور مستقیم مشهود نیست و تنها در درازمدت می توان آنها را اندازه گیری کرد. پیامدهایی که این پدیده ها در زندگی انسان دارند بسیار غیرمستقیم است. این پیامدها عبارتند از آوارگی بخش های وسیعی از جمعیت یک منطقه، صدمه به اقتصاد، کاهش میزان امید به زندگی (متوسط عمر) و امتناع از سرمایه گذاری خارجی.»

نویسنده در ادامه، بازیگران جدید (غیردولتی) را به سه دسته سازمان های غیردولتی، شرکت های نظامی خصوصی و نهادهای بین المللی تقسیم می کند و ضمن تشریح ویژگی های آنها، تأثیراتشان را بر امنیت بررسی می کند اما پایان بخش فصل اول کتاب، تأثیر تهدیدات امنیتی جدید بر نظریه های روابط بین الملل است که یکی از بخش های مهم کتاب به شمار می رود: «ریشه های نظریه پردازی در زمینه روابط بین الملل و مطالعات امنیت به عنوان یک رشته مطالعاتی

مجزا به قرن گذشته برمی گردد. بعد از پایان جنگ سرد، جنگ بین دولتی جای خود را به یک رشته تهدیدات امنیتی فراملی جدید داده است. تدوین و اجرای سیاست های امنیتی بیش از پیش میان بازیگران متعدد (از دولت ها و سازمان های بین المللی تا سازمان های غیر دولتی و شرکت های نظامی خصوصی) پراکنده شده است. نظریه روابط بین الملل در پرتو سه روند، این تحولات را انعکاس داده است: اولاً گسترش مفهوم امنیت، ثانیاً شکل گیری مفهوم اداره امور امنیتی و در نهایت تحلیل شبکه های فراملی این بخش ها هر کدام تحولات تئوریک جدید را شکل می دهند.»

مدیریت منازعه

فصل دوم کتاب با عنوان «اعلامان جدید مدیریت منازعه: سازمان های غیردولتی صلح ساز و دستور کارهای دولتی» تحلیلی در مورد نقش نوظهور سازمان های غیردولتی در محیط های منازعه و پس از منازعه ارائه می دهد: «بسیاری از سازمان های امدادرسانی و عمرانی رفته رفته به تأثیر حضور و ارائه کمک های خود در جریان منازعات، واقف شده اند. در نتیجه تصمیم گرفته اند صلح سازی (peacebuilding) را نیز بر حوزه اختیارات خود بیفزایند.» اما در ادامه این فصل به نکته دیگری هم اشاره می شود که منافی مطلق دیدن و ساده انگارانه

پنداشتن فعالیت تمام سازمان های غیردولتی مدعی صلح و امنیت است: «فعالیت های سازمان های غیردولتی در زمینه مدیریت منازعه، بی مناقشه نیست. درست همان گونه که سازمان های غیردولتی توسعه به نهادهای دولتی که آنها را تأمین مالی می کنند وابسته اند، منافع دولت در شرایط بعد از منازعه نیز بر اختیارات جدید سازمان های غیردولتی به شدت تأثیر می گذارد. این امر معضلاتی برای سازمان های غیردولتی به بار می آورد. این معضلات از چالش حفظ بی طرفی در هنگام فعالیت در کنار نیروهای مسلح یا همکاری با آنها تا موازنه نفوذ و منافع کمک دهندگان و کمک گیرندگان را شامل می شوند.»

نویسندگان این فصل (لورامی کنراد و گریست بویر) در ادامه ضمن بررسی دلایل تکثیر سازمان های غیردولتی به انگیزه های تصویب دستور صلح سازی آنها اشاره می کنند: «دستورات متحول در جهان توسعه و کمک رسانی، نکته جدیدی نیست. بسیاری از سازمان ها پس از جنگ جهانی دوم تشکیل شدند تا کمک های ضروری را مهیا سازند. در دهه ۱۹۷۰ سازمان ها شروع به افزایش فعالیت های توسعه و کمک رسانی در دستور کارهای خود کردند و سپس در دهه ۱۹۹۰ شروع به صلح سازی به منزله راه هایی برای از عهده بردن ضرورت های بشر دوستانه و موقعیت هایی کردند که مردم به خاطر جنگ و کشمکش های خشونت آمیز در خطر بودند. بسیاری از سازمان های غیردولتی، امور صلح سازی خود را در اثر تحول یک محیط شروع کردند، همانند کشور روآندا که متوجه شدند تا زمانی که موضوعات کشمکش برانگیز آنها حل نشود کمک رسانی به آنها بی حاصل خواهد بود.»

در نتیجه گیری کلی از این فصل نیز بار دیگر به چالش وابستگی به دولت به ویژه در کشورهای غربی مدعی صلح و جامعه مدنی اشاره می شود: «این واقعیت است که دستور کار سازمان های غیردولتی در صلح سازی با دستور کار دولتی و تأمین بودجه گره خورده است. کارایی فعالیت سازمان های غیردولتی صلح سازی را به چالش می کشد چرا که سازمان های غیردولتی در معرض این خطر قرار دارند که به عنوان کارگزاران دولت مورد استفاده قرار گیرند.»

مواد مخدر و تروریسم: دو روی یک سکه

فصل سوم کتاب به تروریسم، مواد مخدر و

پولشویی به عنوان تهدیدات جدید امنیتی در عرصه بین الملل اشاره دارد. مایکل کنی نویسنده مقاله این بخش از کتاب ابتدا به تاریخچه شبکه های کواکین کلمبیایی می پردازد: «زمان پیدایش کارتل های کواکین کلمبیا را می توان از دهه ۱۹۷۰ دانست که در آن زمان کار آفرینان خصوصی متعدد تلاش می کردند با انتقال مقادیر اندکی مواد مخدر از اکوادور، بولیوی و پرو به کلمبیا - که در آنجا مواد مخدر پیش از انتقال نهایی به سمت شمال، در لابراتوارهای موقتی مرحله تکمیلی را می گذرانند - در بازارهای مواد مخدر ایالات متحده برای کواکین تقاضا ایجاد کنند. این افراد با گذشت زمان و انجام مبادلات مکرر به توسعه شبکه های فراملی حمل و نقل و توزیع پرداختند که قادر به حمل و نقل و توزیع چندین تن محموله کواکین در یک سال بودند. این شبکه های چرخه ای دارای یک گروه مرکزی بودند که به هماهنگ سازی فعالیت ها میان گروه های کارکردی مختلف از جمله عرضه کنندگان اصلی کواکین، آزمایشگاه های پردازش، شبکه های حمل و نقل و گروه های توزیع می پرداخت تا کواکین را به خرده فروش های مستقل و سودهای حاصله را به رهبران و سرمایه گذاران برسانند.» آنگاه شباهت های میان قاچاقچیان مواد مخدر و تروریست ها را تشریح می کند: «قاچاقچیان و تروریست ها اغلب به منظور حفاظت در برابر نفوذ مجریان قانون و نیز محدود سازی این خطر هنگام وقوع آن، ارتباط خود با اقدامات عملی را سست نگه می دارند. رهبران متشکل کردن هواداران خود در قالب گروه های کاری کوچک یا هسته هایی که بسیاری از خطرناک ترین فعالیت های شبکه را انجام می دهند، آنها را تقسیم بندی می کنند. مشارکت کنندگانی که بیش از همه در معرض شکار مجریان قانون قرار دارند مثل قاچاقچیان که مواد مخدر را در بازارهای عمده فروشی توزیع می کنند و تروریست هایی که حملات اصلی را انجام می دهند تمایل دارند به صورت هسته هایی که به مستحکم ترین شکل تقسیم بندی شده اند سازماندهی شوند. اندازه هسته ها میان سازمان ها متفاوت است اما آنها عموماً کوچک یا بیش از سه، اما کمتر از دوازده مشارکت کننده هستند. اطلاعاتی که حصاربندی شده اند، درون و بین دسته ها جریان دارد. به مشارکت کنندگان فقط چیزی گفته می شود که برای انجام فعالیت های فوری شان مورد نیاز است و برای آنها پرسیدن سوال در مورد اقداماتی که مستقیماً در آنها درگیر نیستند مجاز نیست. فعالیت هسته یکنواخت نیست بلکه بسته به فعالیت های در دست اقدام و فشار اجرایی

هم کشیده خواهد شد. در این میان نمی توان نقش تهاجم فرهنگی به عنوان تهاجمی خاموش و بنیان کن برای تخریب فرهنگ و ارزش های یک جامعه و بی ثباتی ارزش های مقوم اجتماعی - سیاسی به راحتی گذشت که در این میان کتاب «تهدیدات و بازیگران جدید در امنیت بین الملل» به گونه ای موردی تر - البته نه الزاماً جامع - به مقولات موثر جدید در امنیت بین الملل پرداخته است. جنگ های داخلی، تروریسم، مواد مخدر، سلاح های کوچک و بیماری های فراگیر (مانند ایدز) از مواردی است که در کتاب به عنوان تهدیدات جدید نام برده می شوند. اما نکته ای که از آن غفلت (یا تغافل) شده نقش سرمایه داری و فرهنگ برآمده از آن در پیدایش یا

و مرادوات اقتصادی چندملیتی، آرامش و امنیت شهری در کشوری را با امنیت بین الملل مرتبط و یا حداقل موثر مرتبط ساخته است. مولفه های قدیمی امنیت بین المللی - از نیات و عملکرد دولت ها گرفته تا حوادث طبیعی و ناخواسته منتهی به جنگ - اگر چه هنوز در ثبات یا بی ثباتی بین المللی از مقوله های مهم و موثر به حساب می آیند، اما این تمام ماجرا نیست و ظهور پدیده های نوین و اثرگذار دیگری هم امنیت را با چالش جدی مواجه ساخته است تغییرات آب و هوایی که در چند سال اخیر موجب بحران گرمایش زمین و در نهایت کمبود مواد غذایی و خشکسالی خواهد شد یکی از این عوامل جدید است که بی شک با بی ثبات سازی داخلی کشورهای دامنه آن به بیرون از مرزهای سرزمینی

روش های موثر و پایداری را برای تأمینش جست و جو می کنند اما مفهوم امنیت در دهه های اخیر چنان پیچیده و چند بعدی شده است که کمتر کارشناسی را می توان سراغ گرفت که تعریف جامع و دقیقی از آن ارائه کند. از آن مهم تر، روش های امنیت آفرینی و گریز از ناامنی است که ارتباط تنگاتنگی با تحولات اجتماعی جوامع امروزین دارد. در این حوزه امنیت بین الملل نیز دستخوش تغییرات مهمی در تعریف مبانی و پایه ها شده است. زمانی صلح و سازش دو - یا چند - دولت (کشور) به عنوان پایه امنیت منطقه ای (بین الملل) تعریف می شد و اراده دولت ها در رقابت ها و زیاده طلبی ها خاستگاه اصلی ناامنی تلقی می شد؛ اما توسعه جوامع (شبکه ای) و گسترش ارتباطات، تأثیرپذیری فرهنگی

جست و جوی دشوار جهان امن

معضله رستگاران: امنیت پس از نیازهای غریزی اولیه، جزو ضروری ترین خواسته های آدمی است. نیاز به امنیت چنان جدی و اساسی است که در تمام جوامع بشری دستگاه هایی منسجم برای تأمین آن همواره کوشیده اند و آن را در اولویت های نخست خود قرار داده اند.

پس طبیعی است که دولت ها - به معنای عام آن یعنی حکومت ها - امنیت مردم را بعد از خوراک و پوشش جزو وظایف ذاتی خود می پندارند و همواره

گذری بر «جنسیت، فرهنگ، ارزش ها و نگرش ها»

پژوهش بومی در انگاره های فرهنگی

قانون فراز و فرود پیدا می کند.

نویسنده در ادامه به روش های مقابله با این تهدیدات جدید می پردازد اما نکته جالب این است که در ابتدای مقاله ضمن تشریح پر آب و تاب برنامه های ایالات متحده در مقابله با مواد مخدر، تروریسم و سپس اشاره ای به سازمان القاعده، از این نکته تعددا غفلت می شود که اساس شکل گیری گروه های تروریستی و تجمع آنها در افغانستان، به کمک های آمریکا به این گروه - به ویژه در زمان جنگ با شوروی - برمی گردد.

پول کثیف: تهدیدی دیگر

«پولشویی فرآیندی است که به وسیله آن بودجه های به دست آمده از طریق فعالیت غیرقانونی با پردازش در سیستم مالی به امر قانونی تبدیل شد، بنابراین منشأ آن پنهان می شود.» در این بخش از کتاب از پولشویی به عنوان یکی دیگر از تهدیدات جدید نام برده و بر دلایلی تاکید می شود که ابتکارات ضد پولشویی را در دستور کارشناسی مقامات دولتی قرار می دهد. کتاب در ادامه بر تنگنای اصلی در جنگ علیه پولشویی به ویژه تنش بین سود و هزینه و پیگیری چنین پروژه هایی تاکید دارد. چالش عظیم در این موضوع بر سر تطبیق منفعت عمومی و منفعت خصوصی است و برای پیگیری اهداف سیاست عموما بر بخش خصوصی تکیه می کند.

ایدنز و تهدیدات امنیتی

بخش بعدی کتاب «تهدیدات و بازیگران جدید در امنیت بین الملل» به ایدنز و تاثیرات تهدید آمیز امنیتی آن در ابعاد ملی و فراملی می پردازد: «آگاهی از ابعاد امنیتی بیماری ایدنز، اقدامی ضروری برای رسیدن به درکی جامع از ماهیت و میزان گسترش این بیماری فراگیر است. در حال حاضر کشورهای مختلف دنیا به پیامدهای اقتصادی و اجتماعی بیماری ایدنز توجه لازم را مبذول می دارند. ولی هنوز ابعاد امنیتی این بیماری مورد توجه قرار نگرفته است. ضرورت دارد همگان را از ابعاد مختلف امنیتی بیماری ایدنز آگاه سازیم تا جامعه بین الملل بتواند واکنش متناسب با دامنه و حجم تهدیدات ناشی از بیماری همه گیر ایدنز را از خود نشان دهد. در این جهت باید تلاش های بین المللی تشدید شود و منابع بیشتری برای رویارویی با ابعاد امنیتی بیماری ایدنز و کاستن از فجایع انسانی ناشی از آن صرف شود.» و در پایان نیز تاکید می شود: «باید ابعاد امنیتی بیماری ایدنز را جدی گرفت زیرا گروهی که خود به شدت در معرض ایدنز و ناقل و پیرو این بیماری است باید در عین حال به تلاش های بین المللی برای کاهش انتقال ایدنز کمک کند.»

فصل پایانی کتاب نیز، موضوع تکثیر سلاح های کوچک و سبک را به عنوان تهدید امنیتی دیگری مطرح و راه های مقابله با این تهدید را می کاود. در مجموعه چنانچه در چاپ های بعدی به ویرایش ترجمه ها - به منظور روان سازی متن - توجه بیشتری شود، می تواند منبع خوبی برای دانش پژوهان، سیاستمداران و دستگاه های متولی در امور دیپلماتیک به حساب آید.

«تهدیدات و بازیگران جدید» را انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی با قیمت ۲۳۰۰ تومان روانه بازار نشر کرده است.

حداقل دامن زدن به این تهدیدات جدید است. در کدام یک از جنگ های داخلی (مثلا در آفریقا) نمی توان رد پای از انگیزه های دولت های لیبرال پیدا کرد؟ سلاح های کوچک و سبک را عمدتا کدام سازندگان و از چه کشورهایی به بهانه فروش و سود بیشتر (نگاه خوشبینانه) تولید می کنند؟ مواد مخدر را به راستی نمی توان با تشریح مساعی جهانی و برنامه ای دقیق مهار یا کنترل کرد؟

در مورد تروریسم نیز مدت هاست جامعه شناسان یکی از ریشه های آن را در نابرابری حاصل از سرمایه داری و در تهاجم بی رحمانه به باورها و ارزش های گروهی خاص می دانند. بگذریم از اصل و نسب برخی گروه های تروریستی و ارتباطات شان با مدعیان مبارزه با تروریسم!

رفتار متفاوت دو جنس را توضیح داده اند.»

تحلیل تحلیل ها

بخش دوم بر اساس روش فراتحلیل تنظیم شده است. فراتحلیل برای سنتز یافته های تحقیقات قبلی که جنبه های مشترک دارد، به کار می رود و در واقع تحلیل تحلیل هاست. پژوهشگران در این زمینه ۱۶ گزارش علمی و پایان نامه کارشناسی ارشد و دکترار که به مطالعه رابطه میان جنسیت و ارزش های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی یا مذهبی پرداخته بود بررسی کرده اند. در برخی از تحقیقات مستند که در سطح ملی انجام شده، حجم نمونه ها تا ۱۸ هزار هم می رسد اما برخی دیگر در سطح شهرستانها بوده اند به عنوان مثال میانداوب (۲۵۳ نمونه) و گرمسیر و مشکین شهر (۳۶۵ نمونه).

نگاهی به یافته های این تحقیقات برای علاقه مندان مباحث جامعه شناختی خالی از فایده نیست اگر چه نمی توان (به جز چند مورد) تمام آنها را قابل تعمیم دانست.

این فصل با جمع بندی سنتز یافته های تحقیقات فوق به پایان می رسد: «بررسی ارزش های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نشان می دهد که در زمینه ارزش های فرهنگی، تفاوت زنان و مردان بیشتر است حال آن که، در زمینه ارزش های نظری و علمی، تفاوت معناداری بین دو گروه وجود ندارد و...»

نگرش های زنان

فصل بعدی کتاب به بررسی نگرش های زنان (نگرش جنسیتی) درباره مقولات گوناگون

کتاب «جنسیت، فرهنگ،

ارزش ها و نگرش ها»، نتیجه

تحقیقی است که قصد دارد

تفاوت های زنان و مردان را در

زمینه دو عنصر محوری هر

فرهنگ یعنی ارزش ها و

نگرش ها مطالعه کند

اختصاص دارد. برای بررسی این نگرش از روش پیمایش استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل تمام زنان و دختران بالای ۱۸ سال ساکن شهر تهران است که از بین ساکنان پنج منطقه در پنج ناحیه شمال، جنوب، شرق و غرب و مرکز با استفاده از روش های نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای و نمونه گیری تصادفی نظام مند انتخاب شد و حجم نمونه تحقیق ۴۲۰ نفر است. زنان و رسانه ها، زنان و فعالیت های داوطلبانه اجتماعی، زنان و دینداری، قدرت در خانواده و لذت بردن از زندگی برخی از موضوعاتی است که در تحقیق مورد نظر به آنها پرداخته شده و با جداول و تشریح روش های تحلیل و بررسی داده ها همراه است.

نتیجه گیری

پایان بخش کتاب «جنسیت، فرهنگ، ارزش ها و نگرش ها» نتیجه گیری از مباحث سه گانه قبل و پاسخ به پرسش های آغازین است. طرح پرسش ها بلافاصله با پاسخ کلی (و در مواردی جزئی تر) همراه است. مثلا درباره وجود رابطه بین جنسیت، ارزش ها و نگرش ها آمده است: «مقایسه زنان و مردان در زمینه ارزش ها، ثبات و تغییر در طول زمان را نشان می دهد.» یا درباره نگرش زنان در خصوص تفاوت ها آمده است: «در جنبه های اجتماعی، نگرش زنان ترکیبی از دیدگاه های گوناگون است، عقاید زنان در بعد اقتصادی نیز نه متفاوت و متنوع است. بیشتر پاسخ دهندگان اشتغال را برای زن مفید دانسته اند، اما اغلب آنها هنوز زنان را مسئول تأمین مخارج خانه نمی دانند.»

کتاب در پایان پیشنهادهایی هم برای اجرای طرح های ملی پژوهشی دارد: «حفظ هماهنگی بین تحقیقات ملی برای قابل مقایسه بودن نتایج در طول زمان، ضروری است. فاصله انجام تحقیقات نیز می تواند به صورت دوره های پنج ساله تعیین شود تا بتوان تاثیر تغییرات را مشاهده کرد.»

«جنسیت، فرهنگ، ارزش ها و نگرش ها» به کوشش دکتر سوسن باستانی و با همکاری دکتر مریم قاضی نژاد و حمیده هاتفی تدوین شده است و انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تازگی آن را در ۱۵۰ صفحه و با قیمت ۳۳۰۰ تومان منتشر کرده است.

قاسم رحمانی

فیلیپ پولمن از آثارش می گوید

تشویق تبلم می کند

فیلیپ پولمن

باعث می شود تا آنها رویایی و به دور از زندگی واقعی بار بیایند. یکی از مشکلات دنیای غرب همین نکته است. وی با بیان این که از وقتی خیلی کوچک بوده نویسندگی را آغاز کرده، می گوید: من همیشه برای دوستان و برادر کوچکم داستان می گفتم و بعد شروع به نوشتن آنها می کردم. البته زیاد خوب نبودند. وی می افزاید: کسی به من توجه زیادی نمی کرد. اگر کسی کوچکترین توجهی به من می کرد فقط برای این بود که اشتباهاتم را به من یادآوری کند و به من بخندد. این بهترین حالت برای به وجود آمدن یک رمان نویس است. وی در پایان می گوید: اگر در فضایی بزرگ شوی که تشویق کنند و برای هر کاری سر و صدای زیادند و توجه زیادی به تو بکنند فکر می کنی خیلی مهم هستی و توقعت از آنها بیشتر می شود. بعد از مدتی دیگر نمی توانی بدون آن که کسی تو را تشویق کند بنویسی. انسان وقتی از انرژی خودش استفاده کند حتی اگر کسی هم به نوشته او علاقه مند نباشد و حتی اگر بفهمد که مردم او را مسخره و به او اهانت می کنند بهتر می تواند با موضوع کنار بیاید. به هر حال آنها چه می دانند؟

دوباره پشت میز کارم برگردم تا سه صفحه دیگر بنویسم. پولمن در توضیح بیشتر می گوید: با خودکار روی کاغذ خط دار A4 می نویسم. کاغذ باید یک حاشیه آبی یا خاکستری و دو سوراخ داشته باشد. فقط روی یک طرف کاغذ می نویسم و وقتی به پایان صفحه می رسم جمله ام را تمام می کنم یا حداکثر یک جمله دیگر بالای صفحه بعد اضافه می کنم، تا صفحه ای را که هر روز صبح چشمم به آن می افتد خالی نباشد. روی ورق هایم از قبل شماره صفحه خورده است. تعداد کلمه های این صفحه ها به حدود ۱۱۰۰ می رسد. وی می افزاید: وقتی داستانم تمام شود آن را در رایانه تایپ و همزمان آن را ویرایش نیز می کنم. سپس دوباره آن را می خوانم و فکر می کنم خیلی افراط است و ناراحت می شوم. این یکی از مراحل است که هر دفعه دچار آن می شوم. سرانجام، بعد از این که نکات زیادی پیدا کردم کمی خیالم راحت می شود چون بهترین کاری است که در آن زمان می توانستم انجام بدهم و آن وقت است که کار را برای ناشر می فرستم.

پولمن در توضیح بیشتر می گوید: لوله کش ها چیزی به نام مانع لوله کشی ندارند و پزشک ها هم همین طور؛ چرا نویسندگی باید تنها شغلی باشد که سختی خاصی دارد که به دلیل همدردی دیگران را جلب می کند. این نویسنده در پاسخ به این پرسش که محل آرمانی اش برای نوشتن کجاست، می گوید: قبلاً در آلونکی در باغچه خانه ام کار می کردم. اما با کتاب ها، دست نوشته ها

فیلیپ پولمن که ۱۹ اکتبر سال ۱۹۴۶ در انگلستان متولد شده شهرت خود را مدیون رمان سه جلدی نیروهای مرگبار می داند. وی دوران کودکی خود را به دلیل شغل پدرش در زمیبابوه سپری کرد و تحصیلات تکمیلی خود را در آکسفورد پی گرفت. در سال ۱۹۷۰ تدریس و نوشتن نمایشنامه برای کودکان را آغاز کرد و نخستین اثر انتشار یافته از پولمن با عنوان "هزاران ریشه" منتشر شد. وی در سال ۱۹۷۲ جایزه بهترین نویسنده جوان انگلستان را از آن خود کرد و همچنین در ۱۹۹۶ توانست مدال کارنگی را که یکی از مهم ترین جوایز ادبی انگلستان است به خود اختصاص دهد.

پولمن نویسنده ای منضبط به شمار می آید از همان افرادی است که سروقت کارشان را شروع می کنند و درست مثل افراد شاغل در ادارات به کارش پایان می دهد. وی معتقد است بیشترین چیزی که می تواند انتظار داشته باشید این است که روزتان به طور منطقی خوب پیش برود. وی در مورد یک روز عادی خود می گوید: حدود ساعت هفت و نیم از خواب بیدار می شوم و برای همسرم یک فنجان چای می برم. صبحانه ام را در آشپزخانه و در حین روزنامه خواندن می خورم. حدود ساعت ۹ پشت میز کارم می نشینم و تا موقع ناهار کار می کنم. البته استراحت کوچکی برای صرف قهوه در وسط کارهایم دارم. اگر خوش شانس باشم تا وقت ناهار سه صفحه می نویسم و می توانم بعد از ظهر را با ابزار برقی ام سپری کنم اما اگر نتوانم باید

در هفته گذشته از نظر انتشار کتابهای چاپ اول، انتشارات پردازشگران با هفده عنوان کتاب پرکارترین ناشر؛ محمدکاملم مزیانی با شش عنوان پرکارترین مولف؛ و امیر صالحی طالقانی با شش عنوان پرکارترین مترجم بودند.

شاخص های آماری کتابهای بزرگسال

شاخص ها	مقدار	مشخصات کتابها
ارزاترین کتاب	۳۰۰۰ ریال	زیارت عاشورا و دعای توسل، ناشر: انتشارات، چاپ ۲۲، ۲۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۲۵۰۰۰۰ ریال	Ferdinand Piene Bear Mechanics of materials، ناشر: تترافلی، چاپ ۱، ۸۲۰ نسخه، ۱۱۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۵۰ مرتبه	زک تاز زینتن، اندرو مایوز، وحید افشاری، ناشر: لیریز، ۱۵۲ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۳۶۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۰۰۰۰۰ نسخه	زبان انگلیسی عمومی (زبان انگلیسی)، حسن طلیعی، ناشر: دانشگاه پیام نور، چاپ ۱۲، ۲۷۸، ۱۲ صفحه، ۱۵۶۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۱۵۰ نسخه	مدل سازی در پدیده های انتقال با دیدگاه مهندسی، اسماعیل تومان، فرشاد ورامینیان، ناشر: دانشگاه صنعتی، چاپ ۱، ۸۰۸، ۸۰۸ صفحه، ۹۳۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۱۷۱۶ صفحه	فرهنگ یک جلدی بزرگ پیشرو زبان آموز انگلیسی - فارسی، نویسنده: آریانا کتانی، ناشر: جهان رایانه، چاپ ۲۰، ۵۰۰۰ نسخه، ۱۴۹۰۰۰ ریال
کمترین صفحه	۱۰ صفحه	Like's walk by effie McGee، الی مک گی، ناشر: نقشه نواندیش، چاپ ۱، ۴۰۰۰ نسخه، ۵۰۰۰ ریال

شاخص های آماری کتابهای کمک درسی

شاخص ها	مقدار	مشخصات کتابها
ارزاترین کتاب	۷۵۰۰ ریال	کتاب مجموعه نکات زبان انگلیسی، عربی، سنجی، زیست، چهار فصل ابتدایان، ناشر: ابتدایان، چاپ ۴، ۴۸، ۴۸ صفحه، ۱۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۱۲۰۰۰۰ ریال	کتاب ریاضی مهدی عزیزی، ناشر: بین المللی کاخ، چاپ ۴، ۶۰۸، ۶۰۸ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۲۲۲ مرتبه	زبان و ادبیات فارسی پیش دانشگاهی، سوم و دوم دبیرستان، محمد جوکار، ناشر: بین المللی کاخ، ۴۰۰ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۷۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۵۱۸۵۲ نسخه	جدیدترین تمرینات درس به درس و نمونه سوالات استاندارد پوندگان، ریاضی سال دوم راهنمایی، موهبت اسدیگی، ناشر: خرابی، چاپ ۱۲، ۱۹۲، ۱۹۲ صفحه، ۲۰۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۱۰۰۰ نسخه	خنده تحلیلی ناصر صابری، ناشر: بهروز، چاپ ۳، ۶۰، ۶۰ صفحه، ۳۰۰۰۰ ریال

تعداد ناشران در این هفته	تعداد ناشران در این هفته	تعداد پدیدآورندگان		تعداد کتابهای بدون قیمت	تعداد کتابهای است
		مرد	زن		
۳۵۸	۱۲۲	۶۱۹	۴۲	۹۱	۱۵

* مؤلف: نامی پدیدآورندگان باشد نویسنده، ناشر، گردآورنده، مصحح و ... به جز مترجم

گزارش آماری هفته

«گزارش آماری هفته» از سوی بخش کتابداری و اطلاع رسانی «خانه کتاب» و براساس اطلاعات ثبت شده در بانک اطلاعات این موسسه ارائه می شود. از شنبه ۱۳۸۷/۱۲/۳ تا چهارشنبه ۱۳۸۷/۱۲/۷، عنوان کتاب در بانک اطلاعات خانه کتاب ثبت شده است. بیشترین تعداد کتابها در موضوع ادبیات و سپس آموزش و کمک درسی بوده است. پس از آن به ترتیب موضوعات دین، علوم عملی، کودک و نوجوان و سایر موضوعات قرار دارند.

گزارش آماری کتابهای منتشره در هفته گذشته (به تفکیک موضوع)

ردیف	موضوع	تعداد کل	تاریخ*	ترجمه	چاپ اول	تعداد چاپ	تهران	شهرستان	شمارگان متوسط	صفحه متوسط
۱	کلیات	۴۲	۳۶	۳	۱۲	۲۹	۲۹	۳	۱۲۸۷	۳۶
۲	فلسفه و روانشناسی	۷۵	۳۵	۴۰	۳۸	۳۷	۳۷	۳	۳۰۷۰	۱۶۶
۳	دین	۱۳۱	۱۱۴	۱۷	۷۶	۵۵	۷۲	۶۴	۴۴۷۳	۳۸۸
۴	علوم اجتماعی	۷۸	۶۵	۱۳	۳۹	۳۹	۷۱	۷	۳۸۹۵	۲۷۲
۵	زبان	۳۴	۲۸	۶	۲۱	۱۳	۲۲	۴	۹۱۷۶	۳۶۱
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۴۵	۳۸	۷	۴۰	۴۵	۴۵	۰	۳۴۴۴	۳۰۴
۷	علوم عمومی	۱۲۸	۱۰۴	۲۴	۶۶	۶۲	۱۱۲	۱۵	۱۸۲۱	۶۲۲
۸	هنر	۳۶	۲۸	۸	۱۸	۱۸	۳۵	۱	۱۹۳۶	۱۸۸
۹	ادبیات	۱۴۸	۱۱۳	۳۵	۸۴	۶۴	۱۲۲	۱۶	۱۹۷۷	۲۷۱
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۴۴	۳۵	۹	۴۴	۲۰	۴۲	۲	۳۲۱۰	۳۳۹
۱۱	آموزشی و کمک درسی**	۱۴۴	۱۴۴	-	۳۸	۱۰۶	۱۴۱	۳	۶۰۹۱	۱۸۹
۱۲	کودک و نوجوان	۱۰۲	۷۵	۲۷	۴۳	۵۹	۹۴	۹	۴۶۷۶	۴۳
	جمع بندی	۱۰۰۷	۸۱۸	۱۸۹	۴۸۰	۵۲۷	۸۸۲	۱۲۵	۳۶۲۰	۲۴۸

* تاریخ: به نامی از تاریخ می باشد که ترجمه باشد. آثاری چون تصحیح، ترمیم، گردآوری، تحقیق، شعر و نقاشی آن

** حلقه از موضوع آموزشی و کمک درسی: آثاری که به ترویج یا مواد درسی و برنامه های آموزشی تمام مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مربوط هستند و مطالب آنها دشوارتر از پیش دبستانی تا دبیرستان هستند.

شاخص های آماری کتابهای کودک و نوجوان

شاخص ها	مقدار	مشخصات کتابها
گرانترین کتاب	۱۰۰۰۰۰ ریال	بهارهای یادگیری علوم، مجموعه فعالیت های علمی با پیش از ۱۶۰ آزمایش جانبی، جان گراهام، پریسا هاینرول، ناشر: رسالت قلم، چاپ ۱، ۱۲۲، ۱۲۲ صفحه، ۳۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۲۸ مرتبه	بهار و نقاشی ها، کتاب کمک آموزشی شهودی، انتشار: سیدمحمد مهدی طالعایی، ناشر: جامعه اقران، تکریم، ۴۰ صفحه، ۲۰۰۰ نسخه، ۱۰۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۱۰۰۰۰ نسخه	آموزش سرفه جویری، انتشار: کودا، ناشر: آذین، ناشر: آذین، چاپ ۳، ۱۲، ۱۲ صفحه، ۵۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۱۰۰۰ نسخه	شادی بزرگ، کیتدی گامیلو، زهرا فدایی، ناشر: کاروان، چاپ ۱، ۲۲، ۲۲ صفحه، ۳۵۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۲۴۸ صفحه	سارا کورن: شاهزاده طاق کوچک، فرانسس هاجسن برونه، رسالت نیک طبع، ناشر: قدیاتی، کتابهای پیش، چاپ ۲، ۲۲۰، ۲۲۰ صفحه، ۲۵۰۰۰ ریال

تاریخ جامع مسجد الاقصی به قلم مورخ فلسطینی منتشر شد

سفر به قبله اول

اعتراض یک نویسنده فلسطینی به توهین های مکرر حکام رژیم اشغالگر فلسطین، مرمت قدیمی ترین نسخه خطی قرآن در چین، اهدای گران ترین جایزه انگلیسی زبانان و درگذشت فیلیپ خوزه فارمر از جمله مهمترین اخبار حوزه کتاب در هفته گذشته بود.

ولید محمدعلی نویسنده فلسطینی در هفته گذشته اهانت به مقدسات دینی را مهم ترین هدف رژیم نژادپرست صهیونیستی بر شمرده و درباره اقدام اهانت آمیز صهیونیست ها نسبت به مقدسات ادیان الهی در زمان کنونی گفت: رژیم صهیونیستی هم اکنون گمان می کند در موقعیت قدرت قرار دارد و از واکنش غرب مسیحی بیم ندارد و دچار این توهم شده که شرق اسلامی نیز قدرت مقابله با چنین اندیشه هایی را ندارد. وی افزود: سلطه رژیم صهیونیستی بر رسانه ها و مراکز پژوهشی غربی و آمریکایی، موجب شده که صهیونیست ها گمان کنند قادر به مهار هر واکنش اسلامی یا مسیحی هستند.

این نویسنده فلسطینی از نبود واکنش قوی متناسب با جنایت صهیونیست ها علیه مقدسات دینی از سوی مسیحیان به ویژه پاپ بندیکت شانزدهم انتقاد کرد و افزود: این امر نشان دهنده عمق نفوذ اندیشه های صهیونیسم در محافل جهانی است که منجر شده پاپ، موضعگیری واضحی در دفاع از مقدسات دیانت مسیحی اتخاذ نکند. وی از مسیحیت شرقی که آن را مسیحیت حقیقی خواند، خواست نقش خود را در مقابله با این جنایت صهیونیستی ایفا کند.

ولید محمدعلی در بخش دیگری از گفت و گو، توطئه کوچ اجباری خانواده های فلسطینی از شهر قدس را در چارچوب نقشه یهودی سازی و اسرائیلی کردن فلسطین دانست و گفت: رژیم صهیونیستی نتوانست از فلسطینیان قدس و خاک اشغالی به عنوان ابزاری برای طرح صهیونیستی خود استفاده کند، از این رو آنان را خطری علیه وجود خود می داند و به راندن آنان می پردازد.

وی اظهار داشت: صهیونیست ها، طرح خود را از طریق نقشه های تاکتیکی مبنی بر کاهش عدد فلسطینیان ساکن قدس اجرا می کنند تا برتری عددی مسلمانان نسبت به یهودیان از بین برود.

از جمله دیگر اخبار مرتبط با فلسطین، می توان به انتشار کامل ترین کتاب مستند درباره مسجد الاقصی نوشته محمد غوشه از مورخان و مولفان برجسته فلسطین اشاره کرد. محمد غوشه درباره این کتاب گفت: هدف از تألیف کتابی درباره مسجد الاقصی، آشنایی و معرفی نمادها و تمدن های اسلامی موجود در مسجد الاقصی و تاریخ و معماری این مکان مقدس به جهانیان است.

وی تأکید کرد: من تلاش کردم خواننده را با شهر قدس و مسجد الاقصی و تاریخ آن آشنا کنم و این کتاب که نگارش آن به مدت دو سال و نیم به طول انجامید، اطلاعات مستند و جدیدی را در اختیار مخاطب قرار می دهد و هزاران آثار ارزشمند و نقش و نگارهای سنگی در قدس شریف را در سیصد صفحه نشان می دهد.

مرمت قدیمی ترین نسخه خطی قرآن

مرمت قدیمی ترین نسخه خطی قرآن در چین از دیگر اخبار مهم حوزه کتاب در هفته گذشته بود. به گزارش خبرگزاری ها، کار مرمت قدیمی ترین نسخه دستنویس موجود از قرآن کریم در استان شینهوای چین آغاز شد. مرکز ملی مرمت آثار تاریخی چین، نسخه دستنویسی از قرآن کریم را به عنوان یکی از گرانبهاترین و قدیمی ترین آثار تاریخی خود انتخاب

و کار مرمت آن را آغاز کرد. این نسخه از قرآن که هم اکنون در استان شینهوای شمال غرب چین نگهداری می شود، تمامی سی جزء قرآن را در ۶۸۱ صفحه شامل می شود و قدمت آن به قرن ۱۳ میلادی بازمی گردد. دستنویس مذکور از قرآن کریم ۷۰۰ سال پیش به وسیله شخصی به نام سالار از آسیای مرکزی به چین آورده شد و تا چندی پیش نیز در یکی از مساجد شینهوای به نام جیه تسی نگهداری می شد.

جشنواره شعر در مقدونیه

از سوی دیگر جمهوری مقدونیه با همکاری سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد جشنواره بین المللی شعر پل استروگا ۲۰۰۹ را برگزار می کند. نمایندگی دائم کشور مقدونیه در یونسکو از شاعران جوان جهان که سنی کمتر از ۳۵ سال دارند برای شرکت در این جشنواره دعوت به عمل آورده است. شاعران باید پنج نسخه از دیوان شعر خود، ترجمه یک قطعه شعر به یکی از زبان های انگلیسی، فرانسه و اسپانیولی و زندگینامه مختصر خود را همراه با یک قطعه عکس به دبیرخانه کمیسیون ملی یونسکو در کشور خود ارسال کنند. کارگزاران داوطلبان در سطح ملی به عهده کمیسیون های ملی یونسکو است که نتایج آن به نمایندگی دائم مقدونیه در یونسکو اعلام خواهد شد. هیئت داوران جشنواره نیز در سطح بین المللی، کار بررسی و گزینش را انجام خواهند داد. اشعار منتخب در قالب یک مجموعه

از دیگر کاندیداهای این جایزه می توان به دیوانه، بد و غمگین: تاریخ نگاری زنان از ۱۸۰۰ تا امروز اثر لیزا ایگانسنسی، هنر قتل سیاسی اثر فرانسیسکو گلدمن و گوش دادن به قرن بیستم اثر الکس رز اشاره کرد.

بدرود با نویسنده رمان های فانتزی

فیلیپ خوزه فارمر نویسنده آمریکایی که در زمینه تالیف رمان های تخیلی و فانتزی شهرت داشت، در سن ۹۱ سالگی درگذشت. مشهورترین اثر این نویسنده، مجموعه رُودخانه جهان نام دارد که در دهه ۱۹۷۰ منتشر شد. جوئل نولدز نویسنده و منتقد ادبی که با فارمر هم رابطه دوستانه ای داشته داستان های او را باعث تغییر رویکردی در ژانر تخیلی دانست و گفت: من به هیچ وجه نمی توانم تأییدی را که این نویسنده بر این حوزه ها گذاشت بیان کنم.

خوزه فارمر تأثیر زیادی بر نویسندگان داستان های علمی تخیلی گذاشت. به گفته جان اتان استراهان، رمان علمی تخیلی بیگانه ای در یک سرزمین بیگانه اثر رابرت هین لین، نمونه ای است که تحت تأثیر آثار فارمر نوشته شده است. خوزه فارمر دو جایزه مهم ادبی در ژانر علمی تخیلی یعنی جایزه یک عمر دستاورد ادبی را از سوی انجمن آثار فانتزی جهان و جایزه گرند مستر آورد را از سوی انجمن نویسندگان علمی تخیلی آمریکا دریافت کرد. آخرین رمان فارمر شهری ماورای بازی نام دارد که در سال ۲۰۰۷ منتشر شده است.

گوگول دو بیست ساله شد

همزمان با دو بیستمین سالروز تولد نیکلای گوگول، نویسنده مطرح ادبیات اوکراین و پدر معنوی ادبیات روسی، برنامه های گسترده ای در زادگاهش اوکراین برپا می شود. اهمیت و اعتبار این نویسنده قرن نوزدهمی چنان است که داستایفسکی با اشاره به داستان مطرح شنل در موردش گفته است: همه ما از زیر شنل در آمده ایم.

در این برنامه های گسترده که نهادهای فرهنگی روسیه و اوکراین در آن با هم همکاری دارند، چند مراسم پیش بینی شده که از جمله آنها می توان به اجرای تئاتر بر اساس آثار نیکلای گوگول در روسیه و اوکراین، نصب تندیس از وی تالار مرکزی شهراودسای اوکراین و جلسات داستان خوانی اشاره کرد. همچنین قرار است دو کشور روسیه و اوکراین در زمینه فیلم درباره زندگی این نویسنده مطرح نیز سرمایه گذاری کنند و در حاشیه سی امین جشنواره فیلم مسکو، بخشی به گوگول اختصاص داده شود. مطابق خبرها همزمان با تولد دو بیست سالگی نیکلای گوگول نویسنده و نمایشنامه نویس شهیر روس، تندیس برنزی این هنرمند در دو کشور اوکراین و روسیه برافراشته می شود. تالار مرکزی شهر اودسای اوکراین هزینه ساخت این دو تندیس چهار متری که قرار است از سوی تندیس گر مشهور روس، گفورک گفورکین ساخته شود را تقبل کرده است. یکی از این تندیس ها قرار است جلوی ساختمان انجمن صلح و دوستی اوکراین در شهر یکاتره رین برگ روسیه قرار گیرد و تندیس دیگری نیز در شهر کالوگا نصب خواهد شد.

از سوی دیگر یونسکو در اقدامی به مناسبت دو بیستمین سالروز تولد نیکلای گوگول، نویسنده پرآوازه روس، سال ۲۰۰۹ را به نام وی نامگذاری کرد. این مرکز فرهنگی به قصد تجلیل از جایگاه بی نظیر نیکلای گوگول در ادبیات روسیه و تأثیر وی بر نویسندگان دیگر این کشور از جمله تولستوی، سال ۲۰۰۹ را به نام این نویسنده روسی اوکراینی تبار کرد.

گوگول از بزرگ ترین نویسندگان روس است. او درام نویسی طنزپرداز و بنیانگذار مقولاتی در ادبیات روسیه بود که به نقد واقع گرایانه معروف شد. انتشار رمان نفوس مرده در ۱۸۴۲ او را به اوج شهرت رساند. آنچه نثر گوگول را در میان سایر آثار مشهور بارز می سازد، بازی های زبانی اوست که به عنوان یکی از شگردهایش در نویسندگی محسوب می شود. پدر گوگول مردی تحصیل کرده و خوش قریحه بود که اشعار، نمایشنامه ها و قطعاتی کمدی در اوکراین از خود به یادگار گذاشته است. گوگول قدم های اولیه نوشتن را در دبیرستان برداشت. از سال ۱۸۱۹ تا ۱۸۲۱ در دبیرستان شبانه روزی پالتاوا و پس از آن تا سال ۱۹۲۸ در "نژین" تحصیل کرد. این نویسنده با در دست داشتن مدرک اتمام کلاس ۱۴ در سال ۱۸۲۹ ساکن سن پترزبورگ شد. گوگول با کار در پست های دولتی، گهگاه نیز چیزهایی می نوشت. نخستین شعر روایی اش، مرغان کوچل گاردن به شکست انجامید. او در عین حال بین سال های ۱۸۳۱ و ۱۸۳۴ به تدریس تاریخ با عنوان معلم سرخانه در کانون وطن پرستی پرداخت.

در سال ۱۸۳۱ گوگول برای نخستین بار با الکساندر پوشکین که تأثیر شگرفی بر ذائقه ادبی او گذاشت، دیدار کرد. تأثیر وی در آفسانه های دیکینا، برگرفته از فولکلور اوکراین، مشهود است. از جمله آثار مطرح این نویسنده می توان به نمایشنامه های "بازرس" و "زینتبا" و آث داستانی ای همچون "شنل"، "نفوس مرده"، "خطرات یک دیوانه"، "میرگورود"، "قصه های سن پترزبورگ"، "تاراس بولبا"، "دماغ" و "زدواج" اشاره کرد.

روایت اول شخص

روایت سفر رئیس جمهور به عراق

سید جمال حیدری؛ داستان نویسی

تازه ترین کتابی که در دست انتشار دارم یادداشت ها و بازتاب های داخلی و خارجی سفر دکتر احمدی نژاد رئیس جمهور کشورمان به کشور عراق شامل گفت و گوها و مسائل موجود در این سفر را در برمی گیرد.

کتاب مذکور که حجمی حدود ۱۸۰ صفحه را در قطع رقعی دربر خواهد گرفت در دو بخش تهیه شده است که بخش اول به طور کامل به حواشی سفر رئیس جمهور می پردازد و بخش دوم نیز خاطراتم از زیارت اماکن زیارتی کشور عراق را شامل می شود.

در عین حال داستانی را برای گروه سنی نوجوان در دست انتشار دارم که عنوان «صخره نورد» را بر پیشانی خواهد داشت. شخصیت داستان این کتاب به نوجوانی برمی گردد که در ابتدا تبیل است، اما بعدها درسخوان می شود. همچنین از آنجا که حدود ۱۰ سال از تحقیقاتم را به واقعه طیس اختصاص داده بودم و چند سال پیش نیز زمانی را با همین عنوان به بازار عرضه کردم، این روزها در حال بازنویسی این رمان و افزودن شخصیت های جدید به داستان قبلی هستم که تمام شخصیت ها از زاویه دید آمریکایی ها مورد توجه قرار خواهد گرفت و عنوان «جعبه سیاه» را بر روی جلد خواهد داشت.

رمان اجتماعی

زهره یزدان پناه قره تپه؛ نویسنده و فیلمنامه نویسی

«روضه باران» عنوان رمانی است که فکر می کنم نگارش آن تا ماه های آینده به پایان برسد. این کتاب که حجمی حدود ۳۰۰ صفحه را دربر خواهد گرفت به وقایع مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پس از دفاع مقدس اشاره دارد.

در عین حال نگارش کتابی را به پایان برده ام که عنوان «ستاره من» را بر جلد خواهد داشت و طی ماه های نه چندان دور از سوی انتشارات سوره مهر به بازار عرضه می شود. کتاب مذکور زندگینامه داستانی شهید رجایی را از دوران کودکی تا زمان شهادت دربر خواهد گرفت.

از آنجا که فعالیت های عمده من به کارشناسی، تدریس و داوری در جشنواره های مختلف فیلم و فیلمنامه نویسی برمی گردد، طی سال های اخیر فرصت چندانی برای نگارش فیلمنامه نداشتم، اما در حال حاضر تالیف چندین فیلمنامه را در موضوعات مختلف تاریخی، اجتماعی، مذهبی و انقلاب در دست دارم که به نوعی ایده ها و تجربیات مختلف مرا دربر خواهد گرفت.

معراج از نگاهی تازه

علی مودنی؛ داستان نویسی

انتشارات نیستان در تدارک است تادرمه ماه های آینده رمانی از مرا که عنوان «عروج» را بر جلد خواهد داشت روانه بازار کند. این رمان که مضمونی اجتماعی دارد سعی دارد پایه کاربردن شخصیت های معاصر و به نوعی ترسیم شرایط کنونی، واقعه معراج پیامبر اکرم (ص) را به تصویر بکشد. در حقیقت این رمان تداعی کننده لحظه عروج پیامبر (ص) با در نظر گرفتن وضعیت معاصر است.

رمان دیگری که این روزها در حال بازنگری آن هستم و حجمی حدود ۳۰۰ صفحه را دربر خواهد گرفت، عنوان «آپارتمان» را بر پیشانی خواهد داشت. البته نگارش این کتاب مدت ها پیش به پایان رسیده بود و اکنون در حال بازنویسی مجددش هستم، اما هنوز ناشری برای عرضه آن انتخاب نکرده ام.

تکنیک های تئاتر برای مصاحبه

فریدون صدیقی؛ روزنامه نگار و مدرس ارتباطات

چند سالی است که در حوزه های مصاحبه، گزارش نویسی و چکیده نویسی در حال انجام تحقیق و پژوهش هستم و در نظر دارم تا در هر یک از حوزه های عنوان شده کتابی را با رویکرد سینما و نمایش تالیف کنم. در همین راستا در حوزه اول یعنی مصاحبه در حال نگارش کتابی هستم که عنوان «مصاحبه به مثابه نمایش» را بر جلد خواهد داشت و فکر می کنم تالیف آن تا ماه های آینده به پایان برسد. تاکنون پیشنهادهای زیادی از سوی ناشران مرتبط با علوم ارتباطات برای انتشار این کتاب شده است، اما هنوز ناشری را برنگزیدم.

رویکرد اصلی در کتاب مذکور این است که برای انجام یک مصاحبه، اجرای یک متن به مثابه یک متن نمایشی نیاز است و در حقیقت تمام عناصر و اشیای صحنه نمایش مانند روانکاوی شخصیت فرد مصاحبه شونده، تسلط بر موضوع، شناخت شخصیت، جایگاه حقیقی و حقوقی، فضای مصاحبه، حرکت، میزانشن و... برای انجام یک مصاحبه موفقیت آمیز مورد نیاز است که در این کتاب این عناصر را مورد تحلیل و بررسی قرار داده ام و فکر می کنم کتابی مفید و کاربردی برای روزنامه نگاران محسوب شود.

دانشنامه قدس

مجید صفاتاج؛ پژوهشگر

«دانشنامه صهیونیسم و اسرائیل» عنوان مجموعه ای شش جلدی است که هر جلد حجمی حدود هزار صفحه را دربر خواهد گرفت و انتشارات آرون در تدارک است تا آن را طی ماه های نه چندان دور روانه بازار کند. این مجموعه دایرةالمعارفی بر اساس حروف الفبایی است که هر مطلبی راجع به موضوعاتی چون رژیم صهیونیستی، صهیونیسم و یهود، سیاست ها، برنامه ها و جریان های مختلف سیاسی، گروه های مختلف صهیونیست، وقایع تاریخی، پیمان ها، قراردادهای جنگ های رژیم صهیونیستی را در حوزه های مختلف شامل می شود. همچنین در این مجموعه بیش از ۲ هزار مدخل وجود دارد که بخش اعظم آن را مدخل های اصلی به همراه توضیح و تشریح شامل می شود و بخشی نیز به مدخل های ارجاعی اشاره دارد.

مجموعه دیگری که عنوان «دانشنامه فلسطین» را بر پیشانی دارد مجموعه ای هشت جلدی است که تاکنون چهار جلد آن منتشر شده و سایر مجلدات آن نیز آینده ای نه چندان دور از سوی انتشارات آرون روانه بازار می شود. موضوعات و روند گردآوری مطالب این کتاب نیز مانند مجموعه عنوان شده است و موضوعاتی چون حوادث و رویدادهای تاریخی، سیاسی و روابط اعراب و کشورهای اسلامی با فلسطین، احزاب و گروه های مقاومت، شخصیت ها، شهرها و روستاهای فلسطین را در بر خواهد گرفت.

در عین حال سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران در تدارک است تا طی ماه های آینده سه عنوان کتاب از مرا با موضوع فلسطین و حقوق بشر با عناوین «آزادگان بدانند»، «سرگذشت فلسطین» و «مقاومت اسلامی در فلسطین» به بازار عرضه کند.

نظرات تربیتی اسلام

دکتر سید حمیدرضا علوی؛ روان شناس

«فرهنگ تفصیلی مفاهیم فلسفی و فلسفی تربیتی» عنوان کتابی به صورت فرهنگ لغات انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی است که انتشارات دانشگاه شهید باهنر کرمان در تدارک است تا آن را طی ماه های نه چندان دور به بازار عرضه کند. این کتاب که برای نخستین بار به صورت فرهنگ تفصیلی لغات در مفاهیم تعلیم و تربیت نوشته شده حجمی بیش از ۲۶۰ صفحه را دربر می گیرد و از حدود ۶۰ منبع انگلیسی و فارسی در تالیف آن مورد استفاده قرار گرفته است که به شرح مبسوط واژگان و ترجمه آن با توجه به منابع مختلف پرداخته است.

کتاب دیگری که عنوان «بررسی تطبیقی نظریات تربیتی اسلام

و ژان ژاک روسو» را بر جلد خواهد داشت، اهداف، اصول و روش های تعلیم و تربیت را از دیدگاه اندیشمندان اسلامی، قرآن و نهج البلاغه مورد بررسی قرار داده است و آن را با دیدگاه روسو به عنوان یکی از بزرگترین طبیعت گرایان جهان با لحاظ تفاوت ها و تشابهات دیدگاه مقایسه کرده است. این کتاب اندیشه های مرتبط با تعلیم و تربیت و روان شناسی را به صورت تخصصی مورد تحلیل و بررسی قرار داده است.

در عین حال کتابی را به زبان انگلیسی نگاشته ام که عنوان فارسی «بررسی تطبیقی آرا و مقایسه فلسفه تربیتی اندیشمندان

مهدي قوام صفري

فریدون صدیقی

اسلامی و غیر اسلامی» را بر پیشانی خواهد داشت. در این کتاب آرای تربیتی دانشمندانی مانند فارابی، ابوعلی سینا و... را به تفکیک با دیدگاه دانشمندان غیر اسلامی از منظر فلسفی و شاخص هایی از قبیل شناخت شناسی، هستی شناسی، انسان شناسی و ارزش شناسی در حوزه تعلیم و تربیت مقایسه و مورد بررسی قرار داده ام که به عنوان سومین کتاب انگلیسی تالیفی ام محسوب می شود و در آینده ای نه چندان دور از سوی انتشارات انصاریان به بازار عرضه خواهد شد.

برهان شفا

دکتر مهدی قوام صفری؛ دین پژوه

«برهان شفا» عنوان کتابی است که در سال ۷۳ آن را به چاپ رسانده بودم، اما از آنجا که متن آن کمی کهنه و قدیمی شده بود با به کارگیری متون تفسیری و ترجمه ای امروزی و جدید در حال بازنگری مجدد آن هستم و در آینده ای نه چندان دور از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی روانه بازار خواهد شد.

این کتاب که حجمی بالغ بر ۶۰۰ صفحه را دربر خواهد گرفت، ترجمه کتاب «برهان منطقی شفا» است و به عنوان فلسفه علم و معرفت شناسی این سینا محسوب می شود که در آن دروس کهن فلسفه علم در تمامی حوزه های علوم مختلف و کاربردی آن روزگار منطبق با اصول عقلانی و نگاه معرفت شناسی مورد بررسی قرار گرفته است و به تناقض و کارآمدی هر یک از علوم در معرفت نیز پرداخته شده است.

نمی دانم ها

ابراهیم اسماعیلی اراضی؛ شاعر و ترانه سرا

«نمی دانم ها» عنوان مجموعه شعری است که قرار است از سوی انتشارات تکا در قالب صد اثر، صد نویسنده طی ماه های نه چندان دور به بازار عرضه شود. این کتاب که در حال حاضر مراحل بازنگری خود را پشت سر می گذارد مشتمل بر سه بخش است که بخش اول آن مجموعه اشعار مرا شامل غزل ها، رباعی و شعرهای سپید دربر می گیرد. بخش دوم کتاب ترانه ها و همچنین بخش سوم نیز به تصنیف هایی اختصاص داده شده است که عمدتاً در مضامین متنوع اجتماعی سروده شده اند. این کتاب که حجمی حدود ۲۳۰ صفحه را دربر خواهد گرفت شامل گزیده ای از کارهای من طی ۱۰ ساله گذشته تاکنون است که البته بخشی از این آثار پیش از این در کتاب «غزل مزل» به چاپ رسیده بود.

در عین حال طی سفرهای دو سه ساله ای که به زنجان داشتم گفت و گوی مفصلی را با حسین منزوی، غزلسرای معاصر کشور انجام داده بودم که این گفت و گوها دوران کودکی تا میانسالگی او را دربر می گیرد و اگرچه بخشی از آن ناتمام ماند، اما مباحث مطرح شده به قدری گسترده است که اندیشه ها و نظرات او را در مسائل مختلف اجتماعی و ادبی دربر خواهد گرفت، همچنین به منظور تکمیل تحقیقاتم در نظر دارم گفت و گوهایی را با نزدیکان حسین منزوی نیز انجام دهم که فکر می کنم پس از پایان نگارش، حجمی بالغ بر ۶۰۰ صفحه را دربر بگیرد.